

إدارة أوتاك
صالح عبد العزيز الراهن

ኪታቡ ተውሒድ

ቅንብር ሸይኹል ኢስጣም
መሓመድ ቢን ዓብዱልወሃብ

ሂላል ሊሚትድ

مطبعة دار طبية . الرياض . ت : ٤٦٨٣٨٤٠

ኪታቡ ተውሂዶ

ቅንብር
ሸይኹል ኢስላም
መሐመድ ቢን ሽብዱልወሐብ

ተርጓሚና አሳታሚ

ሒሳብ ቢሚትድ

የመጀመሪያ ዕትም ግንቦት 1990
ሁለተኛ ዕትም ታሕሳስ 1991

160239

አዲስ አበባ

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው

ርዕስ

1. መቅደም	1
2. ሸይኸል ኢሰላም መሐመድ ቢን አብዱልዋሐብ አጭር የህይወት ታሪክ.....	2
3. ተውሒድ	7
4. የተውሒድ ጠቀሜታና የሚያሰራያቸው ኃጢአቶች.....	12
5. ተውሒድን (ከብክለት) የጠበቀ ጅነትን ይጎናፀፋል.....	15
6. ሸርክን መጠንቀቅ	19
7. ወደ «ላአላህ አላላህ» ጥሪ ማድረግ	21
8. የተውሒድና የላአላህ አላላህ ትርጓሜ.....	25
9. ጉዳትን ለመከላከል ወይም ለማስቀረት ቀለበትን ማጥለቅ፣ ክርን ማንጠልጠል ወዘተ ከሸርክ ይፈረጃል.....	28
10. ስለ መጠበቂያ (ሩቃ) እና ተማኢም (ሂርዝ) የተነገሩ የህዳስ ዘገባዎች	30
11. በዛፍ፣ በድንጋይና መሰል ግዑዛን መባረክ	32
12. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት ስለማረድ	35
13. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት መስዋዕት በሚቀርብበት ቦታ ለአላህ መስዋዕት አይቀርብም	38
14. ከአላህ ውጭ ላለ አካል መሳል ሸርክ ነው.....	40
15. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ጥበቃ መሻት ሸርክ ነው.....	41
16. ከአላህ ሌላ ያሉ ኃይላትን መንፈሳዊ እገዛ መሻት (ኢስቲጋሳ) ወይም እነርሱን መማፀን (ዱዓእ) ሸርክ ነው... ..	42
17. ፍጡራን ሊመለከቱ አይገባም	45
18. መለኮታዊ መልዕክት	48
19. ምልጃ (ሸፋኦ)	51
20. አላህ የሚፈልገውን ሰው ወደ ቀጥተኛ መንገድ ይመራል.. ..	54
21. ለሰው ልጆች ክህደትና ዲናቸውን መተው ምክንያቱ ለደጋግ ሰዎች ያላቸው የተጋነነ አመለካከት ነው.....	56
22. የአንድን ደግ ሰው መቃብር ማምለክ ይቅርና ከዚያ ሰው ቀብር ላይ አላህን ማምለክ እንኳ በጥብቅ ተወግዟል.....	60

23. ለደጋግ ሰዎች ያለን ፅንፈኛ አመለካከት መቃብሮቻቸውን ወደ ሚመለኩ ጣኦታት ይለውጣቸዋል..... 64

24. ነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተውሂድን ከብክለት ተከላክለዋል፤ ለሽርክ የሚያበቁ መንገዶችን ሁሉ ዘግተዋል..... 66

25. ከዚህ «ኡምማ» ከፊሉ ጣኦት እስከ ማምለክ ይዘቅጣል..... 68

26. ድግምት 72

27. የድግምት ዓይነቶች 74

28. ጠንቋዮችና መስሎቻቸው 76

29. ድግምትን ስለመሻር (ኅሽረህ)..... 78

30. በገድ ማመን (ተጠዩር)..... 79

31. ከክብ ቆጠራ (አስተርሎጅ)..... 82

32. በጨረቃ እንቅስቃሴ ዝናብን ስለመሻት (አንዋእ)..... 83

33. የአላህ ፍቅር 86

34. አላህን ብቻ መፍራት 89

35. አላህን ብቻ መመካት 91

36. ከአላህ ቅጣት መዘናጋት ከተውሒድ ጋር ይቃረናል..... 93

37. የአላህን ውሳኔ (ቀደር) በትዕግሥት ማስተናገድ (ሰብር) የኢማን አካል ስለመሆኑ 94

38. አንድን ተግባር ለታይታ መፈፀም (ሪያእ) ክልክል ስለመሆኑ 96

39. አንድ ሰው በመልካም ተግባር የዚህችን ዓለም ፀጋ መሻቱ ከሽርክ ይፈረጃል 98

40. ዑለሞችንና መሪዎችን አላህ ሐላል ያደረገውን ነገር ሐራም፣ ሐራም ያደረገውን ደግሞ ሐላል ሲያደርጉ መከተል እነርሱን አላህ (ረብ) አድርጎ መያዝ ነው..... 100

41. ከአላህና ከመልዕክተኛው ዳኝነት ውጭ የሌሎችን ዳኝነት መሻት መናፍቅነት ነው 102

42. የአላህን ስሞችና ባህሪያት ስለመካድ..... 104

43. የአላህን ፀጋዎች መካድ ኩፍር ነው 106

44. ለአላህ ባላንጣዎችን አለማበጀት 107

45. በአላህ ተምሎ የተነገረውን ያልተቀበለ 109

46. «በአላህና በአንተበጎ ፈቃድ» በማለት ስለመናገር..... 110

47. ጊዜን መራገም አላህን ማወክ ነው 112

ርዕስ

48. «የዳኞች ሁሉ የበላይ ዳኛ» በሚሉና መሰል ስያሜዎች መጠራት	113
49. የአላህን ስሞች ስለማላቅና ለዚሁ ሲባል ስምን ስለመቀየር.	114
50. በአላህ፣ በመልዕክተኛው ወይም በቁርዓን መቀለድ	115
51. «ይህን ገንዘብ ያገኘሁት በጉልበቴና በእውቀቴ ነው» ማለት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል.....	117
52. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ማምለክን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ስሞች የተወገዙ ናቸው.....	121
53. ለአላህ መልካም ስሞችና ባህሪያት አሉት	123
54. ለአላህ ሰላምታ ማቅረብ የተከለከለ ነው.....	124
55. «አላህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትን ለግለኝ» ማለት የተከለከለ ስለመሆኑ	125
56. «የኔ አገልጋይ» ወይም «ባሪያዬ» ማለት የተከለከለ ስለመሆኑ	126
57. በአላህ ስም የጠየቀ ተቀባይነት ሊያገኝ እንደሚገባው.....	127
58. በአላህ ፊት (ክብር) የሚጠየቀው ጀነት ብቻ ስለመሆኑ	128
59. ቁጭት	129
60. ንፋስን መሳደብ ስለ መከልከሉ	130
61. አላህን በከፋ መጠርጠር ስለመከልከሉ	131
62. የአላህን ዕቅድና ኘላን (ቀደር) መካድ	133
63. ሳዓልያን የሚጠብቃቸው አስከፊ ቅጣት	136
64. መሐላን ማብዛት ስለመከልከሉ	138
65. ስለአላህና መልዕክተኛው የጥበቃ ቃል ኪዳን (ዚመህ).....	140
66. ከአላህ መብት ጋር የተያያዘ መሐላ.....	143
67. አላህ ወደ ፍጡራኑ ባማላጅነት (ሸፈዐ) አይላክም	144
68. ነብዩ (ሲ.ዐ.ወ) ለተውሂድ ጥብቅና መቆማቸውና የሸርክን መንገዶች ሁሉ መዝጋታቸው.....	145
69. ለአላህ ተገቢውን ክብር አልሰጡም	147

መቅደም

ኪታቡ ተውሒድ በታላቁ ዳዲ እና የተሐድሶ አራማጅ (ሙጀዲድ) በሸይኹል ኢስላም ሙሐመድ ኢብን አብዱል ዋሐብ ከምዕተ ዓመታት በፊት ተከትቦ ለንባብ የዋለ እውቅ የተውሒድ መጽሐፍ ነው። በየዘመናቱ በመላው ዓለም ተቀባይነትን አግኝቷል። የበርካታ ሠዎችን ህይወት ለውጧል። እምነትና አመለካከታቸውን ፈር አስይሟል። በሚሊዮኖች ላይ ተጽእኖውን አሳድሯል። አሁንም የብዙዎችን ህይወት በመለወጥ ላይ ነው።

አቂዳ (ተውሒድ) አብይ የኢስላም ክፍል እንደመሆኑ እምነትና አመለካከትን ቁርዓንና ሐዲስ በሚሹት መልኩ ለመቅረጽና የሠለፎችን የአስተሣሠብና የአኗኗር ስልት በመከተል በዚህችም ሆነ በቀጣዩ አለም ለስኬት ለመብቃት የእኒህ ታላቅ ዳዲ እውቅ መጽሐፍ የሆነው «ኪታቡ ተውሒድ» ጠቃሚነቱ አጠያያቂ አይደለም።

መጽሐፉ ካለው ጠቀሜታና በአገራችን እያገኘ ከመጣው እውቅና አንፃር ወደ አማርኛ መልሠነው ህዝባችንን የእኒህ ታላቅ የተውሒድ ሠው የእውቀት ማዕድ ተቋዳሽ ብናደርግ የላቀ ፋይዳ እንደሚኖረው ተሰማን። እናም ለትርጉም አበቃነው።

የአረብኛ መጽሐፍትን ወደ አማርኛ መመለስ እጅግ አስቸጋሪና ፈታኝ ተግባር ነው። ቢሆንም ግን የፀሐፊውን ስሜት፣ መልዕክትና አመለካከት ሳናዛባ እንዳለ ለአንባቢያን ለማቅረብ የምንችለውን ሁሉ አድርገናል።

ስራችን ከስህተት የራቀ፣ ከግድፈት ያተጠበቀ ነው ለማለት አንደፍርም ። የማይሳሳት አላህ ብቻ ነውና።

ስህተቶችን ፈፀመን ሊሆን ይችላል። እናም የአንባቢያን የእርምት አስተያየት በእጅጉ ያስፈልገናል። ወደፊት ለንባብ የምናውላቸውን ሥራዎቻችንን በተሻለ ጥራት ለማቅርብ ይረዳናል።

አስጀምሮ ላስጨረሰን አላህ ምስጋና ይገባው።

ሒሳብ ሲሚትድ

ሸይኹል ኢስላም መሐመድ ቢን አብዱል ዋሐብ ዕውቅ ሐዳሲ

ውልደት

ሸይኹል ኢስላም መሐመድ ቢን አብዱል ዋሐብ በ1115 ሒጅሪያ ከሪያድ 70 ኪሎ ሜትር ርቃ በምትገኘው ኡያይህ ከተማ ተወለዱ። ቤተሠቦቻቸው የተከበሩና በዲልም እውቀታቸው ታዋቂ ነበሩ። አባታቸው ሸይኹ አብዱል ዋሐብ ቢን ሱሳይማን በጥልቅ የእውቀት ምንጭነታቸው፣ በመልካምና ሰናይ ምግባራቸው፣ በማራኪ ባህርያቸው፣ ለኢስላም በሚከፍሉት መስዋዕትነት የታወቁ ነበሩ።

ትምህርት

ሸይኹል-ኢስላም የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርታቸውን በመንደራቸው ከአባታቸው ያገኙ ሲሆን በ10 ዓመታቸው ቁርዓንን መሐፈዝ ችለዋል። ከዚህ ጎን ገና በዚያ ለጋ እድሜያቸው በተለያዩ ዓሊሞች የተጻፉትን የተፍሲር፣ የሐዲስ እና ፊቅህ ሥራዎችን ያጠኑ፣ ያገናዝቡ ነበር።

ከቀደምት ምሁራን የሸይኹል ኢስላም ኢብን ተይሚያህና ተማሪያቸው አልላመህ ኢብን-ል ቀይም ስራዎች የበለጠ ተፅእኖ አሳድረውባቸዋል።

ለአቅመአዳም ሲደርሱ ወደ መካ በመሔድ ሐጅ አደረጉ። በዚህ የመካ ቆይታቸው በቦታው ከሚገኙ ዓሊሞች አያሌ ዕውቀቶችን ቀስመዋል። ጉዞአቸውን በመቀጠል መዲናንም ጎብኝተዋል። በታዋቂዎቹ ሸይኹ አብደላህ ቢን ኢብራሒም ቢን ሰዒድ ነጅዲና ሸይኹ መሐመድ ሐያት ሲንዲ ስር ለረጅም ጊዜ ተምረዋል። ለዕውቀት የነበራቸውን ጥማት ለማርካት ባለመቻሉ አስቸጋሪው የበረሐ ጉዞ እያንገላተቸው ወደ ኢራቅና በስራ ተጉዘው ከከተሞቹ የዲልም (የዕውቀት) ምንጭ ተጎንጭተዋል።

የነጅድ ሁኔታ

በዚያ ዘመን የነጅድ ህዝቦች ከኢስላም ውጭ የሆኑ ተግባራት ውስጥ ተዘፍቀዋል። ኢስላም ለህዝቦቹ የፈነጠቀው ንፁህ ያልተበረዘ አሐዳዊ እምነት በተለያዩ ሠብዓዊ እጆች ተከልሷል። መቃብሮች፣ ዛፎች፣ ድንጋዮች፣ ዋሻዎች የሙት መንፈሶች የማይገባቸውን አምልኮ ተጎናፅፈዋል። መሠረተ-ቢስ ተረቶችና ፈጠራዎች የነዚህን አካላት ማንነት ለማጎን ይፈጠራሉ፤ ይነዛሉ፤ ከትውልድ ትውልድ ይወራረሳሉ። ጠንቋዮች እና አስማተኞች በህብረተሰቡ ላይ ይህ ነው የማይባል ተፅእኖ አሳድረዋል።

በተራው ህዝብ ላይ የዘረጉትን ድር ለመበጣጠስ ደፍሮ የሚነሣ አንዳችም ሠው አልነበረም። በመካ፣ መዲና፣ የመንም ተንሰራፍቶ የነበረው ሁኔታ ከላይ ከተጠቀሰው የተለየ አልነበረም።

የዳዕዋው ተልዕኮ

የሙስሊሙን አማ አሳዛኝ ሁኔታ የተረዱትና ያንገፈገፋቸው ሸይኽ ህዝቡን ወደ ቀጥተኛው ጎዳና ለመመለስ ቆርጠው ተነሱ። ይህንን ዓላማ ይዞ መነሣት ማለት በተንሠራፋው ፈሳድ ውስጥ እጃቸውን ያለበትንና የጥቅሙ ተቋዳሽ ከሆኑት አካላት ጋር ፍጥጫና ትግል መፍጠር መሆኑን ጠንቅቀው ተረድተዋል። ሸይኽ ሙሐመድ አብዱልዋሐብ ከፊት ለፊታቸው ከተጋረጡት ሐይሎች የሚደርስባቸው ጥቃት ምን ያህል ሊሆን እንደሚችል ያለ አንዳች ጥርጥር ገብቷቸዋል። ነገር ግን ሸይኹ ይህንን ታላቅ ኃላፊነት ለመሸከም ቆርጠው ተነስተዋልና ወደኋላ የሚመልሳቸው ሐይል ከቶም ሊኖር አልቻለም።

ተልዕኪዎቻቸውን ጀመሩ። ሰዎችን ወደ ተውሐድ መጥራት። ሰዎች ወደ ቁርዓንና ሱና ፊታቸውን እንዲያዞሩ ጥሪ ማድረግን ተያይዙት። የሙስሊሙ ማህበረሰብ ቁርዓንና ሱናን ወደ ጎን ትቶ ዓሊሞችን በጭፍነት መከተልን እንዲያቆም ምክራቸውን ለገሱ። የአላህ መፅሐፍና የረሱል ሱና ተገቢውን ቦታ ዳግም እንዲጎናፀፍ ታገሉ አታገሉ። ሸይኹ በከፍተኛ ጉጉትና ፅናት ነበር ትምህርት የሚለግሱት። ከብዙ ምሁራን ጋር ግንኙነት ፈጠሩ። በጎራ ለመስራትም ጋበዟቸው፤ በወቅቱ ተንሰራፍቶ የነበረውን ሸርክና ቢድእ ጠራርጉ ለማጥፋት። ከመካ፣ ከመዲናና ከየመን

በርካታ ምሁራን ጥሪያቸውን በመቀበል ድጋፋቸውን ለገሷቸው። ለግላዊ ስሜትና አመለካከት ተገዢ በመሆን ድጋፍ የነፈጉባቸው። ብሉም በፅኑ የተቃወሟቸው ምሁራንም ነበሩ። ይህ ሁሉ ሆኖ ሸይኹ ዳኦቻቸውን ስህተት ውስጥ ለተዘፈቀው ማንበረሰብ ለማዳረስ ከቦታ ቦታ በትጋት ይንቀሳቀሱ ነበር። በርካታ ቦታዎችን ካሰሱ በኋላ በመጨረሻ ዑደቱን ደረሱ።

ዑደቱን መገባታቸው

በጊዜው የዑደቱን ገዢ ዑስማን ቢንሐምድ በገማማር ነበር። ሸይኹን በመልካም ሁኔታ ተቀበላቸው። ለዚህ ኢስላማዊ ዳኦ ለንቅስቃሴያቸው የቻለውን ድጋፍ ሁሉ እንደሚያደርግ ቃል ገባላቸው።

ሸይኹ ባገኙት ድጋፍ በመበረታታት የእንቅስቃሴ አድማሳቸውን እያሠፉ ሔዱ። ሌት ተቀን ሳይሉ ጥረው ግረው ተውሐድን መልሶ ለማቆም ሠሩ። የስራቸው ውጤት መታየት ሲጀምር ብዙም አልቆዩም። በሺህዎች የሚቆጠሩ ሰዎች ከየአቅጣጫው በንፁህ ኢስላማዊ ትምህርቶች ልባቸው መማረክ ጀመረ። ዳዕዋው ፍሬ መስጠት ጀመረ። ከኦሪጅና ርቀው በሚገኙ አካባቢዎችም ፀረ-ኢስላም ዝንባሌዎች እንደ ገለባ እየተጠራረጉ ሔዱ።

ኦሪጅና ወደ ዳሪያህ ስደት

የአል አህላና አካባቢዋ ገዢ ሱለይማን ቢን ኡራይደር ስለ ሸይኹ ተወዳጅነትና ዕውቅና ማደግ ሲሰማ እንቅስቃሴውን በእንጭጫ ለመቅጨት ቆርጦ ተነሣ። በመሆኑም አሚር ኡስማን ሸይኹን እንዲገለው ትዕዛዝ ያስተላልፋል። አሚር ኡስማን የሱለይማንን ሐያልነት በመፍራት ጉዳዩን ለሸይኹ ያዋያቸዋል። ሸይኹ ወደ ዳሪያህ እንዲሰደዱ ይስማማሉ በስተመጨረሻ።

የዳሪያህ ገዢ አሚር መሃመድ ቢን ሳዑድ ና የግዛቱ ህዝብ ለሸይኹ ክፍተኛ አቀባባል አደረጉላቸው። የሙስሊሙን ህብረተሰብ ባህላዊ ሽርክ በማሠብና ቁርዓንና ሐዲስን መልሶ ወደ ህዝቡ ህይወት በማስረግ ምኞት ይብሰላሰሉ የነበሩት አሚር ሳዑድ አጋጣሚው አስደሰታቸው። ስለኢስላም መርሆዎች በሠፊው ተወያዩ። የረሱልን የዳዕዋ ስልት አንስተው አካሄዳቸውን ቀየሱ።

የእውነትን የበላይነት ለማረጋገጥ ጅሃድን ለመጀመር ወሰነ። በጋራ የሺርክ ሠራዊትን ጠራርጎ ለመጣል በአላህ ፊት ቃል ተገባቡ።

ዳሪያህ-የዳዕዋ ማዕከል

ሸይኩ በዳሪያህ ባገኙት ሠላምና መረጋጋት አመቺ ሁኔታ በመጠቀም ኢስላምን ለሀዘቡ ማስተማራቸውን ተያያዙት። ሀዘብ ይጎርፋል። ከዳሪያ በአራቱም አቅጣጫ በየቀኑ ለትምህርት የሚደርሰው ሀዘብ ከተማዋን አጨናነቃት። አሚርሙሐመድ ኢብን ሳዑድም ከቤተሰቦቻቸው ጋራ በመሆን ከተማሪዎቹ አንዱ ነበሩ። ሸይኩ ደከመኝ ታከተኝ ሳይሉ ዳዕዋውን እስከ አለም ጥግ ለማድረስ ሌት ተቀን ሠሩ። በተለያዩ የኢስላም ቅርንጫፎች ወዘተ... ላይ ትምህርታቸውን በጥልቅ ሰጡ። ዳሪያህ የመማሪያና የዳዕዋ ማዕከል ሆነች።

ሀዘቦች ሲታለሉበት የነበረው ዝንባሌ እርግፍ አድርገው ልባቸውን ለሸይኩ መርሆዎች ከፍተው ማስረከባቸው፣ ለሸይኩ ከፍተኛ ፍቅር ማዳበራቸው፣ የሸይኩ ጠላቶች ጥላቻቸው እያደገ እንዲሄድ አደረገ። የቅናት ዛር በብዙዎች ላይ ሠፈረ። አስማተኛ፣ ዚንዲቅ፣ ወዘተ በሚል ስማቸውን ለማጥፋት ተሞክረ።

ከተቃዋሚዎች የሚደርሰባቸውን ዘለፋ ግን ሸይኩ ይመልሱት የነበረው ትህትና በተሞላበትና ግራሞትን በሚያጭር ሰናይ ባህሪ ነበር። በርግጥም ይህ አቀራረብ በተለያዩ አጋጣሚዎች ጥሩ ውጤት ማፍራት ችሏል።

ወደ ዳሪያህ በመምጣት ከሸይኩ የጠለቁ ዓልም ቀስመው የተመለሱ ዳዲዎች ወደ የክልላቸው በመሔድ ዳዕዋውን በፅናት ማራመድ ጀመሩ። ዳዕዋው እንደ ሠደድ እሳት በአረቢያ ምድር ተዛመተ። በተወሰኑ አካባቢዎች በሚገኙት የሽክር ይዞታዎች ላይ የጅሐድ ጦርነት እንዲከፈት የሚፈለገው ግፊት ጠነከረ።

ከገዢዎች ጋር የሐሳብ ልውውጥ

ወቅቱ እየገፋ ሔደ። የሸይኩል- ኢስላም ልፋት ፍሬ እየሠጠ መጣ። በየክልሉ በየአቅጣጫው የተሰባጠሩት ገዛቶች መሪዎችና ዓሊሞች ሀዘቡ የተዘፈቀበትን ሽርክ ትኩረት እንዲሰጡት ማድረግ ቻሉ- ሸይክ መሃመድ አብዱል ዋሐብ።

ለዚህም ሳይሆን አይቀርም በየአቅጣጫው መልዕክቶችን መላክ የጀመሩት። በነጅድ፣ ሪያድ፣ ቫርጅ፣ ቃሴም፣ ሐይል፣ ዋሽም ሱዳይር እና በሌሎችም አካባቢ ለሚገኙ ሠዎች ደብዳቤዎችን ልከዋል። ከአረብያ ሠላጤ ውጭ ለሚገኙ አለማዎች ደብዳቤ ልከዋል፤ ለኢራቅ፣ ሶርያ፣ ሀንድ፣ የመን ወዘተ።

የሽይኩ መልዕክት በየአቅጣጫው ተስፋፋ። በሀንድ፣ ኢንዶኔዥያ፣ አፍጋኒስታን፣ አፍሪካ፣ ሞሮኮ፣ ግብጽ፣ ሶሪያ፣... አካባቢ የሚገኙ ዓሊሞች በሽይኩ ትምህርቶች በጥልቅ ተማረኩ። ሀዝቦቻቸውን ወደ ቁርዓንና ወደሱና ብቻ ጠሩ።

ህልፈት

ሽይኩ ህይወታቸውን ሙሉ በሙሉ ለዳዕዋው መሳካት ሰጥተው ኖረዋል። ከዳሪያህ ገዢዎች ከሙሐመድ ብን ሳዑድ እና ከልጁ አብዱልአዚዝ ባገኙት እርዳታ በመታገዝ እስከመጨረሻ እስትንፋሳቸው ታገሉ። በ1206 (1792) ሒጅሪያ በወርሃ ዙል ቂዕዳ ለሁሉም ፍጡራን የተወሰነለትን የሞት ጽዋ ተጎነጩ። አላህ ይዘንላቸው።

ምዕራፍ ስንድ ተወ-ሐ.ድ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

«ጌንጌና ሰውንም ለገዙኝ እንድ ለሌላ አልፈጠር ኗቸውም፡፡» (አል-ዛራዖት :56)

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

«በየህዝቡ ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ፤ ጣሊታትንም ራቁ በማለት መልዕክተኞችን ልከናል፡፡» (አል-ኃህል:36)

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَيَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٍ وَلَا نَهْرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۝ وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾

«ጌታህም (እንዲህ ሲል) አዘዘ፡- እርሱን እንዲ ሌላን አትገዙ፤ በወላጆቻችሁም መልካምን ሥሩ፤ በአንተ ዘንድ ሆነው አንዳቸው ወይም ሁለታቸው እርጅናን በደርሱ ፎህ አትበላቸው፤ አትገላምጣቸው፤ መልካምን ቃል ተናገራቸው፡፡ ለሁለቱም ከእዝነትህ የመዋረድን ክንፍ ዝቅ አድርግላቸው፤ ጌታዬ ሆይ በሀፃንነቱ (በርህራሄ) እንዳላደጉኝ እዘንላቸውም በል፡፡» (አል-ኢብራ-አ:23- 24)

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

«አላህንም ተገዙ፤ በርሱ ምንም አታጋሩ፤» (አል-ኒላአ:36)

﴿قُلْ نَسَاؤُنَا أَنفُلٌ مَّا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَيَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَنَّمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ

أَحْسَنُ حَقٍّ يَبْلُغُ أَشَدَّهُ وَأَوْفُوا أَلَكَيْدَ وَالْمِيرَانَ بِالْقِسْطِ لَا تُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا
 وَسْمَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَأَعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَبِمَهْدِ اللَّهِ آوْفُوا ذَلِكَ
 وَمَنْكُمْ بِهِ لَمَلَكُوا نَدَّ كُرُونَ ۝ وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا

السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّيْتُكُمْ بِهِ ۚ لَمَلَكْتُ لَكُمْ تَتَّقُونَ ﴿

«ኑ፤ በእናንተ ላይ እርም ያደረገውን ነገር (በእርሱ
 ያዘዛችሁን) ላንብብላችሁ በላቸው፤ በእርሱም (በአላህ) ምንንም
 ነገር አታጋሩ፤ በወላጆችም በጉን ሥራ ሥሩ፤ ልጆቻችሁንም
 ከድሀነት ፍራቻ አትግደሉ፤ እኛ እናንተንም እነርሱንም
 እንመግባችኋለንና፤ መጥፎ ሥራዎችንም ከእርሷ የተገለጸውንም
 የተደበቀውንም ሁሉ አትቅረቡ፤ ያችንም አላህ እርም
 ያደረጋትን ነፍስ በሕግ ቢሆን እንጂ አትግደሉ፤ ይላችሁ፤
 ታውቁ ዘንድ (አላህ) በእርሱ አዘዛችሁ። የየቲምንም ገንዘብ
 ብርታቱን (አካለ መጠን) እስኪደርስ ድረስ በዚያች እርሷ
 መልካም በኾነች ኩኔታ እንጅ አትቅረቡ፤ ሰፍርንና ሚዛንንም
 በትክክሉ መሰሉ፤ ነፍስን ችሎታዎን እንጂ አናስገድድም፤
 በተናገራችሁም ጊዜ በዘመዶቻችሁ ላይ ቢሆንም እንኳ
 (እውነትን በመናገር) አስተካክሉ። በአላህም ቃል ኪዳን ምሉ።
 ይኻችሁ ትገሠጹ ዘንድ በርሱ አዘዛችሁ።» (አልአንዓም፡151-
 153) ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲሉ መናገራቸው ተዘግቧል፡-

«مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَىٰ وَصِيَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ الَّتِي عَلَيْهَا خَاتَمُهُ

فَلْيَقْرَأْ قَوْلَهُ تَعَالَىٰ: ﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ عَلَيْكُمْ عَلَىٰ مَا لَمْ يَكُنْ

مَنْكُورًا بِهِ شَيْئًا ۚ إِلَىٰ قَوْلِهِ - وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا﴾

«ማህተማቸው ያረፈበትን የሙሐመድን (ሶ.ወ) የኑዛዜ
 ቃል መመልከት የፈለጉ፡- ኑ፤ በእናንተ ላይ እርም ያደረገውን
 ነገር (በእርሱም ያዘዛችሁን) ላንብብላችሁ በላቸው፤ በእርሱም
 (በአላህ) ምንንም ነገር አታጋሩ...» (አል አንዓም፡ 151-153)
 የሚለውን ቃል ያንብቡ።»

መ-አዝ ኢብን ጆበል (ፈዕ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«كُنْتُ رَدِيفَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى حِمَارٍ فَقَالَ لِي، يَا مَعَاذُ! أَتَدْرِي

مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ؟ قُلْتُ اللَّهُ

وَرَسُولُهُ أَغْلَمُ، قَالَ حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا

بِهِ شَيْئًا، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذَّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ

شَيْئًا. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَفَلَا أُبَشِّرُ النَّاسَ؟ قَالَ: لَا تُبَشِّرُهُمْ فَيَكْفُرُوا.

«ከነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ጋር በአንድ አሀድ ላይ ከበስተጓጎል ተሳፍራ ተቀምጫለሁ። «ሙአዝ ሆይ! አላህ በባሮቹ ላይ ሰዎች ደግሞ በአላህ ላይ ስላላቸው መብት ታውቃለህን?» ሲሉ ጠየቁኝ። «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ» አልኳቸው። «አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት እርሱን ብቻ ሊያመልኩና በርሱ ላይ ምንንም ኃይል ላያጋሩ ነው፤ ሰዎች በአላህ ላይ ያላቸው መብት ደግሞ በእርሱ ላይ ሌላን ኃይል ከማሻረክ ሃጢአት የፀዱ እስከሆኑ ድረስ ላይቀጣቸው ነው» አሉ። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! የዚህን መልካም ዜና ብስራት ለሰዎች ልንግራቸው?» አልኳቸው። «ብስራት አትንግራቸው፤ ይላነፋሉና» አሉኝ።» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሰው ልጅና አጋንንት የተፈጠሩለት አላማ ተገልጿል።
2. አምልኮት (ኢባዳ) ተውሒድ ነው። ሰዎች ከፍተኛ ተቃውሞ የሚገጥማቸው በተውሂድ፣ ማለትም ተውሒድን ሊኖሩት ሲሞክሩ ነውና።
3. ተውሂድ የሌለው ሰው አላህን ፈፅሞ አላመለከም።

﴿وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾

«እኔ የምገዛውን ተገዥዎች አይደላችሁም።» (አል ካፊፍን :3)

የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጓሜ ይኸው ነው።

4. መልዕክተኛው (ሰ.ዐ.ወ) የመላካቸው ጥበብ፣ አላማና ግብ ተብራርቷል።
5. እያንዳንዱ ህዝብ (Nation/ ኡሙህ) መለኮታዊ መልዕክት ደርሶታል።
6. የነቢያት ሁሉ ዲን አንድና አንድ ብቻ ነው።
7. በጣኦት መካድ እስካልተረጋገጠ ድረስ አላህን ማምለክ(ኢባዳ) እውን ሊሆን አይችልም።

﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ﴾

«በጣኦታት የሚከድና በአላህ የሚያምን ሰው በእርሷ መበጠስ የሌላትን ጠንካራ ዘለበት በእርግጥ ጨበጠ።» (አል-በቀራህ፥ 256)

የሚለው ቁርአናዊ ቃል ይህንኑ በጉልህ ያሳያል። እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው።

8. ከአላህ ሌላ ያለ ማንኛውም የሚመለከ ኃይል ሁሉ ጣኦት ይባላል።

9. ከአልአንጻም ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሱ ሦስት የማያሻሙ (ሙሕከማት) የቁርአን አናቀፅ ከሰለፎች ዘንድ እጅግ የላቀ ትኩረት ይቸራቸው ነበር። አሥር ጠቃሚ ነጥቦችን አዘለዋል። የመጀመሪያውና ዋናው ሽርክን ማቀብ ነው።

10. በአል ኢብራዕ ምዕራፍ ላይ የሰፈሩ «ሙሕከማት» የቁርአን አንቀጾች ሊጤኑ ይገባል። 18 ጠቃሚ ነጥቦችን አካተዋል። አላህ፡-

﴿لَا يَجْعَلُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَّخَذُولًا﴾

«ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ አታድርግ፤ የተወቀሰክ ትሆናለህና» (አል-ኢብራዕ ፡22)
በማለት ጀምሮ

﴿وَلَا يَجْعَلُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا﴾

«ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ አታድርግ፤ የተወቀሰክ ፥ የተባረርክ ሆነህ በገሃነም ውስጥ ትጣላለህና።» (አል-ኢብራዕ ፡39)

ሲል ቋጭቷቸዋል።
የነጻህን ነጥቦች ክብደትና የላቀ ጠቀሜታ ሲገልፁ፡-

﴿ذَٰلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ﴾

«ይህ ጌታህ ከጥበብ ወደ አንተ ካወረደው ነገር ነው።» (አል-ኢብራዕ ፡39) ብሏል።

11. በአል ኒሳዕ ምዕራፍ ላይ የሰፈሩት አስር አናቀፅ ትኩረት ሊቸራቸው ይገባል። አሥሮቹ የመብት አናቀፅ (አያተል ሁቁቅ አል-ዐሽረህ) በመባል ይታወቃሉ።

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

«አላህን ብቻ አምልኩ፤ በርሱ ላይ ምንም አታጋሩ።»
(አልጊሳፊ: 36)

በሚል ይወጠናሉ።

12. የአላህ መልዕክተኛ ለህልፈት በተቃረቡበት ወቅት ያስተላለፏቸው ኑዛዜዎች።

13. አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት።

14. ሰዎች የአላህን መብት እስካከበሩ ድረስ በአላህ ላይ ሊኖራቸው የሚችለው መብት።

15. የመጨረሻውን እጅግ ጠቃሚ ነጥብ አብዛኛዎቹ የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦች አያውቁትም ነበር።

16. ጠቃሚ ለሆነ ዓላማ ዕውቀትን መደበኛ ይፈቀዳል።

17. በሙስሊሞች ልቦና ውስጥ ደስታን መርጨት ሊሰጠው የሚገባው ከፍተኛ ክብደት።

18. የአላህን ወደር የለሽ እዝነትና ርኅራሄ በመተማመን ከተግባር መዘናጋት (ኢትቲካል) አግባብ አይደለም።

19. አንድ ሰው ስለማያውቀው ነገር ሲጠየቅ አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ በማለት መመለሱ ተገቢው ነው።

20. አንድን የዕውቀት ዓይነት ለተወሰኑ ሰዎች ብቻ ለይቶ መስጠት ይፈቀዳል።

21. የመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ትህትና የተሞላበት ባህሪ፤ ከባልደረቦቻቸው ጋር በአንድ አህያ ላይ ተፈናጠው ይጓዙ ነበር።

22. ከብትን ከአንድ በላይ ሆኖ መጋለብ ይፈቀዳል።

23. እነኚህ ነጥቦች እጅግ የላቀ ክብደት የሚሰጣቸው ናቸው።

ምዕራፍ ሁለት

የተውሀድ ጠቀሜታና የሚያሰረድቸው ኃጢአቶች

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ﴾

«እነዚያ ያመኑትና እምነታቸውን በበደል (ሽርክ) ያልበከሱ ሰነርሱ ሰላም አላቸው፤ እነርሱ የተመሩ ናቸው፡፡» (አል-አንሳብ :82)

ዐ-ባዳት ኢብን ሷሚት (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል:-

«مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَخَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ.»

«አላህ አጋር የለሽ ብቸኛ አምላክ መሆኑንና ሙሐመድ ደግሞ መልዕክተኛውና ባሪያው መሆናቸውን የመሰከረ፤ ዓ.ሳ የአላህ ባሪያና መልዕክተኛ፣ እንዲሁም ወደ መሬም የጣለው ቃሉና መንፈሱ መሆኑን ያፀደቀ፤ ጆነትና እሳት እውነት እንደሆኑ ያመነ፣ ሰናይ ምግባሩ የቱን ያህል አምንት ቢሆንም አላህ ጆነትን ይለግሰዋል፡፡» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ቡኻሪና ሙስሊም ዑትባንን ጠቅሰው ባሰፈሩት ሌላ ዘገባ እንደተወሰነው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«فَإِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَتَّبِعِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ.»

«የአላህን ውድቃ፣ ምንዳና ቀረቤታ በመሻት ላኢላሃ አለላህ ያለ ሰው አላህ ከእሳት ነፃ አውጥቶታል፡፡» ብለዋል፡፡

አቡ ሰዒድ አል ኸድሪይ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል:-

«قَالَ مُوسَى يَا رَبِّ عَلَّمَنِي شَيْئًا أَذْكُرُكَ وَأَدْعُوكَ بِهِ قَالَ يَا مُوسَى لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. قَالَ يَا رَبِّ! كُلُّ عِبَادِكَ يَقُولُونَ هَذَا قَالَ

يَا مُوسَى: لَوْ أَنَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعَ وَعَامِرُهُنَّ غَيْرِي وَالْأَرْضِينَ
السَّبْعَ فِي كَفَّةٍ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فِي كَفَّةٍ مَالَتْ بِهِنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

«ሙሳ (ዐሰ):- «ጌታዬ ሆይ! እንተን የማወሳበትንና የምማፀንበትን ቃል አስተምረኝ» ሲሉ አላህን ጠየቁ:: «ላኢላህ ኢላላህ በል» አላቸው:: «ጌታዬ ሆይ! ይህማ ሁሉም ባሮችህ የሚሉት ነው፣ (ከዚህ የተለየ ነገር እሻለሁ)» አሉ:: «ሰባቱ ሰማያትና ከውስጣቸው ያሉትም፣ ሰባቱ ምድሮችም በአንድ ሚዛን ላይ ቢቀመጡና ላኢላላ ኢላላህ ደግሞ በሌላ ሚዛን ላይ ቢቀመጥ ላኢላላ ኢላላህ ሚዛን ደፍቶ ይገኛል::» አላቸው::» (ኢ.ብ ሐ.ባንና ሐኪም ዘግበውታል:: ሶሐከ መሆኑንም አፅድቀዋል::)

ቴርሚዚ ሐሰን በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አንድምጫለሁ በማለት እነሰ(ረዐ) አስተላልፈዋል:-

«قال الله عزَّ وجلَّ: يَا بَنِي آدَمَ لَوْ أُنْتَبِئِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا نُمَّ لَقِيتِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا لَا تَبْتَكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً».

«አላህ:- <የአዳም ልጅ ሆይ! ምድርን የሚሞላ ሐጢአት ተሸክመህ ከኔ ዘንድ ብትመጣ በኔ ላይ ሌላ ኃይልን እስካላጋራህ ድረስ ምድርን የሚሞላ ምህረት ይዢ እጠብቅሐለሁ» ሲል አውጇ::>

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህ እዝነትና ትሩፋት ስፋትና ጥልቀት::
2. የተውሒድ ምንዳ ከአላህ ዘንድ እጅግ የበዛ መሆኑ::
3. ተውሂድ በሽርክ እስካልተበከለ ድረስ ወንጀል ሁሉ የመማር ዕድል ይኖረዋል::
4. የአንቀፅ «አል-አንዓም :72» ትርጉም::
5. ዑባዳህ ካስተላለፉት የሐዲስ ዘገባ ውስጥ የሰፈሩት አምስት ጠቃሚ ነጥቦች::
6. ዑባዳህ ያስተላለፉትን ዘገባ ዑትባን ካስተላለፉትና ከዚያም በኋላ ከተወሰኑት ዘገባዎች ጋር በማጣመር የላኢላላ ኢላላህን ትክክለኛ ትርጓሜ መረዳት ትችላለሁ:: አንዳንድ የዋሆች ዑትባን ያስተላለፉትን ዘገባ በመረዳቱ ረገድ የሚፈፀሙት የኅላ ስህተትም ግልጽ ይሆንልሃል::

7. በዑትባን ከተላለፈው ዘገባ ውስጥ የተጠቀሰው መስፈርት (ሽርጥ) ትኩረት ይሻል።

8. ነብያት የላኪላሃ ኢላላህን ጥቅምና ትሩፋት የሚያስታውሳቸው አካል ይሻሉ።

9. የላኪላሃ ኢላላህ ክብደት ተወስቷል። ከፍጡራን ሁሉ ትልቃለች። አብዛኛዎቹ በአፋቸው የሚሏት ወገኖች ግን አቅልለው ይመለከቷታል።

10. ምድሮችም፣ ሰማያትም ቁጥራቸው ሰባት እንደሆነ ተወስቷል።

11. ሰባቱ ሰማያት ነዋሪዎች እንዳሏቸው ተወስቷል።

12. የአላህን ባህሪያት (ሲፋት) ቁርአን ውስጥ በተጠቀሱበት መልኩ ያለምንም ተጨማሪ ትርጉም እንዳሉ መቀበል ግዴታ ነው።

13. አነስ (ረዐ) ያስተላለፉትን ዘገባ በሚገባ ከተረዳን ዑትባን ያስተላለፉት ሃዲስ መልዕክት ግልፅ ይሆንልናል። የአላህን ውዴታ፣ ምንዳና ቀረቤታ በመሻት «ላ ኢላሃ ኢላላህ» ያለ ሰው ከእሳት ነፃ እንደሚወጣ ይገልጻል በዑትባን የተላለፈው ዘገባ። በምላስ መናገሩ ብቻ በቂ አይደለም። ሽርክን እርግፍ አድርጎ መተውንም ይጠይቃል።

14. ኢሣ (ዐስ) እና ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የአላህ ባሪያዎች ናቸው።

15. ኢሣ (ዐስ) «የአላህ ቃል» የሚል የማዕረግ ስም ተችሯቸዋል።

16. «የአላህ መንፈስ» ተብለዋልም።

17. በጀነትና በእሳት መኖር ማመን የሚያስገኘው የላቀ ትሩፋት።

18. «ፅድቅ ተግባሩ የቱን ያህል ኢምንት ቢሆንም» የሚለው መስፈርት ትኩረት ተችሯታል።

19. የሚዛን ምንነትና ባህሪ፣ እንዲሁም ተግባር።

20. ፊት የሚል የአላህ ባህሪ መወሳቱ።

ምዕራፍ ሦስተ
ተወሒድን (ከብክሶት) የጠበቀ
ጸነትን ደገናፀፋል

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَا يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾

«አ.ብራ.ሂ.ም ለአላህ ታዛዥ፡ ወደ ቀጥተኛው ሃይማኖት ዘንጋይ ሀዝብ ነበር። ከአጋሪዎች አልነበረም።» (አል-ኅህል : 120)

﴿ وَالَّذِينَ هُمْ يُرَبِّوهُمْ لَا يَسْرِكُونَ ﴾

«እነዚያ አነሱ በጌታቸው የማያጋሩት።» (አል-መ-አሚኑን: 59)

ሁሴን አብን አብድረሀማን ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«كُنْتُ عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ: أَيْكُمْ رَأَى الْكَوْكَبَ الَّذِي انْقَضَ الْبَارِحَةَ؟ فَقُلْتُ أَنَا نَمَّ قُلْتُ: أَمَا إِنِّي لَمْ أَكُنْ فِي صَلَاةٍ وَلَكِنِّي لُدِغْتُ. قَالَ فَمَا صَنَعْتَ؟ قُلْتُ ارْتَقَيْتُ: قَالَ فَمَا حَمَلَكَ عَلَى ذَلِكَ؟ قُلْتُ: حَدِيثُ حَدَّثَنَا الشَّعْبِيُّ قَالَ مَا حَدَّثَكُمْ؟ قُلْتُ حَدَّثَنَا عَنْ بُرَيْدَةَ بْنِ الْحُصَيْبِ أَنَّهُ قَالَ لَا رُفْيَةَ إِلَّا مِنْ عَيْنٍ أَوْ حُمَةٍ. قَالَ: وَقَدْ أَحْسَنَ مَنْ انْتَهَى إِلَى مَا سَمِعَ وَلَكِنْ حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: عُرِضَتْ عَلَيَّ الْأُمَمُ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ وَمَعَهُ الرَّهْطُ وَالنَّبِيُّ وَمَعَهُ الرَّجُلُ وَالرَّجُلَانِ وَالنَّبِيُّ وَلَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ. إِذْ رَفَعَ لِي سِوَادٌ عَظِيمٌ فَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ أُمَّتِي فَقِيلَ لِي هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ. فَظَنَرْتُ فَإِذَا سِوَادٌ عَظِيمٌ فَقِيلَ لِي هَذِهِ أُمَّتُكَ وَمَعَهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ. ثُمَّ نَهَضَ فَدَخَلَ مِثْلَهُ فَخَاصَ النَّاسُ فِي أَوْلَيْكَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ صَحِبُوا

رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ وُلِدُوا فِي الْإِسْلَامِ
 فَلَمْ يُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَذَكَرُوا أَسْيَاءَ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
 فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ هُمُ الَّذِينَ لَا يَسْتَرْقُونَ وَلَا يَكْتُوبُونَ وَلَا
 يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَقَامَ عُرْكَاشَةُ بْنُ مِخْصَنٍ فَقَالَ أَدْعُ
 اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ أَدْعُ
 اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مِنْهُمْ قَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُرْكَاشَةُ.

ከሰዲድ ኢብን ጳብይር ጋር ነበርኩ። «ያለፈውን ሌሊት ያደመቁ ከዋክብትን የተመለከተ ማን ነው?» ሲሉ ጠየቁ። «እኔ ተመልክቻቸዋለሁ» አልኩ። «ሶሳት ላይ አልነበርኩም፤ ግና በመርዛም ነፍሳት ተነድፌ ነበር።» ስልም አከልኩ። «ምን አደረክ?» ጠየቁኝ። «ቴፍታን ተጠቀምኩ» አልኩቸው። «እንዲህ እንድታደርግ ያነሳሳህ ምንድን ነው?» አሉኝ። «ሹዕቢያ ያስተላለፉልን ሀዲስ ነው።» መለስኩላቸው። «ምንድን ነው ያስተላለፉላችሁ ሀዲስ?» ጠየቁኝ። «ቡረይድን በመጥቀስ፣ ለአይነ ጥላና በነፍሳት መነደፍ እንዲሁም ለትኩሳት ህመም እንጂ ለሌላ ቴፍታን መጠቀም አይፈቀድም፤ መባሉን ነግረውኛል።» ስል መለስኩ። «የደረሰውን ዕውቀት ወደ ተግባር ለመለወጥ ጥረት ያደረገ ሁሉ ሊመሰገን ይገባዋል። ግና ኢብን አባስ እንዳስተላለፉልን የአላህ መልዕክተኛ ተከታዩን ተናግረዋል፡- «ሕዝቦች ተገለጹልኝ፤ አንዱን ነቢይ ከጥቂት ተከታዮች ጋር፣ ሌላውን ነቢይ ከአንድ ወይም ሁለት ሰዎች ጋር ሌላኛውን ደግሞ አንድም ተከታይ የሌለው ሆኖ ብቻውን ተመለከትኩ። የኔ ተከታዮች እንደሆኑ ገመትኩ። «ይህ ሙሳና ተከታዮቹ ናቸው። ነገር ግን ወደ ሌላኛው አድማስ ተመልከት» ተባልኩ። በርካታ አባላትን ያቀፈ አንድ የሰዎች ስብስብ ተመለከትኩ። «እነኚህ ተከታዮችህ ናቸው። ከነርሱ መሀከል ያለምንም ጥያቄና ቅጣት ጀንነት የሚገቡ ሰዎች አሉ።» ተባልኩ።» ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ይህን እንደ ተናገሩ ተነስተው ወደ ቤታቸው ገቡ። ስለነዚያ ያለምንም ጥያቄና ቅጣት ጀንነት ስለሚገቡ ሰዎች ታዳሚው ይነጋገር ጀመር። ከፊሎቹ፡- «የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦች ሊሆኑ ይችላሉ» የሚል አስተያየት ሰጡ። ከፊሎቹ ደግሞ፡- «ምን አልባትም በዘመነ ኢስላም የተወለዱና በአላህ አንዳችንም ነገር ያላጋሩ»

ሊሆኑ እንደሚችሉ ገመቱ። ሌሎች ግምቶችም ተሰነዘሩ። በዚህ ወቅት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከነበሩበት ክፍል በመውጣት ፡- «ስለምን እየተነጋገራችሁ ነው?» ሲሉ ታዳሚዎቻን ጠየቁ። የሚነጋገሩበትን ጉዳይ ነገሯቸው። «እነዚያ (ያለምን ጥያቄና ቅጣት ጀንነት የሚገቡ ሰባ ሺህ ሰዎች) የማይደግሙና የማያስደግሙ፣ በገድ የማያምኑና በአላህ ብቻ የሚመኩ ናቸው።» አሉ። ዑካሽህ ኢብን ሚህሰን፡- «ከነርሱ ያደርገኝ ዘንድ አላህን ይማፀኑልኝ» አላቸው። «አንተ ከነርሱ ነህ» አሉት። ሌላ ሰው ቆመና፡- «እኔንም ከነርሱ ያደርገኝ ዘንድ አላህን ይማፀኑልኝ» አላቸው። «ዑካሽህ ቀድሞሃል» አሉት። (ቡኻሪና ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዎች ካላቸው ተውሂደ ጥንካሬና ድክመት አንፃር የሚኖራቸው የተለያዩ ደረጃ።
2. ተውሂድን ከሽርክ ብክለት ማፅዳት።
3. አላህ ኢብራሂምን፣ «ከአጋሪዎች አልነበረም» ሲል አወድሷቸዋል።
4. ታላላቅ የአላህ ወዳጆች «ከሽርክ የፀዱ» ተብለው መለኮታዊ እማኝነት ተችሯቸዋል።
5. «ሩቃ»ንና በገድ ማመንን መተው ተውሂድን ከብክለት የማዳን አካል ነው።
6. በአላህ መመካት (ተወከል) ከሃዲሱ ውስጥ የተጠቀሱትን ውብ ባህሪያት ያካትታል።
7. የሶሀቦች ዕውቀት ጥልቀትና የግንዛቤ ብስለት በዘገባው ላይ ተንፀባርቋል። የተጠቀሰውን የላቀ ደረጃ በተግባር እንጂ እንዲሁ እንደማይገኙት በሚገባ ተገንዝበዋል።
8. ሶሃባዎች ለፅድቅ ክንውን የነበራቸው የላቀ ጉጉት።
9. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አምማ በጥራትም በብዛትም ከየትኛውም ነቢይ አምማ የተሻለ ነው።
10. የሙሣ ባልደረቦች የላቀ ደረጃ።
11. ነቢዩ(ሶ.ዐ.ወ) የተለያዩ ህዝቦች ሁኔታና እጣ ፈንታ ተገልጸላቸዋል።
12. እያንዳንዱ አምህ የሚቀሰቀሰው ከተላክለት ነቢይ ጋር ለየብቻ ነው።
13. ለነቢያት የተውሂድ ጥሪ አዎንታዊ ምላሽ የሰጡ ሰዎች ቁጥር አናሳነት።

- 14. ምንም ተከታይ ያላገኘ ነቢይ ብቻውን ይቀሰቀሳል።
- 15. የዕውቀት የላቀ ጠቀሜታ፣ በቁጥር ብዛት አለመታለልና በቁጥር አናሳነትም አለመከፋት።
- 16. ከዓይነ ጥላና በነፍሳት በመነደፍ ከሚፈጠር የሀመም ስሜት ለመፈወስ «ሩቃ»ን መጠቀም ይፈቀዳል።
- 17. ሰዲድ ኢብን ጁቢ ፣ ያወቀውን በገቢር ለማዋል ጥረት ያደረገ ሊመሰገን እንደ ገባው በመግለፅ የተጠቀሰውን ሐዲስ አስተላለፉ። በሁለቱ ዘገባዎች መካከል ተቃርኖ አለመኖሩን በግልፅ አስቀመጡ። ይህም የሰለፎችን ዕውቀት ጥልቀትና የግንዛቤያቸውን ፅድቀት ያመለክታል።
- 18. ሠለፎች አንድን ሰው የሌለውን መልካም ባህሪ ከማላበስና ከማወደስ የተቆጠቡ ነበሩ።
- 19. «አንተ ከነሱው ነህ» በማለት ነቢዩ(ሶ.ዐ.ወ) ለዑከሻ መናገራቸው የነቢያዊ ትንቢታቸው አካል ነው።
- 20. የዑከሻ የላቀ ደረጃ።
- 21. ለበርካታ ትርጓሜዎች ክፍት የሆነን የአገላለፅ ስልት (መአሪድ) መጠቀም።
- 22. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ማራኪ ሰብዕና።

ምዕራፍ ስራተ ሽርክን መጠንቀቅ

አላህ አንዲህ ብሏል፡-

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ﴾

«አላህ በርሱ ማጋራትን በፍጹም አይምርም፤ ከዚህ ሌላ ያለውን ሀጢአት ለሚሻው ሰው ይምራል፡፡» (አል-ኒላእ:48)

ነቢዩ ኢብራሂም (ዐ.ሰ.) እንዲህ ሲሉ አላህን መማፀናቸውን ቁርዓን ያስተምረናል፡-

﴿ وَأَجْتَنِبُ وَبِقِيَ أَنْ تَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴾

«እኔንም ልጆቼንም ጣኦታትን ከማምለክ ጠብቀን፡፡» (ኢብራሂም:35)

﴿ أَخَوْفُ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشُّرْكَ الْأَضْغَرُ فَسْتَلِ عَنْهُ فَقَالَ: الرِّيَاءُ ﴾

የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ)፡- «ለናንተ በእጅጉ የምፈራላ ችሁ መለስተኛውን ሽርክ ነው፡፡» ሲሉ ተናገሩ፡፡ «መለስተኛው ሽርክ ምንድን ነው?» ተብለው ተጠየቁ፡፡ «ለታይታና ለይስሙልኝ አንድን ተግባር መፈፀም (ሪያእ)» በማለት መለሱ፡፡

ኢብኑ መስኦድ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

﴿ مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ نِدَاءً دَخَلَ النَّارَ ﴾

«ከአላህ ውጭ ሌላን አካል በማምለክ ላይ እንዳለ የሞተ እሳት ገባ፡፡» (ቡኻሪ ዘግበውታል)

መ-ሰሊም ጃቢርን ጠቅሰው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን ዘግበዋል ፡-

﴿ مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَقِيَهِ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ ﴾

«አላህን በሱ ላይ አንዳች ኃይልን ሳያጋራ የተገናኘ ጆነት ገባ፤ በርሱ ላይ ሌላ ሀይልን አጋርቶ ሳይቶብት የተገናኘው ግን እሳት ገባ፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሽርክን መጠንቀቅ ያሻል፡፡ እጅግ አደገኛ ወንጀል ነው፡፡

2. አንድን ተግባር የሰዎችን እይታ ለመሳብና ውዳ ሴያቸውን በመሻት መፈፀም (ሪያእ) ሽርክ ነው።

3. «ሪያእ» ከመለስተኛዎቹ ሽርኮች ይፈረጃል።

4. የአላህ አገልጋዮች ለፈፀሟቸው ከሚችሉ ጥፋቶች ሁሉ አደገኛው «ሪያእ» ነው።

5. ጀነትና እሳት ሩቅ አይደሉም።

6. ሁለቱም በአንድ ሀዲስ ተቆራኝተው ቀርበዋል።

7. የሽርክ ተግባር እየፈፀመ ከአላህ ጋር የተገናኘ፣ የቱን ያህል አላህን አምላክ ቢሆንም ከእሳት ቅጣት አይድንም።

8. ነቢ ኢብራሂም (ዐሰ) ለርሳቸውና ለልጆቻቸው አላህን የጠየቁት ነገር ከጣኦት አምልኮ እንዲጠብቃቸው ነበር። ይህም የሽርክን አስከፊነት ይጠቁማል።

9. አብዛኛዎቹ ሰዎች የሚገኙበትን አስከፊ ሁኔታ ማጤናቸው፤

﴿ رَبِّ إِنِّي أَسْأَلُكَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ ﴾

«ጌታዬ ሆይ! እነርሱ (ጣኦታት) ከሰዎች ብዙዎችን አሳስተዋልና።» (ኢብራሂም :36)

በሚለው ቁርአናዊ ቃል ውስጥ አንደተመለከተው።

10. ቡኻሪ ባሰፈሩት ዘገባ ውስጥ የላኢላሃ ኢላላህ ትርጓሜ ተብራርቷል።

11. ከሽርክ የፀዳ ሰው ያለው የላቀ ደረጃ።

ምዕራፍ ስምስት
ወደ «ሳሊሳህ ሲሰሳህ» ጥሪ ማድረግ

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾

«ይህኛ መንገድ ናት፤ ወደ አላህ እጠራለው፤ እኔም የተከተለኝም ሰው በግልፅ ማስረጃ ላይ ነን። ጥራት ለአላህ ይገባው። እኔም ከአጋሪዎቼ አይደለሁም፥ በል» (ዩሱፍ:108)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ሙሉዝን ወደ የመን በላኩበት ወቅት ተከታዩን መመሪያ ሰጥተውታል:-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَ مَعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ قَالَ لَهُ: إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ شَهَادَةً أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ .

«ከአሁሉል ከታብ የሆኑ ሰዎችን ታገኛለህ። የመጀመሪያ ጥሪህ ላኢላሃ አለህ ይሁን።»

« إلى أن يُوحَدُوا الله فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ الله افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ. فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ الله افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَعْيَانِهِمْ فَتَرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الله حِجَابٌ» .

«አላህን በብቸኝነት እንዲያመልኩ ጥሪ አቅርብላቸው (የሚል ሰፍሯል።) «ይህን ጥሪህን ከተቀበሉህ አላህ በቀን ውስጥ 5 ወቅት ሰላቶችን በግዳጅነት እንዳፀናባቸው አስተምራቸው። ለዚህ ጥሪህ አዎንታዊ ምላሽ ከሰጡህ አላህ ከሀብታሞቻቸው ተይዛ ለድሆቻቸው የምትሰጥ ምፅዋት ግዴታ እንዳደረገባቸው አሳውቃቸው። ይህንንም ከተቀበሉህ ከገንዘባቸው መልካሚን (በግዴታ ምፅዋትነት) እንዳትይዝ አደራ። የተበደለን ሰው ዱዓ

ተጠንቀቅ። በርሷና በአላህ መካከል ምንም ዓይነት ግርዶሽ የለምና።»(ቡኻሪና ሙስሊም) ሳህል ኢብኑ ሰዒድ (ፈጠራ)

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَوْمَ خَيْرٍ: لأَعْطِيَنَّ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ يُفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُونَ لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَاهَا؟ فَلَمَّا أَصْبَحُوا غَدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَاهَا. فَقَالَ أَيْنَ عَلِيٍّ بنِ أَبِي طَالِبٍ؟ فَقِيلَ هُوَ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ فَأَرْسَلُوا إِلَيْهِ فَأَتِي بِهِ فَبَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ قَبْرًا كَانَ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ. فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ فَقَالَ انْفُذْ عَلَى رَسُولِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللَّهِ تَعَالَى فِيهِ. فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ወ) የኸይበር ዕለት፡- «ነገ ይህንን ሰንደቅ አላህንና መልዕክተኛውን ለሚወድና እነርሱም ለሚወዱት ሰው እሰጣለሁ። አላህ በርሱ አማካኝነት ድልን ያገናፅፈናል።» ሲሉ ተናገሩ። ሰሃባዎች ፣ ሰንደቁን የሚረከበው ሰው ማን ይሆን? በሚለው ነጥብ ላይ ሲያስቡ፣ ሲያሰላሰሉ፣ ሲወያዩ አደሩ። ሲነጋ ሁሉም ከአላህ መልዕክተኛ (ሶወ) ዘንድ ቀረቡ። እያንዳንዱ ሰው ሰንደቁ ለሱ እንደሚሰጥ ተስፋ ነበረው። «አሊይ ኢብን አቢ ጧሊብ የት አለ?» በማለት መልዕክተኛው ጠየቀ። «አይኖቹን ታሟል» ሲሉ ባልደረቦቻቸው መለሱላቸው። ላኩበት። እንዲመጣ ተደረገ። ነቢዩ (ሶወ) አይነ ላይ ቱፍታ በማድረግ አላህን ተማፀነለት። ፍፁም የሆነ ፊውስ አገኘ። ሰንደቁን አስከረበት። እንዲህ አሉትም፡- «ከመስካቸው ላይ እስክትደርስ ወደ ፊት ቀጥል። ከዚያ ስትደርስ ወደ ኢስላም ጥራቸው፤ ግዴታ ስለሚሆንባቸው የአላህ መብት ንገራቸው። አላህ በአንተ ሰበብ አንድን ሰው ወደ ቅን ጎዳና መምራቱ ላንተ ከቀይ ግመል ይበልጥ ዋጋ አለው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ወደ አላህ ጥሪ ማድረግ መልዕክተኛው (ሶወ) የተከተሉት ጎዳና ነው።

2. ቅንነትና ታማኝነት (ኢኸላስ) የላቀ ትኩረት ሊቸረው ይገባል። አብዛኛው ሰው ወደ ሀቅ ጥሪ ማድረግ ቢችልም «ኢኸላስ» ይጎድለዋል። የግል ስሜቱንና ፍላጎቱን ለማስፈጸም ሲማስን ይስተዋላል።

3. ግልፅ ማስረጃ እጅግ አስፈላጊና ግዴታም እንደሆነ ተወስኗል።

4. የአላህን ክብር ከማጉደፍ መቆጠብ ከተውሂድ አዎንታዊ ተፅዕኖዎች አንዱ ነው።

5. አላህን መሳደብና ክብሩን ማጉደፍ ከሽርክ አስከፊ ተፅዕኖዎች አንዱ ነው።

6. ሙስሊሞችን ከሙሽሪኮች ማራቅ ጠቀሜታ እንዳለው ዘገባው ያሳያል። ከነሱ እንዳይፈረጁ። የሽርክን ተግባር ባይፈፅሙ እንኳ ።

7. ተውሂድ ከምንም በፊት ቅድሚያ ሊሰጠው የሚገባ የላቀ ግዳጅ ነው።

8. ወደ ኢስላም ጥሪ የሚያደርግ ሰው መጀመር የሚገባው በተውሂድ እንደሆነ ተመልክቷል።

9. «አላህን በብቸኝነት ሊያመልኩ» የሚለው ሀረግ የላኢላሃ ኢላላህን አስኳል ትርጓሜ ጨብጧል።

10. አንድ ሰው የእምነቱን ትክክለኛ ባህሪ ባይረዳ ወይም ተረድቶ በገቢር ባያውለው እንኳ «አሁሉል ኪታብ» ሊሰኝ ይችላል።

11. ትምህርት ደረጃ በደረጃ መሰጠት እንዳለበት ዘገባው ያመለክታል።

12. እያንዳንዱ የኢስላም ትምህርት እንደ የክብደቱና አስፈላጊነቱ በየደረጃው ትኩረት ይቸረዋል።

13. ዘካ የሚሰጣቸው የሀብረተሰብ ክፍሎች ዘገባው ውስጥ ተወስተዋል።

14. አንድ መምህር ለተማሪዎቹ አሻሚ የሆኑ ሀሳቦችን የማብራራት ኃላፊነት አለበት።

15. ዘካ ሰብሳቢ ከዘካ ሰጪው ንብረቶች እጅግ ውድ ዋጋ ያላቸውን መርጦ መቀበሉ አግባብ አይደለም።

16. የተበዳይን ዱዳ መጠንቀቅና መፍራት ያሻል።

17. የተበደለ ሰው ዱዳ ከአላህ ዘንድ ተቀባይነት አለው።

18. የነቢያት ፈርጥ በሆኑት ነቢይ በሙሐመድ (ሰዐወ) እና ባልደረቦቻቸው ላይ የደረሰው ረሀብ፣ ጥማት፣ ስቃይ... የተውሂዳቸውን ጥንካሬ ያመለክታል።

19. «ሰንደቁን እሰጥሃለሁ» የሚለው አረፍተ ነገር ከነቢያት ምልክቶች አንዱ ነው።

20. ከአይነ ላይ ቱፍታ በማድረግ እንዲፈወስ ማድረጋቸውም እንዲሁ ከነብይነታቸው ምልክቶች አንዱ ነው።

21. የአሊይ (ረዕ) ታላቅነት።

22. የሶሃቦች የላቀ ደረጃ። ሌሊቱን በሙሉ ሲያስቡና ሲያሰላስሉ አደሩ። የድሉ ብስራት እውን ሆኖ ለማየት በመጓጓት።

23. በቀደር ማመን። ሰንደቁን መቀበል የከጀሉ ሁሉ ሳያገኙት ሀሳቡ ያልነበራቸው አሊይ እንዲረከቡት ተደርጓል።

24. «ወደ ፊት ቀጥል» በማለት ነቢዩ (ሰዐወ) ለአሊይ የሰጡት ትዕዛዝ የነበራቸውን ከፍተኛ ዲሲኻሊን ያሳያል።

25. ከውጊያ በፊት ወደ ኢስላም ጥሪ ማድረግ ይቀድማል።

26. ወደ ኢስላም ጥሪ ቀርቦላቸው አሻፈረን ያሉ ወገኖችን መዋጋት ይፈቀዳል።

27. ዳዕዋ ከፍተኛ ጥበብን (ሒክማ) ይጠይቃል። «ግዴታ የሚሆንባቸውን ነገር አስተምራቸው።» የሚለው ነቢያዊ ቃል ይህንን ያመለክታል።

28. አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት።

29. አንድ ሰው በሱ አማካኝነት ቅንን መንገድ የያዘለት «ዳዲ» የሚያገኘው የላቀ ትሩፋት።

30. ለአንድ ነገር ብይን በሚሰጡበት ወቅት መማል እንደሚፈቀድ።

ምዕራፍ ስድስት

የተውሂድና የላሲሳህ ኢስሳህ ተርጓሚ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا﴾

«እነዚያ እነሱ የሚገዟቸው ማንኛቸውም (ወደ አላህ) በጣም ቀራቢያቸው ወጆ ጌታቸው መቀረቢያን ሥራ ይፈልጋሉ፤ እገነቱንም ይከጅላሉ፤ ቅጣቱንም ይፈራሉ፤ የጌታህ ቅጣት የሚፈራ ነውና።» (አል-ኢስራአ: 57)

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ○ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيُجِدُنِي ○ وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ ○ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

«አብራሂም ለአባቱና ለሀዝባቹ ባለ ጊዜ አስታውሱ። እኔ ከምትገዙት ሁሉ ንፁህ ነኝ። ከዚያ ከፈጠረኝ በስተቀር አልገዛም። በእርግጥ ይመራኛልና። በዝርድርም ዘንድ ይመለሱ ዘንድ በአምላክ ማመንን ቀሪ ቃል አደረጋት።» (አልዙ-ፕ-ና-ፍ: 26-28)

﴿اتَّخَذُوا أَعْبَادَهُمْ وَرَهْبَتَهُمْ أَرْبَابًا مِن دُونِ اللَّهِ﴾

«ሊቃውንቶቻቸውንና መነኩሳቶቻቸውን፤ የማርያምን ልጅ ኢሣ አልመሲህንም ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው ያዙ።» (አል-ተውላህ : 81)

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾

«ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ባላንጣዎችን (ጣኦታትን) አላህን አንደሚወዱ የሚወዷቸው ሆነው የሚይዙ አሉ። እነዚያ ያመኑት ለአላህ የበረታ ፍቅር አላቸው።» (አል-በቀረህ: 165)

የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን በ-ካሪና መ-ሰሊም ዘግበዋል፡-

﴿مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِن دُونِ اللَّهِ حَرَّمَ مَالَهُ وَدَمَهُ وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ﴾.

«ላኢላሃ ኢላላህ ያለና ከአላህ ውጭ በሚመለከቱ ኃይላት የካደ ገንዘቡም ደሙም እርም ሆነ። ከዚያ በኋላ የሰውዬውን ምስክርነት እውነተኛነት የመፈተሹ ኃላፊነት ለአላህ የተተወ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

ባለፉት ርዕሶች ሦስት አበይት ቁም ነገሮች ተዳሰዋል። ከሁሉም አብይ ሊሰኝ የሚበቃው የሸሃዳዎች ትርጓሜ ነው። በማያሻማ ሁኔታ ተብራርቷል። ከአል ኢስራክ ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሰው አንቀፅ ደጋግ ሰዎችን የሚያመልኩ ሙሽሪኮችን ስህተትና ተግባራቸውም ከትልቁ ሺርክ የሚፈረጅ መሆኑን በግልፅ አስቀምጧል። ከአልተውባህ ምዕራፍ ላይ የተጠቀሰው አንቀፅ ደግሞ አህለል ኪታቦች ሊቃውንቶችንና መነኩሳቶቻቸውን አማልክት አድርገው መያዛቸውን ገልጾ አላህን በብቸኝነት እንዲያመልኩ እንጂ በዚህ እንዳልታዘዙ ያብራራል። ሊቃውንቶችን ማምለክ ማለት አላህን በመወንጀል ሲያዙ አሜን ብሎ መቀበል እንጂ ለእነርሱ «አ.ባዳ» ማድረግ አይደለም። የአንቀፁ ትክክለኛ ትርጓሜ ይኸው ነው። ነቢዩ ኢብራሂም፡-

﴿إِنِّي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ۖ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي﴾

«ከምትገዙት ነገር ሁሉ። ገፁህ ነኝ። ከዚያ ከፈጠረኝ በስተቀር»

በማለት ከአላህ ውጭ ሌላን ኃይል እንደማያመልኩ መግለጻቸው ተወስኗል። ይህ አይነቱ «በራክ» (ራስን ከሽርክ ተግባራትና ከሙሽሪኮች መገንጠል) የላኢላሃ ኢላላህ ትርጓሜ አካል እንደሆነ አላህ ሲገልፅ፡-

﴿وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ، لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

«በዝርዮቹም ውስጥ ይመለሱ ዘንድ (በአንድ አምላክ ማመንን) ቀሪ ቃል አደረጋት» ብሏል። አልበቀራህ ምዕራፍ ላይ የሰፈረው አንቀፅ፡-

﴿وَمَا هُمْ بِيُخْرِجُونَ مِنَ النَّارِ﴾

«እነርሱ ከእሳት ወጭዎች አይደሉም።» የሚል መለኮታዊ ዛቻ ስለተሰነዘረባቸው ከሃዲያን ያወሳል። እነዚህ ከሃዲያን ጣኦቶቻቸውን አላህን እንደሚወዱ አድርገው ይወዳሉ። አላህን በጥልቅ እንደሚያፈቅሩ አንቀፁ ይጠቁማል። ግና

ከሙስሊሞች ወገን አልፈረጃቸውም። ጣኦቶቻቸውን ከአላህ ይበልጥ የሚያፈቅሩትንስ በሙስሊምነት እንቀበላለን? ጣኦቶቻቸውን እንጅ አላህን የማያፈቅሩትንስ?

የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ዐ.ወ) ቃልም ተጠቃሽ ነው። «ላኢላሃ ኢላላህ ያለና ከአላህ ሌላ ያሉ ተመላኪ ኃይላትን የካደ ገንዘቡም ደሙም የተጠበቀ ነው። የምስክርነቱን እውነተኛነት የመፈተሹ ኃላፊነት የአላህ ነው» ብለዋል። ላኢላሃ ኢላላህን በቃል መናገሩ ብቻ ደምንና ገንዘብን የተጠበቀ አያደርግም። ትርጉሟን በጥልቅ መረዳትና ክልብ መቀበል ያሻል። ከአላህ ውጭ ሌላ ኃይላትን አለማምለክም። ከዘገባው ላይ በግልፅ እንደሰፈረው። ከአላህ ሌላ ባሉ ኃይላትም መካድ ያስፈልጋል። አንድ ሰው በዚህ ላይ ቅንጣት ጥርጣሬ ካለበት (ካመነታ) ገንዘቡም ደሙም ጥብቅ አይሆኑም።

እጅግ የተብራራና በግልፅ የተቀመጠ ነጥብ ነው። ከፍተኛ ትኩረት ይሻል።

ምዕራፍ ሰባት

ጉዳትን ስመከሳከሰ ወይም ሰማስቀረት ቀሰበትን ማጥሰቅ፣ ክርን ማንጠሰጠሰ ወዘተ ከሺርክ ደረረዱ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ قُلْ أَقْرَبُكُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّيهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴾

«ከአላህ ሌላ የምትገዟቸው ጣላታትን አያቸውን? አላህ በጉዳት ቢፈልገኝ እነሱ ጉዳቱን ገላጮች ናቸውን? ወይስ በቸሮታው ቢፈቅደኝ እነርሱ ቸሮታውን አጋጆች ናቸውን? በላቸው አላህ በቂየ ነው፤ በርሱ ላይ ተመኪዎች ይመካሉ፡፡» (አል-ዙመር :38)

ኡምራን ኢብን ሁሰይን (ረዐ) እንዳስተላለፉት፡-

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلًا فِي يَدِهِ حَلَقَةٌ مِنْ صُفْرِ فَقَالَ ﷺ هَذِهِ؟ قَالَ مِنَ الْوَاهِنَةِ فَقَالَ: أَنْزَعَهَا فَإِنَّهَا لَا تَزِيدُكَ إِلَّا وَهْنًا فَإِنَّكَ لَوْ مِتَّ وَهِيَ عَلَيْكَ مَا أَقْلَحْتَ أَبَدًا».

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የመዳብ ቀለበት ያጠለቀ አንድ ሰው ተመለከቱ፡፡ «ይህ ምንድን ነው» አሉት፡፡ «የእርጅናን ድካም ለመቋቋም ነው ያጠለቅኩት» አላቸው፡፡ «አውልቀው፤ ከድካም ውጭ የሚያክልልህ ነገር የለም፡፡ ከእጅህ ላይ እንዳለ ሞተህ ቢሆን ኖሮ ከዘላለማዊ እሳት አትድንም ነበር» አሉት፡፡ (አህመድ ብዙም ጠንካራ ባልሆነ ሰነድ ዘግበውታል)

አህመድ አቅበው ኢብን አሚርን ጠቅሰው «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት የአላህ ምልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል፡-

«مَنْ تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَلَا أَمَّ لِلَّهِ لَهُ. وَمَنْ تَعَلَّقَ وَدَعَا فَلَا وَدَعَ اللَّهُ لَهُ».

«ተማኢም (ሂርዝ) ያንጠለጠለ አላህ (ጉዳዩን) አይሙላለት፡፡ ወዳእ ያንጠለጠለ አላህ ስክነትን አይለግሰው፡፡» በሌላ ዘገባ ደግሞ፡-

«مَنْ تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَقَدْ أَشْرَكَ».

«ሂርዝ ያንጠለጠለ የሽርክ ተግባር ፈፀመ» መባሉ ተወስኗል፡፡

ኢብን ሃቲም ሀዘይፋን ጠቅሰው እንዳስተላለፉት፡-

«أَلَمْ رَأَى رَجُلًا فِي يَدِهِ خَيْطٌ مِنَ الْحُمَى فَقَطَعَهُ وَتَلَا قَوْلَهُ ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾»

ለትኩላት መፈወሻ በሚል ከእጁ ላይ ክር ያንጠለጠለ አንድ ሰው ተመለከቱ፡፡ ክፍን በጠሰቡት፡፡ ከዚያም፡- «አብዛኛዎቻቸው እነርሱ አጋሪዎች ሆነው እንጅ በአላህ አያምኑም» (ዮሴፍ፡ 106) የሚል ቁርአናዊ ቃል አነበቡ፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከላይ ለተጠቀሱት አላማዎች ቀለበትን ማጥለቅ፣ ክርን ማንጠልጠል ወዘተ የከበደ የሃጢአት ድርጊት ነው፡፡
2. ሶሃቢዩ ቀለበቱን እንዳንጠለጠለ ቢሞት ኖሮ ለዘላለማዊ የእሳት ቅጣት እንደሚዳረግ መገለፁ ፡- «መለስተኛው ሺርክ ከትልቁ ሽርክ ይበልጥ አጥፊ ነው» የሚለውን የሶሃባዎች አባባል ትክክለኛነት ያረጋግጣል፡፡
3. በእንዲህ ዓይነት መሠረታዊ ጉዳዮች ላይ አለማወቅ ምክንያት ሊሆን አይችልም፡፡
4. ቀለበቱ ላሰበው አላማ አይጠቅመውም፡፡ ይልቁንም ይጎዳዋል፡፡ «ከድክመት ውጭ የሚያክልልህ ነገር የለም» የሚለው ነቢያዊ ቃል ይህንን ያመለክታል፡፡
5. እንዲህ አይነቱን ተግባር የሚፈፅምን ሰው ኃይልና ቁጣ በተቀላቀለበት አካላት ከጥፋቱ ማረም ተገቢ ነው፡፡
6. ከአላህ ውጭ ባለ ሌላ ኃይል የተመካ አላህ ለዚያ ኃይል እንደሚተወው በሀዲስ ተገልጿል፡፡
7. ሂርዝ ማንጠልጠል የሽርክ ተግባር መፈፀም ነው፡፡
8. ለሀመም (ትኩላት/ንዳድ) ክርን ማንጠልጠልም ሽርክ ነው፡፡
9. ሀዘይፋህ የተጠቀሰውን የቁርአን አንቀፅ ማንበባቸው ሰሃቦች ለትልቁ ሽርክ የተጠቀሱ አንቀጾችን ለመለስተኛው ሽርክም እንደሚያውሉ ያመለክታል፡፡ ኢብን አባስም ከአልበቀራህ ምዕራፍ ውስጥ አንድ አንቀፅ በመጥቀስ ይህንን ስልት ተጠቅመዋል፡፡
10. ለሰው አይን (ለአይነ ጥላ) «ወዳዕ» ማንጠልጠል የሽርክ ተግባር ነው፡፡
11. ሂርዝ ላንጠለጠለ ሰው አላህ ጉዳዩን እንዳይሞላለት፣ ወዳእ ላንጠለጠለ ሰው ደግሞ አላህ ስክነትን እንዳይለግሰው ነቢዩ (ሶዐወ) ዱዓእ አድርገዋል፡፡

ምስራዩ ስምንት
ስለመጠበቂያ (ረቃ) ስና ተማኢም
(ሂርዝ) የተነገሩ የሀዲስ ዘገባዎች

ቡኻሪና ሙስሊም እንደዘገቡት አቡ-በክር አል አንሲሪ (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፏል፡-

«أَمْهَ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فَأَرْسَلَ رَسُولًا أَنْ لَا يَتَّبِعَنَّ فِي رِقَةٍ بَعِيرٍ قِلَادَةٌ مِنْ وَتَرٍ أَوْ قِلَادَةٌ إِلَّا قُطِعَتْ» .

በአንድ ጉዞ ላይ ከአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ነበርኩ። «ከከብቶች አንገት ላይ የተንጠለጠሉ ክሮችን ወይም ደቃዎችን አንድም ሳታስቀር በኖስ» የሚል መልዕክት አስይዘው መልዕክተኛ ላኩ።

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ኢብን መስዑድ (ረዐ) አስተላልፏል፡-

«إِنَّ الرُّقَى وَالتَّمَائِمَ وَالتَّوَلَّةَ شِرْكٌ» .

«ሩቃ፣ ሂርዝና ቲወላ ሽርክ ናቸው።» (አህመድና አቡ-ዳውድ)

ተማኢም (ሂርዝ) ከዳይነ ጥላ ለመጠበቅ ከልጆች አንገት ላይ የሚንጠለጠል ነው። «የቁርአን አንቀጾች የተጻፉበት ከሆነ ይፈቀዳል።» ይላሉ ከሠለፎች ከፊሎቶ። ሌሎቹ ደግሞ- ኢብን መስዑድን ጨምሮ - መንገድ መክፈቱን አልወደዱትም። ሐራም እንደሆነ ይገልጻሉ።

«አዛኢም» በመባልም ይታወቃል ሩቃ። ሽርክ ያልሆነ እንዳለው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡- «ለአይነ ጥላና ለህመም (ትኩሳት/ንዳድ) ይፈቀዳል» ሲሉ ገልፀዋል።

«ቲወላህ» መስተፋቅር ነው። የባልና ሚስትን ፍቅር ይጨምራል ተብሎ ይታመናል- በአድራጊዎች ዘንድ።

አብደላህ ኢብን ኡሰይም መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት፡-

«مَنْ تَعَلَّقَ شَيْئًا وَكَلَّ إِلَيْهِ» .

«አንዳች ነገር ያንጠለጠለ ለዛ ነገር ይተዋል» መባሉ ተወስኗል።(አህመድና ቲርሚዝ)

ፍወይፋዕ ተከታዩን ማስተላለፋቸውን አህመድ ዘገበዋል።
የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፦

يَا رُوَيْفِعُ! لَعَلَّ الْحَيَاةَ سَتَطُولُ بِكَ فَأَخْبِرِ النَّاسَ أَنَّ مَنْ عَقَدَ
لِحَيَاتِهِ أَوْ تَقَلَّدَ وَتَرَا أَوْ اسْتَنْجَى بِرَجِيعِ دَائِيَةِ أَوْ عَظْمٍ فَإِنَّ
مُحَمَّدًا بَرِيءٌ مِنْهُ.

«ፍወይፋዕ ሆይ! ምን አልባትም ረዥም ዕድሜ ልትኖር ትችላለህ። ዓሙን የቋጠረ፣ ክር ያንጠለጠለ፣ በእንስሳት ፍግ ወይም አጥንት ኢስቲንጃ ያደረገ ሙሐመድ ከርሱ የፀዱ መሆናቸውን ለሰዎች ንገር» አሉኝ።

ሰዲድ ኢብኑ ጁበይር እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፦

«مَنْ قَطَعَ تَمِيمَةً مِنْ إِنْسَانٍ كَانَ كَعَدَلِ رَقَبَةٍ».

«ከአንድ ሰው (አንገት) ላይ ሂርዝን የበጠሰ ባሪያን ነፃ ከለቀቀ ቁጥር ነው።»

ኢብራህምን በመጥቀስ ወኪዕ እንዳስተላለፉት ሶሃቦች ሂርዝን የቁርአን አናቀፅ የተከተበበትም ይሁን ሌላ አጥብቀው ይጠሉ ነበር።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሩቃ (መጠበቂያ) እና የተማኢም (ሂርዝ) ትርጓሜ።
2. የቲወላህ ትርጓሜ።
3. ሁሉም ሽርክ ናቸው፤ ያለምንም ልዩነት።
4. ለአይነ ጥላና ለሀመም (ትኩሳት/ንዳድ) በቁርአን «ሩቃ» መጠቀም ሽርክ አይደለም።
5. ሂርዝ የቁርአን አንቀጾች የተከተቡበት ከሆነ ይፈቀዳል ወይስ አይፈቀድም በሚለው ነጥብ ላይ አሉሎች ተወዛገበዋል።
6. ለአይነ ጥላ በሚል ከከብቶች አንገት ላይ ክርን ማንጠልጠል ሽርክ ነው።
7. ከከብቱ ወይም ከራሱ አንገት ላይ ክርን ላንጠለጠለ የተሰነዘረ አስደንጋጭ ዛቻ።
8. ከአንድ ሰው አንገት ላይ ሂርዝን የበጠሰ የሚያገኘው የላቀ ምንዳ።
9. የኢብራሂም ንግግር የተጠቀሰውን የአሉሎች ውዝግብ የሚቃረን አይደለም። የአብደላህን ባልደረቦች አቋም ብቻ የሚያንፀባርቅ ነው።

ምዕራፍ ዘጠኛ

በዛፍ፣ በድንጋይና መሰረ ገዑዛን መባረክ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْمَرْيَمَ ۖ وَمَنْوَةَ الثَّالِثَةَ الْأَخْرَىٰ﴾

«አልላትና አልሉዛን አያችሁ? ሦስተኛውንም አነስተኛዎን መናትም!» (አል-ኦድም: 19-20)

አቡዋቂድ አለይስ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَىٰ حُنَيْنٍ وَنَحْنُ حُدَنَاءُ عَهْدٍ بِكُفْرٍ
وَلِلْمُشْرِكِينَ سِدْرَةٌ يَعْكُفُونَ عِنْدَهَا وَيَنْوُطُونَ بِهَا أَسْلِحَتَهُمْ يُقَالُ
لَهَا ذَاتُ أَنْوَاطٍ فَمَرَرْنَا بِسِدْرَةٍ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! اجْعَلْ لَنَا ذَاتَ
أَنْوَاطٍ كَمَا لَهُمْ ذَاتُ أَنْوَاطٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اللَّهُ أَكْبَرُ إِنَّهَا
السَّنَنُ قُلْتُمْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَىٰ
﴿اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾ لَتَرْكَبُنَّ
سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ.

ከአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ለሁነይን ዘመቻ ተንቀሳቀሰን። ኢስላምን ከተቀበልን ብዙም አልቆየንም። መብሪኮች እንዲት ዛፍ ነበረቻቸው። ከአጠገቧ ይቀመጣሉ። ሰይፋቸውንም ያንጠለጥሉባታል። «ዛት አንዋጥ» የሚል ስያሜ ተሰጥቷታል። በዚያች ዛፍ አጠገብ አለፍን። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ+ለኛም እንደነሱ ዛቱአንዋጥ ያድርጉልን» በማለት ጠየቅናቸው። «አላህ አክበር! ይህ የሌሎች ህዝቦች ፈለግ ነው። ነፍሴ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላለሁ። የጠየቃችሁት በኒ ኢስራኤል ለሙሳ፡- «ሙሳ ሆይ! ለነርሱ አማልክት እንዳሏቸው ለኛም አምላክ አድርግልን» (አል-አዕራፍ: 37) በማለት ያቀረቡት አይነት ጥያቄ ነው። ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦችን ፈለግ ትከተላላችሁ» አሉ። (ቲርሚዚ ዘግበውታል ፣ ሶሃህ ብለውታልም።)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የኤንቀፅ «አልነጅም 19-20» ትርጉም።

2. ሶህቦች ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ያቀረቡትን ጥያቄ እውነተኛ ምንነት መረዳት።

3. ሶህቦች ጥያቄውን አቀረቡ እንጂ አልፈፀሙትም።

4. በዚህ ተግባር ወደ አላህ መቃረብን ነበር የፈለጉት።

ይወደዋል በሚል ፅኑ እምነት።

5. ሶህቦች ይህንን መገንዘብ ከተሳናቸው ሌሎቹ እንዲህ

አይነት ነገሮችን አለመረዳታቸው የሚጠበቅ ነው።

6. ሶህቦች ከሌሎች በላይ ሁኔታ አያሌ የመልካም ሥራ

ምንዳ ክምችት፣ ከአላህ ዘንድም የምህረት ቃል ኪዳን አላቸው።

7. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በዚህ ነጥብ ላይ ምንም ዓይነት ይቅርታ

አላደረጉላቸውም፤ እንዲህ በማለት ነበር ተቃውሟቸውን የገለፁት፡-

«አላሁ አክበር! ይህ የሌሎች ህዝቦች ፈለግ ነው። ከናንተ በፊት

የነበሩ ህዝቦችን የጥፋት ጎዳና ትክተላላችሁ።»

8. ጥያቄአቸውን በኒ ኢስራኤሎች «አምላክ አድርግልን»

በማለት ለሙላ ካቀረቡት ጥያቄ ጋር ማመሳሰላቸው አትኩሮት

ሊሰጠው የሚገባ እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው።

9. ይህ ሁሉ ከላኢላሃ ኢላላህ ትርጓሜ ውስጥ ተካቷል።

ለሶህቦች በጉልህ ባይታያቸውም።

10. የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሰጡትን ብይን በመሃላ

አፅድቀዋል። ጠቃሚ ለሆነ ነገር ካልሆነ በቀር አይምሉም ነበር።

11. ሽርክ ትልቁና አነስተኛው ተብሎ በሁለት ሊከፈል

ይችላል። ምክንያቱም ሶህቦች በዚህ ጥያቄአቸው ከኢስላም ውጭ

አልተዳረጉም።

12. «እኛ ኢስላምን ከተቀበልን ቅርብ ጊዜአችን ነው»

ማለታቸው ሌሎች ቀደም ብለው ኢስላምን የተቀበሉት ይህን ነገር

እንደሚያውቁት ያመለክታል።

13. አስደናቂ ነገር ሲገጥም «ተክቢራ» ማድረግ።

14. ለባለ ጥፋት የሚዳርግን ትንሽ ቀዳዳ አለመክፈት።

15. ከጃሂሊያ ሰዎች ጋር መመሳሰል የተከለከለ ነው።

16. ትምህርት በሚሰጡበት ጊዜ ቁጣን መቀላቀል አስፈላጊ

የሚሆንበት አጋጣሚ አለ።

17. «ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦች ፈለግ ነው» የሚለው

ሃረግ ስለሰው ልጆች የዕድገት እርከኖች አጠቃላይ መርህ ግንዛቤን

ያስጨብጣል።

18. ይህ ከነቢያዊ ምልክቶች አንዱ ነው። የተነበዩት በገቢር ውሎ ተገኘ። ህዝቡ ሙስሊም ያለፉ ህዝቦችን ፈለግ ተከተለ።

19. አላህ ቁርአን ውስጥ የሁዳዎችንና ክርስቲያኖችን ያወገዘበት ነገር እኛንም ይመለከታል።

20. የአባዳ ምንጭ መለኮታዊ ትዕዛዝ እንደሆነ አህሉል ኪታብ በሚገባ ይረዳሉ።

21. የአህሉል ኪታብ ጎዳና እንደ ሙሽሪኮች ጎዳና የተወገዘ ነው።

22. ከአንድ ባጢል (መጥፎ) እምነት፣ አመለካከት፣ ልምድና ባህል ተላቆ ወደ ኢስላም የመጣ ልቦናው ውስጥ የዚህ እምነት፣ ባህል ወይም አመለካከት ቅሪት በቀላሉ ሳይፋቅለግ ይችላል። ሶሃቦች ከዚህ ዘገባ ላይ «ኢስላምን የተቀበልነው በቅርብ ነው» ማለታቸው ይህንን ያመለከታል።

ምዕራፍ ስስር ከሰባህ ውጭ ሳቡ ኃይሳት ስለማረድ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلرَّبِّ الْعَلِيِّينَ ۝ لَا شَرِيكَ لَمْ يُذَلِّكَ أَفْرُتْ
وَأَنَا أَوَّلُ الْمَسْلُومِينَ ﴾

«ሰግደቴም፣ መገዛቴም፣ ሀይወቴም ሞቴም ለአለማት
ጌታ ለአላህ ነው፣ በል። ለርሱ ተጋሪ የለውም። በዚህም
በማጥራት ታዘዝኩ። አኔም የሙስሊሞች መጀመሪያ ነኝ
(በል)።» (አል-አንሳም : 162-163)

﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنحَر ﴾

«ለጌታህ ስገድ፣ (በስሙ) ሰዋም።» (አል-ከውሰር : 2)
ዓሊ (ረዐ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«حَدَّثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ
اللَّهِ. لَعَنَ اللَّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَيْهِ. لَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَوَى مُخْدِنًا. لَعَنَ
اللَّهُ مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْأَرْضِ.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) ተከታዮቹን አራት ጠቃሚ
ቁም ነገሮች ነግረውኛል፡-

ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት የሚያርድን አላህ ረግሞታል።
ወላጆቹን የረገመ አላህ ረግሞታል። ሽሪዓዊ የቅጣት ብይን
የተወሰነበትን ሰው ያስጠጋጋም አላህ ረግሞታል። የመሬት ይዞታ
ምልክቱን የቀየረም አላህ ረግሞታል።

ጧሪቅ ኢብን ሸሃብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ
(ሱ.ዐ.ወ)፡-

«دَخَلَ الْجَنَّةَ رَجُلٌ فِي ذُبَابٍ وَدَخَلَ النَّارَ رَجُلٌ فِي ذُبَابٍ. قَالُوا
وَكَيفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَرَّ رَجُلَانِ عَلَى قَوْمٍ لَهُمْ صَنْمٌ
لَا يُجَاوِزُهُ أَحَدٌ حَتَّى يَقْرَبَ لَهُ شَيْئًا فَقَالُوا لِأَحَدِهِمَا قَرِّبْ قَالَ
لَيْسَ عِنْدِي شَيْءٌ أَقْرَبُ قَالُوا لَهُ قَرِّبْ وَلَوْ ذُبَابًا. فَقَرَّبَ ذُبَابًا
فَخَلُّوا سَبِيلَهُ فَدَخَلَ النَّارَ. وَقَالُوا لِلْآخَرِ قَرِّبْ. فَقَالَ مَا كُنْتُ

لَأَقْرَبَ لِأَحَدٍ شَيْئًا دُونََ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَصَرَبُوا عُنُقَهُ فَدَخَلَ الْجَنَّةَ.

«አንድ ሰው በዝንብ ምክንያት ጀነትን ተጎናፅፏል። አንድ ሌላ ሰው ደግሞ በዝንብ ምክንያት ለእሳት ተዳርጓል» በማለት ተናገሩ። «ይህ እንዴት ሊሆን ቻለ?» በማለት ባልደረቦቻቸው ጠየቋቸው። «ነገሩ እንዲህ ነው

ሁለት ሰዎች በአንድ ክልል ያልፋሉ። ነዋሪዎቹ አንድ ጣኦት አላቸው። በዚህ ክልል ያለፈ ማንም ሰው ለዚያ ጣኦት አንዳች ነገር ሳያቀርብ እንዲያልፍ አይፈቀድለትም። ከሁለቱ መንገዶች ለአንደኛው፡- «ለጣኦታችን መስዋዕት አቅርብ» ሲሉ ጠየቁት። «መስዋዕት የማቀርብው ነገር የለኝም።» አላቸው። «ዝንብም ቢሆን ማቅረብ ትችላለህ» አሉት። የዝንብ መስዋዕት አቀረበ። እንዲያልፍ ተፈቀደለት። በዚች ሰብብ ለእሳት ተዳረገ። ሌላኛውንም እንዲሁ «መስዋዕት አቅርብ» አሉት። «ልዑልና ኃያል ከሆነው አላህ ውጭ ለማንም መስዋዕት አላቀረብም» በማለት መለሰላቸው። አንገቱን መተው ገደሉት። ጀነትን ተጎናፀፈ።» (አህመድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀጽ «አል አንዳም 162-163» ትርጉም
2. የአንቀጽ «አል ከውሰር 2» ትርጉም።
3. ከተጠቀሰው የሐዲስ ዘገባ ላይ አላህ መርገምት ከሚያወርድባቸው ሦስት ሰዎች በቅድሚያ የተወሳው ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት የሚያርደው ነው።
4. ወላጆቹን የተራገመ ሰው የአላህ እርግማን ይወርድ በታል። የሌሎችን ወላጆች በመርገም ለወላጆቹ መረገም ምክንያት የሆነም ከመርገምቱ አያመልጥም።
5. የአላህ ቅጣት ለተወሰነበት ሰው መጠጊያ የሆነም የአላህ እርግማን ይወርድበታል።
6. የመሬት ይዘታን ምልክት መቀየር፣ ማለትም በርሱና በጎረቤቱ መካከል ያለውን ድንበር ማፋለስም ለአላህ እርግማን ይዳርጋል።
7. ወንጀለኞችን በአጠቃላይ መራገም ይፈቀዳል። አንዱን ወንጀለኛ ለይቶ መራገም ግን ይፈቀዳል ወይስ አይፈቀድም? በሚለው ነጥብ ላይ የዑለማዎች ውዝግብ አለ።
8. እጅግ ጠቃሚ ታሪክ ተወስቷል- የዝንቧ ታሪክ።
9. ሰውዬው በአንዲት ዝንብ ሰብብ ለእሳት መዳረጉ። አስቦበት አልነበረም። ከጥቃታቸው ለመዳን ነበር የፈፀመው።

10. በሙአሚኖች ልቦና ውስጥ ሽርክ የተሰጠው ክብደት።
አንዲት ዝንብ መስዋዕት በማቅረብ ፍላጎታቸውን ከማሟላት
ሞትን መረጠ።

11. በዚህች በጥፋቱ ለእሳት የተዳረገው ሙስሊም ነው።
ካፊር ቢሆን ኖሮ ለእሳት የመብቃቱን ሰበብ ሲገልፁ፡- «በአንዲት
ዝንብ ሰበብ ለእሳት ተዳረገ» ባሉ ነበር።

12. ከላይ የተወሳው ዘገባ ተከታዩን ሶሊሕ የሐዲስ ዘገባ
ያጠናክራል፡- «ጆነት እና እሳት ከናንተ ለአንዳችሁ በጣም ቅርብ
ናቸው።»

13. ውስጣዊ እምነት እጅግ አስፈላጊና ጠቃሚ ነው።
ጣኦት አምላኪ ሙሽሪኮች እንኳ ይህን እውነታ በሚገባ ይረዱ
ታል።

ምዕራፍ ስሥራ ስንድ
ከሰላሳ ውጭ ሳቡ ኃይሳት መስዋዕት በሚቀርብበት
ቦታ ሰላሳ መስዋዕት ስደቀርብም

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ لَا تَقْعُدْ فِيهِ أَبَدًا الْمَسْجِدُ أُتَيْسَسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوْلَىٰ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ
 رِجَالٌ يُحْشُونَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى اللَّهِ حُجُبَ الْمَطَهَّرِينَ ﴾

«በርሱ ውስጥ በፍፁም አትሰገድ፤ ከመጀመሪያ ቀን ይዞ በአላህ ፍራቻ ላይ የተመሠረተው (የቁጣ) መስጊድ በውስጡ ልትሰገድበት ይልቅ የተገባው ነው፤ በሱ ውስጥ መጥራራትን የሚወዱ ወንዶች አልሉ፤ አላህም ተጥራሪዎችን ይወዳል።»
 (አል-ተውባህ: 108)

ሳቢት ኢብን ዲሂክ እንዳስተላለፉት፡-

«تَذَرُ رَجُلٌ أَنْ يَنْحَرَّ إِلَّا بَيَّوَأَنَّهُ فَسَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: هَلْ كَانَ فِيهَا وَتَنُّ مِنْ أَوْثَانِ الْجَاهِلِيَّةِ يُعْبَدُ؟ قَالُوا لَا. قَالَ: فَهَلْ كَانَ فِيهَا عَيْدٌ مِنْ أَعْيَادِهِمْ؟ قَالُوا لَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَوْفِ بِتَذْرِكَ فَإِنَّهُ لَا وَفَاءَ لَتَذْرِكَ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ. وَلَا فِيمَا لَا يَمْلِكُ ابْنُ آدَمَ.»

እንደ ሰው «በ-ዋነህ» ከተባለ ሥፍራ ላይ ግመል ለማረድ ስለት (ነዘር) ገባ። «ከቦታው የሚመለከት የጃሂልያ ጣኦት ነበረን?» ሲሉ መልዕክተኛው ጠየቁ። «አልነበረም» አሏቸው። «ከበአላቶቻቸው አንዱ ከዚያ ቦታ ላይ ይፈፀም ነበረን?» ጠየቁ። «በፍፁም» መለሱላቸው። «ስለትህን አድርስ። አላህን በመወንጀል ወይም በማይቻል ነገር ስለት አይሞልላም» አሉ። (አቡ-ዳወድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል-ተውባህ 108» ትርጉም።
2. ወንጀል ሃጢአቱ የተፈፀመበትን አካባቢ ይበክላል። ፅድቅ ተግባር ደግሞ በአካባቢው ላይ አዎንታዊ ተፅዕኖ ያሳድራል።
3. ያልተብራራን ነጥብ ግልፅና የተብራራ በሆነው ነጥብ መመዘን።

4. ሽሪአዊ ብይን የሚሰጥ ግለሰብ አስፈላጊ ሆኖ ካገኘው ዝርዝር ሁኔታዎችን ማጣራትና ማጥናት ይችላል።

5. ለእቀባ የሚያበቁ ምክንያቶች እስከሌሉ ድረስ ለስለት (ነዝር) የተለየን ቦት መምረጥ ይፈቀዳል።

6. ከአንድ ቦታ ላይ የሚመለከ የጃሂሊያ ጣኦት ካለ ወይም ከነበረ ያን ቦታ ለስለት መምረጥ የተከለከለ ነው።

7. ከጃሂሊያ በአላት አንዱ የሚከበርበት ከሆነም አንዲሁ ይከለከላል።

8. በእንዲህ ዓይነት ቦታዎች ላይ ሊፈፀም የታሰበ ስለት ውድቅ ነው። ወንጀል በመሆኑ።

9. ሆነ ብለን እንኳ ባይሆን ከሙሽሪኮች ጋር በበአላቶቻቸው መመሳሰል የተከለከለ ነው።

10. ወንጀል በሆነ ነገር ላይ ስለት የለም።

11. ከአቅም በላይ በሆነ ነገርም ስለት የለም።

ምዕራፍ አሥራ ሁለት ከሰባህ ውጭ ባለ ስካሰ መካሰ ሸርክ ነው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يُؤْتُونَ بِالذِّكْرِ مَعًا فَوْزًا يُومًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾

«(ዛሬ) በስለታቸው ይሞላሉ፤ መክራው ተሰራጭ የሆነንም ቀን ይፈራሉ።» (አል-ደሪህር፡7)

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ﴾

«ከምፅዋትም ማንኛውም የሰገሳቸውን፣ ወይም ስለሌላ የተሳሳቸውን አላህ ያውቀዋል።» (አል-በቀራህ፡ 270)

አዲሻ (ፈጣሪ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ሀ.ወ) ፡-

«مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعهُ. وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَ اللَّهَ فَلَا

«አላህን ሊያመልክ ስለት ያደረገ ስለቱን ይሙላ። አላህን ለመወንጀል ስለት ያደረገ ስለቱን አይፈፅም» ብለዋል። (ቡኻሪያ ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ስለትን መሙላት ግዴታ ነው።
2. አምልኮ መሆኑ የታወቀን አንድ ነገር ከአላህ ውጭ ላሉ ሃይላት መስጠት ሸርክ ይሆናል።
3. ወንጀል የሆነን ስለት መሙላት አይፈቀድም።

ምዕራፍ ስሥራ ሦስት
ከሰላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን
ጥበቃ መሻት ሽርክ ነው

አላህ አንዲህ ብሏል:-

﴿وَأَنْتَ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنسِ يَصُودُونَ بِرِجَالٍ مِنْ لَدُنِّكَ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا﴾

«አንሆ ከሰዎች የሆኑ ወንዶች በጋኔን ወንዶች ይጠበቁ ነበር፤ ኩራትንም ጨመሯቸው።» (አል-ጂን: 6)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ሽውላት ቢንት ሐኪም (ረዐ) አስተላልፏል:-

«مَنْ تَزَلَ مَنزِلًا فَقَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْحَلَ مِنْ مَنزِلِهِ ذَلِكَ.»

«ወደ አንድ ቤት ሲገባ:- «ምሉዕ በሆነው የአላህ ቃል ከፍጡራን ሁሉ ክፋት አጠብቃለሁ» ያለ ቤቱን እስኪለቅ ድረስ የሚሳዳው ነገር አያገኘውም።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልጂን 6» ትርጉም።
2. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ጥበቃ መሻት (ኢስቲጋላ) ሽርክ ነው።
3. የአላህ ቃል ያልተፈጠረ ነው ለማለት አለሞች ይህንን ዘገባ እንደዋቢ ያቀርባሉ። የፍጡራንን ጥበቃ መሻት ሽርክ በመሆኑ።
4. ይህ ዱዓ አጭር ቢሆንም እጅግ የላቀ ፋይዳ አለው።
5. አንድ ነገር ዱንያዊ ጥቅም የሚያስገኝ ወይም ከጉዳት የሚጠበቅ መሆኑ ብቻ ሽርክ ላለመሆኑ በአስረጅነት ሊቀርብ አይችልም።

ምዕራፍ ስሥራ ስራት
ከሰባህ ሴባ ያሱ ኃይላትን መንፈሳዊ ስገዛ
መሻት (ሲስቲጋሳ) ወይም ስነርሱን
መማፀን (ዱዓስ) ሸርክ ነው

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ ۝ وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِيدَكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴾

«አላህ በቀር የማይጠቅምንና የማይጎዳን አትገዛ፤ በትሰራም አንተ ያን ጊዜ ከበደለኞች ትሆናለህ (+ብያለሁ በላቸው::) አላህም ጉዳትን ቢያደርስህ ከርሱ ሌላ ለርሱ ገላጭ የለውም:: በጉንም ነገር ቢሻል ለቸርታው መላሽ የለም፤ ከባርቹ የሚሻውን ይለይበታል፤ እርሱም መሐሪ አዛኝ ነው::»
 (ዶኑስ:106)

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾

«እነዚያ ከአላህ ሌላ የምትገዙዎቸው ለናንተ ሲሳይን ሊሰጧቸው አይችሉም፤ ስለዚህ ሲሳይን ከአላህ ብቻ ፈልጉ፤ ተገዙትም፤ ለርሱም አመሰግኑ፤ ወደርሱ ትመለሳላችሁ::»
 (አል-አንከቡት:17)

﴿ وَمَنْ أَسْأَلْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ لَدُنْهُ وَإِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنِ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ۝ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴾

«እስከ ትንሳኤ ቀን ድረስም ለርሱ የማይመልስለትን ጣኦት ከአላህ ሌላ ከሚጠራ ሰው ይበልጥ የተሳሳተ ማን ነው? እነርሱም ከጥሪያቸው ዘንጊዎች ናቸው::» (አል-አሕቃፍ: 5)

﴿ أَمِنْ يُحِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۚ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا تَدْعُرُونَ ﴾

«ወይም ያ ቸግረኛን በለመነው ጊዜ የሚቀበል፤ መከራንም የሚያስወግድ፤ በምድር ላይ ምትኮች የሚያደርጋቸው፤ ከአላህ ሌላ አምላክ አለን? ጥቂትም አትገለፁም?» (ሐል-ነምል: 62)

ጠበራኒ እንዳስተላለፉት:-

«إِنَّهُ كَانَ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُتَافِقٌ يُؤَدِّي الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: قَوْمُوا بِنَا نَسْتَعِثُ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ هَذَا الْمُتَافِقِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهُ لَا يُسْتَعَاثُ بِي وَإِنَّمَا يُسْتَعَاثُ بِاللَّهِ»

በአላህ መልዕክተኛ ዘመን ሙሉሚኖችን የሚያውክ እንደ ሙናፊቅ ነበር:: «ተነሱ፤ ከዚህ ሙናፊቅ ተንኮል ይገላግሉን ዘንድ የአላህን መልዕክተኛ እገዛ እንጠይቅ» አሉ ከሙሉሚኖች ከፊሎቹ:: «እኔን እገዛ መጠየቅ አይፈቀድም:: እገዛ የሚጠየቀው አላህ ብቻ ነው::» አሉ መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ)::

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ለተወሰነ ተግባር ብቻ የሚያገለግሉ ዱዳዎችን የአላህን ጥበቃ መማፀንን ከሚገልፁ አጠቃላይ ዱዳዎች ጋር መደመር ለተለየ ዓላማ የሚውሰውን አጠቃላይ ግልጋሎት ካለው ላይ ማከል ነው::
2. የአንቀፅ «ዩኑስ 106» ትርጉም::
3. «ኢስቲጋሳ» ትልቅ ሽርክ (ሽርኩል አክበር) ነው::
4. የሰው ልጆች ሁሉ ፈርጥ የሆኑት ነብይ እንኳ ሰዎችን ለማርካት ሲሉ ይህንን ዘግኖች ጥፋት ቢፈፀሙ ከበደለኞች እንደሚፈረጁ ተገልጿል::
5. የአንቀፅ «አልአንአም 17» ትርጉም::
6. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን መንፈሳዊ እገዛ (ኢስቲጋሳ) መጠየቅ ኩፍር ከመሆኑም ባሻገር በዚህች ዓለምም ቅንጣት ፋይዳ የለውም::
7. የአንቀፅ «አል አንከቡት 17» ትርጉም::
8. ጆነት የሚጠየቀው አላህን ብቻ እንደሆነ ሁሉ «ሪዝቅ» (ሲሳይን) መጠየቅ የሚፈቀደውም እሱን ብቻ ነው::
9. የአንቀፅ «አልአህቃፍ 5» ትርጉም::
10. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ከሚጠራ (ከሚያመልክ) ሰው ይበልጥ የዘቀጠ እንደሌለ ተመልክቷል::
11. ከአላህ ውጭ የሚጠፋ ኃይላት የጠሪዎችን ጥሪ የሚያደምጡ አይደሉም:: መጠራታቸውንም አያውቁም::

12. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን መጥራት አምልኮ ነው። የሚጥጠሩ አካላት ጠሪዎችን እስከመጨረሻው እንዲጠሉና እንዲርቁ ምክንያት የሆናቸውም ይኸው ነው።

13. ጥሪ ፣ የሚጥጠሩ አካላትን ማምለክ ነው።

14. ድርጊቱ ከሽርክ ተፈርጃል።

15. ከሰው ሁሉ ይበልጥ የዘቀጠ (የጠመመ) እንዲሆን ምክንያት የሆነው ከአላህ ውጭ ያሉ አካላትን መጥራቱ ነው።

16. የአንቀፅ «አል ነምል 62» ትርጉም፤

17. ጣኦት አምላክያን በችግር ጊዜ ደራሽ አላህ ብቻ እንደሆነ በሚገባ ይረዳሉ። ይቀበሉታልም። ለዚህም ነው መከራ ሲያገኛቸው፣ ችግር ሲገጥማቸው አላህን ብቻ የሚጠሩት፤ የርሱን እገዛ ብቻ የሚሹት። ይህ እጅግ የሚያስደንቅ ነገር ነው።

18. የአላህ መልዕክተኛ በተውሂድ ላይ የነበራቸው ፅኑና ጥንቁቅ አቋም።

ምዕራፍ ስሥራ ስምስተ
(ፍጡራን ቢመስኩ ስደገባም)

አላህ አንዲህ ብሏል:-

﴿ اِشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ۝ وَلَا يَسْتَلْعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أُنْفُسَهُمْ يُصْرُونَ ﴾

«ምንም የማይፈጥሩትንና አገርሱም የሚፈጠሩትን በአላህ ላይ ያጋራሉን? ለአገርሱም መርዳት የማይችሉትን? ነፍሶቻቸውንም የማይረዱትን?» (አል-አዕራፍ:191)

﴿ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ۝ إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعْوَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ ۝ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بَشْرِكِكُمْ وَلَا يُبْنِتُكَ مِثْلُ خَيْرٍ ﴾

«አንዚያ ክርሱ ውጭ የምትገዟቸው የትምር ፍሬ ስፋን አንኳ አይኖራቸውም። ብትጠሯቸው ጥሪያቸውን አይሰሙም፤ ቢሰሙም ኖሮ ለእናንተ አይመልሱላችሁም፤ በትንሳኤ ቀን (አገርሱም በአላህ) ማጋራታችሁን ይከዳሉ፤ አንደ ውስጠ አዋቂው ማንም አይነገርህም።» (ፋጢር :13)

በሰሐሕ የሐዲስ ዘገባ አንደተመለከተው:-

«شَجَّ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ وَكُسِرَتْ رِجَاعِيَّتُهُ، فَقَالَ كَيْفَ يُفْلِحُ قَوْمٌ شَجُّوا نَبِيَّهُمْ فَتَزَلَّتْ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾»

ነቢዩ (ሲ.ዕ.ወ) የኩሁድ ዕለት የመፈንከት አደጋ ደረሰባቸው። ጥርሳቸው ተሰበረ። «ነቢያቸው የመፈንከት አደጋ የደረሰበት ሀዘቦች አንዴት ለድል ይበቃሉ አሉ።» ይሄኔ አላህ:- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» (አል ዒምራን: 128) የሚለውን ቁርአናዊ ቃል አወረደ።

በሌላ ሰሐሕ ዘገባ አንደተወሳው ኢብን ዑመር (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፏል:-

«أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ فِي الرُّكْعَةِ الْأَخِيرَةِ مِنَ الْفَجْرِ: اللَّهُمَّ الْعَنَّا فَلَانًا وَفُلَانًا بَعْدَ مَا يَقُولُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከፈጅር የመጨረሻው ረከዓ ከሩኩዕ ሲነሱ:- «ሰሚዐላሁ ሊመን ሐሚደህ ረበና ለከል ሐምድ» ካሉ በኋላ:- «አላህ ሆይ በእገሌ፣ በእገሌ ላይ መርግምትህን አውርድ» በማለት ዱዓ ሲያደረጉ አድምጫለሁ። አላህ:- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚለውን የቁርአን አንቀፅ አወረደ።

በሌላ ዘገባ እንደተወሰነው ደግሞ መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ):-
 ﴿يَدْعُو عَلَى صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ وَسُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو وَالْحَارِثِ بْنِ

هِشَامٍ فَتَزَلَّتْ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾.

በሱፍያን አብን ስመየህ፣ በሱሃይል ኢብን ዑመርና በሐሪሥ ኢብን ሐሽም ላይ ዱዓ ያደርጉ ነበር። አላህም:- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ።

በሰሊሙን ዘገባ እንደተላለፈው አቡ-ሁ-ረይራ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል:-

﴿قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ أَنْزَلَ عَلَيْهِ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا: اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنْ اللَّهِ شَيْئاً. يَا عَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ! لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنْ اللَّهِ شَيْئاً. يَا صَفِيَّةَ عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنْ اللَّهِ شَيْئاً. وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتَ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنْ اللَّهِ شَيْئاً﴾.

«የቁርብ ዘመዶችህን አስጠንቅቅ» የሚለው የቁርአን አንቀፅ የወረደ እለት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «ህዝቡ ቁረይሽ ሆይ ነፍሶቻችሁን ከጥፋት አድኑ ከአላህ ዘንድ ቅንጣት የምፈይዳችሁ ነገር የለም። አባሷ ኢብን አብዱል ሙጠልብ ሆይ ከአላህ ዘንድ የምፈይድህ ነገር የለም። አክስቴ ሶፍያ ሆይ ከአላህ ዘንድ ቅንጣት የምፈይድሽ ነገር የለም። የሙሐመድ ልጅ ፋጡማ ሆይ ከገንዘቤ ያሻሽን ጠይቁኝ። ከአላህ ዘንድ ግን ቅንጣት የምፈይድሽ ነገር የለም።» የሚል የአዋጅ ቃል አሰሙ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልአዕራፍ 191» እና «የአንቀፅ ፋጢር 13» ትርጉም።
2. የሱሁድ ዘመቻ ታሪክ ቅንጫቢ።

3. የነቢያት ፈርጥ የሆኑት ነብይ ያደርጉት የነበረው ዱአ። ከበስተጀርባቸው የነበሩ ታላላቅ ሰሃቦች ሰላት ውስጥ ቆመው «አሚን» በማለት ዱአቸውን ይቀበሉ ነበር።

4. ዱዓ ይደረግባቸው የነበሩ ሰዎች ካፊሮች ናቸው።

5. እነኚህ ሰዎች አብዛኛዎቹ ካፊሮች የማይፈፁሙትን ወንጀል ፈፀመዋል። ነቢዩን ፈንክተዋል። የግድያ ሙከራዎችን አድርገውባቸዋል። የቅርብ ዘመዶቻቸው የሆኑ ታላላቅ ሰሃቦችን ሙት እካል በመቆራረጥ ጭራቃዊ ድርጊት ፈፀመዋል።

6. አላህ ይህን በማስመልከት፡- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚል ቁርአናዊ ቃል አወረደ።

7. «ወይ ተውበት ያደርጋሉ! አሊያም ይቀጣቸዋል።»

የሚል ነባር አላህ አንቀፁን ያሳረገው። ተውበት ያደረጉት ምህረት ተለግሷቸዋል።

8. አንዳች ችግር ሲገጥም «ቁኑት» ማድረግ በሽሪአው የተደነገገ ነው።

9. ዱዓ የሚደረግባቸውን ግለሰቦችና የወላጆቻቸውንም ስም ሰላት ውስጥ መጥቀስ ይፈቀዳል።

10. «ቁኑት» ላይ አንድን ግለሰብ ለይቶና በስም ጠርቶ መርገም ይፈቀዳል።

11. «የቅርብ ዘመዶችህን አስጠንቅቅ»

የሚለው የቁርአን አንቀፅ በወረደበት ወቅት የተከሰተው የነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ውሎ።

12. ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ለሩቅም ለቅርብ ዘመዶቻቸውም፡- «ከአላህ ዘንድ ቅንጣት አልፈይዳችሁም» ሲሉ ማወጃቸው ተወስኗል።

«የሙሐመድ ልጅ ፋጡማ ሆይ! ከአላህ ዘንድ ቅንጣት አልፈይድሽም» በማለት እቅጩን ተናግረዋል። እጅግ ታማኙና የነቢያት ሁሉ አለቃ የሆኑት ነቢይ (ሰ.ዐ.ወ) ለአለማት እንስቶች ፈርጥ ለፋጡማ (ረዕ) ይህንን መናገራቸውን በአሁኑ ሰዓት አንዳንድ የዋሆች ከሚፈፁሙት ተግባር ጋር ስናገናኘብ ተውሂድ ምን ያህል ችላ እንደተባለና ኢስላም ምን ያህል እንግዳ እንደሆነ እንረዳለን።

ምዕራፍ ስሥራ ስድስት መሰከታዊ መዕዘክት

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴾

«ከልቦቻቸው ላይ ድንጋጤ በተገለጠ ጊዜ (ተማላጆቹ) ጌታችሁ ምን አለ? ይላሉ፤ (አማላጆቹ) እውነትን አለ፤ እርሱም ከፍተኛውና ታላቁ ጌታ ነው።» (ሰበዕ: 23)

ቡኻሪ አቡ-ረይራን (ሬዐ) ጠቅሰው እንደዘገቡት ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል ፡-

إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتْ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَأَنَّهُ سُلْسَلَةٌ عَلَىٰ صَفْوَانٍ يَنْفُذُهُمْ ذَلِكَ. حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ فَيَسْمَعُهَا مُسْتَرِقُ السَّمْعِ. وَمُسْتَرِقُ السَّمْعِ هَكَذَا بَعْضُهُ فَوْقَ بَعْضٍ. وَصَفَهُ سُفْيَانُ بِكُفِّهِ فَحَرَفَهَا وَبَدَّدَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ فَيَسْمَعُ الْكَلِمَةَ فَيُلْقِيهَا إِلَىٰ مَنْ تَحْتَهُ ثُمَّ يُلْقِيهَا الْآخِرُ إِلَىٰ مَنْ تَحْتَهُ حَتَّىٰ يُلْقِيهَا عَلَىٰ لِسَانِ السَّاحِرِ أَوْ الْكَاهِنِ فَرُبَّمَا أَدْرَكَهُ الشَّهَابُ قَبْلَ أَنْ يُلْقِيهَا. وَرُبَّمَا أَلْقَاهَا قَبْلَ أَنْ يُدْرَكَهُ فَيَكْذِبُ مَعَهَا مِائَةً كَذِبَةٍ فَيَقَالُ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ لَنَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَكَذَا وَكَذَا فَيَصْدُقُ بِتِلْكَ الْكَلِمَةِ الَّتِي سُمِعَتْ مِنَ السَّمَاءِ

«አላህ እንደ ውሳኔ በሚያስተላልፍበት ወቅት መላእክቶች በታዛዥነት ክንፋቸውን ይመታሉ። ውሳኔውንም በፀጋ ይቀበላሉ። ድንጋጤው ሲለቃቸው፡- «ጌታችሁ ምን አለ?» በማለት ይጠይቃሉ። «እውነትን ተናግሯል፤ ልዕልናው ታላቅ ነው።» የሚል ምላሽ ያገኛሉ። ሽይጧን ውይይታቸውን ያዳምጥና ለበታቹ ያቀብለዋል። ያኛው ለሚቀጥለው እያለ በመጨረሻ ጠንቋዩ ዘንድ ይደርሳል። ሽይጧኑ ወሬውን ከማቀበሉ በፊት ተወርዋሪ ከከብ አግኝቶ ሊመታው ወይም ሊስተውና ወሬውን ሊያቀብል ይችላል። ጠንቋዩ መቶ ውሸቶችን ጨማምሮባቸው ያወራል። «አንድ ቀን እንዲህ እንዲህ በማለት ነግሮን ነበር። ያለው አልሆነምን?»

ይባላል። ስለሆነም ባደመጣት እንዲት ንግግር ሰበብ ከሰዎች ዘንድ ተቀባይነትን ያገኛል።

ነዋሰ ኢብን ሰምአን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል ፡-

«إِذَا أَرَادَ اللهُ تَعَالَى أَنْ يُوحِيَ بِالْأَمْرِ تَكَلَّمَ بِالْوَحْيِ أَخَذَتْ السَّمَاوَاتُ مِنْهُ رَجْفَةً أَوْ قَالَتْ رَعْدَةً خَوْفًا مِنَ اللهِ تَعَالَى. فَإِذَا سَمِعَ ذَلِكَ أَهْلُ السَّمَاوَاتِ صُعِقُوا وَخَرُّوا لِقَدَمِ اللهِ سُجَّدًا فَيَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يَزْفَعُ رَأْسَهُ جِبْرِيلُ فَيَكَلِّمُهُ اللهُ مِنْ وَحْيِهِ بِمَا أَرَادَ. ثُمَّ يَمُرُّ جِبْرِيلُ عَلَى الْمَلَائِكَةِ كُلِّمَا مَرَّ بِسَمَاءٍ سَأَلَهُ مَلَائِكَتُهَا مَاذَا قَالَ رَبَّنَا يَا جِبْرِيلُ، فَيَقُولُ جِبْرِيلُ: قَالَ الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ. فَيَقُولُونَ كُلُّهُمْ مِثْلَ مَا قَالَ جِبْرِيلُ. فَيَنْتَهِي جِبْرِيلُ بِالْوَحْيِ إِلَى حَيْثُ أَمَرَهُ اللهُ تَعَالَى.»

«አላህ አንድን መልዕክት ማስተላለፍ በሚፈልግበት ወቅት ያንን ወሀይ (ራዕይ) ይናገራል። ሰማያት አላህን ከመፍራት የተነሳ ይርዳሉ። የሰማያት ሰማያት ነዋሪዎችም ይህንን ሲያደምጡ ይንቀጠቀጣሉ። ለአላህ ሱጁድ ይወርዳሉም። በመጀመሪያ ራሱን ከሱጁድ የሚያነሳው ጅብሪል ነው። አላህ ከወሀዩ የሚሻውን ይነግረዋል። ከዚያም ጅብሪል በመላኪካች መሀከል ያልፋል። በሰማያት ባለፈ ቁጥር «ጅብሪል ሆይ! ጌታችን ምን አለ?» በማለት መላኪካች ይጠይቁታል። «እውነትን ተናገረ። እጅግ የተላቀና ልዑል አምላክ ነው» ይላቸዋል። ሁሉም ጅብሪል የተናገረውን ያስተጋባሉ። ጅብሪል ወሀዩን ይዞ ከተፈለገው ቦታ ይደርሳል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «ሰበአ 23» ትርጉም
2. ሽርክን፣ በተለይም ከደጋግ ሰዎች ጋር ተያያዥነት ያለው ከሆነ፣ በማጋለጡ ረገድ ይህ አንቀፅ ጠንካራ ዋቢ ነው። የሽርክን ስረመሠረት ከልቦና ላይ አውጥቶ የሚጥል ኃይል አለው፣ ተብሎታል።
3. «እውነትን አለ! እርሱም ከፍተኛው ታላቁ ጌታ ነው» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም።
4. መላኪካች ስለዚህ ቃል የመጠየቃቸው ሰበብ።

5. ጅብሪል ከጠየቁት በኋላ «እንዲሁ እንዲህ አለ» የሚል ምላሽ ይሰጣቸዋል።

6. መጀመሪያ ከሱጁድ ራሱን የሚያቀናው ጅብሪል እንደሆነ ተወስኗል።

7. ለሚጠይቁት የሰማየ ሰማያት ነዋሪዎች ሁሉ ምላሽ ይሰጣል።

8. ሁሉም የሰማየ ሰማያት ነዋሪዎች በፍርሃት ይርዳሉ።

9. ሰማያት በአላህ ንግግር መንቀጥቀጣቸው ተወስኗል።

10. ለሚፈለገው አካል ወሀይ የማድረሱ ተግባር የሚፈፀመው በጅብሪል አማካይነት ነው።

11. ሽይጧኖች ከሰማይ ወሬ ይቀዳሉ።

12. ሽይጧኖች እርስ በርስ እንዴት እንደሚደራረቡ።

13. ከዋክብት በወሬ ለቃሚ ሰይጣናት ላይ እንደሚወረወሩ።

14. አንዳንድ ጊዜ ሽይጧኖች ወሬ ከማቀበላቸው በፊት የከዋክብት ጥቃት ይደርስባቸዋል። አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ከአደጋው አምልጠው ለጅንና ለሰው ወዳጆቻቸው የለቃቀሙትን ወሬ ያቀብላሉ።

15. ጠንቋይ አንዳንድ ጊዜ እውነትን ሊናገር እንደሚችል።

16. ከአንዲት እውነት ጋር መቶ አብለቶችን እንደሚቀላቅል።

17. አብለቱ በሰዎች ዘንድ ተቀባይነት የሚያገኘው ከሰማይ በደረሰችው አንዲት እውነት ሳቢያ ነው።

18. የሰዎች ነፍሶች ከንቱ ነገሮችን (ባጢልን) ለመቀበል ያላቸው ዝግጁነት። ለአንዷ እውነት ትኩረት ሲቸሩ መቶ ሀሰቶችን ግን አያስተውሉም።

19. ሰዎች ከጠንቋይ የሰሚትን አንዲት እውነት እርስ በርስ እየተቀባበሉ ያደንቃሉ። ያችን እውነት ለጠንቋዩ ትክክለኛነት እንደዋቢ ይጠቀሙባቸዋል።

20. የአላህን ባህሪያት ማወቅ።

21. የፍጡራን በአላህ ፍርሃት መራድና መርገፍገፍ።

22. መላኪኮች ለአላህ ሱጁድ እንደሚወርዱ።

ምዕራፍ አሥራ ሰባት

ምዕጃ(ሸፍኑ)

አላህ አንዲህ በሌል:-

﴿ وَأَنْذِرْ يَوْمَ الَّذِينَ يُخَافُونَ أَنْ يَحْسَبُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وِلَىٰ وَلَا يَنْفَعُ لَهُمْ يَنْفَعُونَ ﴾

«አንዚያን ከርሱ ሌላ ረዳትና አማላጅ የሌላቸው ቢሆኑ ወደ ጌታቸው መሰብሰብን የሚፈሩትን ይጠነቀቁ ዘንድ በርሱ (በቁርአን) አስፈራራ:-» (አል-አንፃም:51)

﴿ قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا ﴾

«ምልጃ ሁሉም የአላህ ብቻ ነው»(አል-ዙመር : 44)

﴿ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ﴾

«ያ ከእርሱ ዘንድ በፍቃዱ ቢሆን እንጂ የሚያማልድ ማን ነው?» (አል-በቀራህ:255)

﴿ وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا يَقِي شَفَعَتَهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يُأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى ﴾

«በሰማያት ውስጥ ካሉ መላዕክትም ብዙዎቹ ቢማለዱት ለሚሻውና ለሚወደው ሰው ከፈቀደ በኋላ እንጂ ምልጃቸው ምንም አይጠቅምም:-» (አል- ነጅም : 26)

﴿ قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهْرِ ۚ وَلَا يَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُمْ ﴾

«አንዚያን ከአላህ ሌላ አማልክት በላችሁ የምትጠሯቸውን ጥሩ፤ በሰማያትም በምድርም ውስጥ የብናኝ ክብደት ያክል ምንም አይችሉም:- ለነርሱ በሁለቱም ውስጥ ምንም ሽርክና የላቸውም:- ከነርሱም ለርሱ ምንም አጋዥ የለውም፣ በላቸው:- ምልጃ እርሱ ለፈቀደለት ሰው ብቻ ቢሆን እንጂ ከርሱ ዘንድ ምንም አትጠቅምም:-» (ሰበዕ: 22-23)

አቡል አባስ እንደሚሉት ሙሽሪኮች ከአላህ ውጭ ያሉ ጋይላት ይፈፀሟቸዋል በሚል ተስፋ ያደረጉባቸውን ነገሮች ሁሉ ከርሱ ሌላ ያሉ አካላት ቢፈፀሟቸው አቅሙ እንደሌላቸው በግልፅ

ሰፍሯል። ከአላህ ውጭ ኃይልና ችሎታ ያለው አካል የለም። ረዳትም የለውም። ምልጃ ብቻ ነበር በዚህ መልኩ ሳይብራራ የቀረው። እርሱንም በፈቃዱ ብቻ እንደማይከናወን።

﴿وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ﴾

«ለወደደው ሰው እንጂ ለሌላ አያማልድም»

በማለት አብራርቷል። ሙሽሪኮች ተገቢያቸው እንደሆነች ተስፋ ያደረጓት ሽፈአ (ምልጃ) የቂያማ ቀን ትነፈጋቸዋለች። ቁርዓን እንደማትፈቅድላቸው ገልጿል። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንደተናገሩት፡-

«إِنَّهُ يَأْتِي فَيَسْجُدُ لِرَبِّهِ وَيَحْمَدُهُ لَا يَبْدَأُ بِالشَّفَاعَةِ أَوْ لَا ثُمَّ يُقَالُ لَهُ: اِرْقِعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعُ وَسَلْ تُعْطَىٰ وَاشْفَعْ تُشْفَعُ».

የቂያማ እለት ሽፈአ ከመጠየቃቸው በፊት ለአላህ ሱጁድ ይወርዳሉ። ያመስግኑታልም። «ራስህን ከሱጁድ አንላ። ተናገር፤ ተሰሚነት ይኖርሃል። ጠይቅ ፣ ትሰጣለህ። ምልጃ ተማፀን፤ ይፈቀድልሃል» ይባላሉ። አቡሁረይራ፡-

«مَنْ أَسْعَدَ النَّاسَ بِشَفَاعَتِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ».

«የእርስዎን ሽፈአ ለማግኘት የታደለ ሰው እንዴት አይነቱ ነው?» በማለት ጠየቋቸው። «ከልቡ በፍፁም ቅንነትና ታማኝነት (ኢ.ኸላስ) ላኢላሃ ኢላላህን ያለ።» በማለት መለሱ።

በአላህ ፈቃድ በተውሂድ (ኢ.ኸላስ) ላይ የፀነት ብቻ ናቸው የነብዩን ምልጃ የሚያገኙት። ሙሽሪኮች ፈፅሞ ለዚህ ዕድል አይበቁም።

በአጭሩ ለማስቀመጥ ያህል ሽፈአን የሚፈቅደው አላህ ብቻ ሲሆን የሚፈቅደውም ለተውሂድ ሰዎች ብቻ ነው። ሊያልቀውና የተከበረን ደረጃ ሊያገናፅፈው ይታደል ዘንድ በፈቀደለት ግለሰብ ዱዓ አማካይነት።

ቁርአን ተቀባይነት እንደሌለው የገለፀው ሽርክ የተቀላቀለበትን ትድግና(ሽፈአ) ነው። ለዚህም ነው በሌሎች አናቅፅ ላይ በአላህ ፈቃድ ተፈጻሚነት የሚኖረው ሽፈአ እንዳለ

ያስቀመጠው። ለእንዲህ አይነቱ ሸፈኦ የታደሉት የተውሂድና የኢክላስ ባለሀብቶች ብቻ እንደሆኑ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተናግረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከላይ የተጠቀሱ የቁርአን አንቀጾች ትርጓሜ።
2. ተቀባይነት እንደሌለው የተገለጸው የሸፈኦ አይነት።
3. ተቀባይነቱ የፀደቀለት የሸፈኦ ዓይነት።
4. ታላቁ የትድግና ክንውን (ሸፈኦተልኩብራ) «መቃመል መሕሙድ» ላይ እንደሚፈፀም።
5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በሸፈኦ እንደማይጀምሩ፤ መጀመሪያ ሱጁድ ይወርዳሉ። ሲፈቀድላቸው ሸፈኦን ይጠይቃሉ።
6. ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ትድግና የታደለ የሰው አይነት።
7. በአላህ ላይ ያሻረኩ ሰዎች ይህን ታላቅ እድል አያገኙም።
8. የሸፈኦ ምንነትና ባህሪ።

ምዕራፍ ስምራ ስምንተ
ስላሳ የሚፈሰገውን ሰው ወደቀጥተኛ
መንገድ ደመራዕ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾

«አንተ የወደድከውን ሰው ፈፀሞ አታቀናም። ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያቀናል። እርሱም ቅናሹን አዋቂ ነው።» (አል-ቀሰስ:56)

ቡኻሪና ሙስሊም እንደዘገቡት መሰየብ አባታቸውን ዋቢ በማድረግ ተከታዩን ዘገባ አስተላልፈዋል፡-

«فَإِذَا نَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ جَاءَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعِنْدَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُمَيَّةَ وَأَبُو جَهْلٍ فَقَالَ لَهُ يَا عَمَّ! قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَلِمَةً أَحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللَّهِ، فَقَالَ لَهُ أَنْزَعْبَ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ؟ فَأَعْلَدَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَأَعَادَا فَكَانَ آخِرُ مَا قَالَ، هُوَ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَأَبِي أَنْ يَقُولَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أَنُكِرْ أَنَّهُ عِنْدَكَ. فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أَوْلِيَا قُرْبَى﴾. وَأَنْزَلَ اللَّهُ فِي أَبِي طَالِبٍ: ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾.

እቡ ጧሊብ ከሞት አፋፍ ላይ በነበሩበት ወቅት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከርሳቸው ዘንድ መጡ። አብደላህ ኢብን አቢ ኡመያህና አቡጆህል ከእቡ ጧሊብ ጋር ነበሩ። «አጎቱ ሆይ! ላሊላሃ ኢላላህ በል፤ ከአላህ ዘንድ በአስረጅነት የማቀርብልህ ቃል ናት።» ሲሉ መልዕክተኛው አቡጧሊብን ጠየቋቸው። «ስለብዱል ሙጣሊብ መንገድ ታፈነግጣለህ?» አቡ አቡጆህልና አብደላህ ኢብን ኡመያህ። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በድጋሚ ተማፀኗቸው። ሁለቱም ግለሰቦች ያሉትን ደገሙ። አቡ ጧሊብ በመጨረሻ በአብዱል ሙጣሊብ መንገድ መፅናተቸውን ተናገሩ። ላሊላሃ ኢላላህ በማለት

ፈቃደኛ አልሆኑም። «እስክክለክል ድረስ ከአላህ ዘንድ ምህረትን እማፀንልሃለሁ» አሉ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)። አላህም፡- «ለነቢዩና ለነዚያ ላመኑት ለአጋሪዎቹ የዝምድና ባለቤቶች ቢሆኑም እንኳ እነሱ ከሃዲዎች የእሳት ጓዶች መሆናቸው ከተገለፀላቸው በኋላ ምህረትን ሊለምኑ የሚገባ አልነበረም።» (አልተውባህ 113) የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ። አቡ-ጢሊብን አስመልክቶም ፡- «አንተ የወደድከውን ሰው ፈፅሞ አታቀናም፤ ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያቀናል። እርሱም ቅኖቹን አዋቂ ነው»(አል-ቀሶስ:26) የሚል መለኮታዊ ቃል አወረደ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልቀሶስ 26» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አልተውባህ 113» ትርጉም።
3. የላ ኢላሃ ኢለላህ ትክክለኛ ትርጓሜ ተገልጿል። ኡለማዕ የሚባሉ ክፍሎች ይህንን ነጥብ በተዛባ መልኩ ሲረዱት ይስተዋላሉ። እጅግ ከፍተኛ ትኩረት ሊቸረው ይገባል።
4. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አቡ-ጢሊብን «ላ ኢላሃ ኢለላህ በል» እያሉ በሚማፀኑበት ወቅት አቡ-ጀሀልና ባልደረቦቹ የዚህችን ቃል ትክክለኛ ምንነትና ትርጓሜ ይረዱ ነበር። የኢስላምን መሠረተ አስመልክቶ ከአቡ ጀሀል ያነሰ እውቀት ያለው ሰው እጅግ አሳፋሪ ከሆነ የድንቁርና ዝቅጠት ውስጥ ነው።
5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ኢስላምን በማድረሱ ረገድ የነበራቸው ብርታትና እጎታቸው ኢስላምን አንዲቀበሉ የነበራቸው ጉጉት።
6. አብዱል ሙጦሊብና አያት ቅድመ አያቶቻቸው ኢስላም ውስጥ እንደነበሩ ይነገራል። ሀሰት መሆኑን ከዚህ ዘገባ እንረዳለን።
7. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ለእጎታቸው አብዱል ሙጦሊብ ከአላህ ዘንድ ምህረትን ይማፀኑ ነበር። ተቀባይነት አላገኙም። ምህረት እንዳይለምኑ እቀባ ተደርጎባቸዋል።
8. መጥፎ ጓደኛ በሰዎች ላይ የሚያደርስው አስከፊ ጉዳት።
9. ለመሪዎችና ለቅድመ አያቶች ከተገቢው በላይ ክብር መቸር የሚያስከትለው ጥፋት።
10. ጃሂሊያው በዋቢነት የሚያቀርበው የመሪዎችንና የአያቶችን እምነትና ተግባር ነው።
11. የአንድ ተግባር ጠቀሜታ መቋጫው ላይ መሆኑን ከተጠቀሰው ዘገባ እንረዳለን። አብዱል ሙጦሊብ በሞጫረሻው የሀይወት እስትንፋሳቸውም እንኳ «ላኢላሃ ኢለላህ» ቢሉ ኖሮ ከእሳት ነፃ ይወጡ ነበር።

12. ይህ «ሹብሐ» ትክክለኛውን እምነት በላቱ ሰዎች ልቦና ውስጥ የተቸረው ትልቅ ቦታ ትኩረትን ይስጣል። አጥብቀው የተከራከሩበት ነጥብ ይህችው ብቻ እንደሆነች ታሪክ ያመለክታል። መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) አፅንኦት ሰጥተው በተደጋጋሚ ለማብራራት ሞክረዋል። ታላቅና ግልፅ በመሆኗ ነው ሊዘገታ ያልፈለገች።

ምዕራፍ ስሥራ ዘጠኝ

ሰሰው ሰዶች ከህደትና ዲናቸውን መተው ምክንያቱ
ሰደጋገ ሰዎች ያሳቸው የተጋነነ ስመሰካከት ነው

አላህ አንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ﴾

«አናንተ የመፅሐፍ ሰዎች ሆይ! በሀይማኖታችሁ ወሰንን አትሰፋ፣ በአላህም ላይ አውነትን አንጂ አትናገሩ» (ሐል-ጊሳፊ:171)

﴿وَقَالُوا لَا تَنْدَرُنَّ الْهَيْكَلَ وَلَا تَنْدَرُنَّ وِدَا وَلَا مَوَاعِدًا وَلَا يَبْعُوثُ وَيَبْعُوثُ وَفَسَّرَا﴾

«የዑቅንም፣ ነስርንም አትተው» (ኑሀ :23)

የሚለውን የቁርአን አንቀፅ ኢብን ጻባስ ሲያብራሩ ፡-

«هَذِهِ أَسْمَاءُ رَجَالٍ صَالِحِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ فَلَمَّا هَلَكُوا أُوْحِيَ الشَّيْطَانُ إِلَى قَوْمِهِمْ أَنْ أَنْصِبُوا إِلَى مَجَالِسِهِمْ الَّتِي كَانُوا يَجْلِسُونَ فِيهَا أَنْصَابًا وَسَمُّوْهَا بِأَسْمَائِهِمْ فَفَعَلُوا وَلَمْ تُعْبَدْ حَتَّى إِذَا هَلَكَ أَوْلَئِكَ وَنَسِيَ الْعِلْمُ عُبِدَتْ».

«እነኚህ በአንቀፅ ላይ የተጠቀሱ ሰዎች ከኑሀ ሀዝቦች ውስጥ የደጋግ ሰዎች መጠሪያዎች ነበሩ። ሁሉም ለሀልፊት ሲበቁ ሸይጣን ለሀብረተሰባቸው ይቀመጡበት ከነበረው ሥፍራ ላይ ሀውልቶች ትክለው እና በየሰዎቻቸው ሰይሚቸው የሚል ረዕይ አስተላለፈ። ያላቸውን ፈፀሙ። ግን ሀውልቶችን አላመለኩም። ይህን ያደረገው ትውልድ አለፈ። አውቀት ጠፋ። ቀስ በቀስ ለመመለክ በቁ።»

ኢብን-ል ቀይም እንደሚሉት እነኚህ ደጋግ ሰዎች ሲሞቱ ሀብረተሰቡ ከመቃብራቸው ላይ ተቀመጠ። ሀውልቶችን ገነባም። ጊዜ እየረዘመ ሲሄደ ለመታሰቢያነት የታገጡ ሀውልቶች ለመመለክ በቁ።

ዑመር (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዑ.ወ)፡-

«لا تَطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ. إِنَّمَا أَنَا عَبْدٌ فَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ».

«ክርስቲያኖች የማርያምን ልጅ ኢሳን ከተገቢው በላይ እንዳላቁት፣ የኔንም ክብር ከሚገባው በላይ ከፍ አታድርጉ። እኔ የአላህ ባሪያ ነኝ የአላህ መልዕክተኛና ባሪያ ብቻ በሉኝ።» በለዋል።
(ቡኻሪና ሙስሊም)

እንዲህም ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«يَا كُفُّومُ وَالغُلُوُّ فَإِنَّمَا أَغْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكَمُ الغُلُوُّ».

«ፅንፈኝነትን አደራ ተጠንቀቁ። ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦችን ለጥፋት የዳረገው ፅንፈኝነት ነው።»

ሙስሊም ኢብኑ መስኩድን ጠቅሰው እንደዘገቡት አላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) ፡-

«مَلَكَ الْمُنتَطِعُونَ» قالها ثلاثاً».

«ፅንፈኞች ለጥፋት ተዳረጉ»

በማለት ሦስት ጊዜ ደጋግመው ተናግረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ይህንንና ተከታዮቹን ሁለት ምዕራፎች በአንክሮ ያስተዋለ ኢስላም ከሰዎች ልቦና ውስጥ ምን ያህል እንደተፋቀ ይረዳል። የአላህንም የሰዎችን ቀልብ የመቀያየር ችሎታ ያስተውላል።

2. ምድር ላይ የተከሰተው የመጀመሪያ ሽርክ ከደጋግ ሰዎች ጋር በተያያዘ መልኩ እንደሆነ ተወስኗል።

3. ነቢያት ከአላህ የተላኩ መሆናቸው እየታወቀ ያስተማሩት ዲን የተቀየረበት የመጀመሪያ ምክንያት።

4. ቢድአ ከሰው ልጆች ጋር የሚጋጭና ሽሪዓዊ መሠረትም የሌለው ከመሆኑ ጋር ሰፊ ተቀባይነትን ማግኘቱ።

5. የዚህ ሁሉ ምክንያት እውነትን ከህሰት መለየት አለመቻሉ ነው። መጀመሪያ ደጋግ ሰዎችን ከልክ በላይ ማፍቀር ተከሰተ። በመቀጠልም አዋቂ የሚባሉ የህብረተሰብ ክፍሎች ይበጃል በሚል በጎ ስሜትና በንፁህ ንያ ተነሳሰተው የከወኑት ተግባር፣ ቀጣዩ ትውልድ የነርሱን በጎ አላማ ባለመረዳት ጥንስሳቸውን ለጥፋት አዋለው።

6. የአንቀፅ «ኑህ፣ 23» ትርጉም።

7. የሰው ልጅ ተፈጥሯዊ ባህሪ። ሀቅን ላለመቀበል ያንገራግራል። ባጢልን ግን በሙሉ ልብ ያስተናግዳል።
8. «ቢድኦ ለኩፍር ይዳርጋል» የሚለው የሰለፎች አባባል ጠንካራ መሠረት አለው።
9. ሽይጧን የቢድኦን የመጨረሻ ውጤት በጥልቅ ይረዳል። ቢድኦ የቱን ያህል በንፁህ ስሜትና መልካም «ንያ» ቢወጠንም መጨረሻው አስከፊ ነው።
10. ፅንፈኝነትን የሚያወግዝ አጠቃላይ መርህ ተሰጥቷል። ፅንፈኝነት የሚያስከትለውን አስከፊ ውጤት መረዳት ያሻል።
11. ለፅድቅ ክንውን እንኳ ቢሆን ቀብር ላይ ለረዥም ጊዜ መቆየት ጥፋት ሊያስከትል ይችላል።
12. ሀውልት ማነፅ የተከለከለ ነው። እንዲወገድ የመደረጉ ጥበብ ግልፅ ነው።
13. የተጠቀሰውን ታሪክ ማወቅና ዘወትር ማስታወስ ጠቃሚ ነው።
14. እጅግ የሚገርመውና የሚደንቀው ሰዎች ይህን ታሪክ ከቁርአን ተፍሲርና ከሐዲስ ኪታቦች ላይ ዘወትር እያነበቡና ትርጉሙንም በሚገባ እየተረዱ የኑህን ሕዝቦች የጥፋት ተግባር እንደ ፅድቅ የዲባዳ ክንውን መቁጠራቸው ነው። አላህና መልዕክተኛው የከለከሉት ግልፅ ኩፍርን ብቻ ነው ብለው ማሰባቸው ደግሞ ከዚህ በላይ ያስገርማል። አላህ ልቦናቸውን ከእውነት ጋርዶታል።
15. እነርሱ የከጀሉት ሽፈትን እንጅ ሌላን እንዳልሆነ ግልፅ ነው።
16. የመጀመሪያ ሀውልቶችን የተከሉ ክፍሎች ያን ሲያደርጉ ምንም ዓይነት አላማ አልነበራቸውም ብለው ማሰባቸው።
17. «ክርስቲያኖች የማርያምን ልጅ ክብር አለቅጥ አንዳጎት እናንተም የኔን ክብር ከተገቢው በላይ አታዝልቁት» በማለት መልዕክተኛው የሰጡት ትምህርት እጅግ ከፍተኛ ቁም ነገርን አዝሏል። የአላህ ሰላትና ሰላም ይስፈንባቸው። መልዕክታቸውን በሚገባ አድርሰዋል።
18. ፅንፈኞች ለጥፋት እንደሚዳረጉ በመግለፅ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ጥሩ ምክር ለግሰውናል።
19. የኑህ ህዝቦች ሀውልቶችን ማምለክ የጀመሩት እውቀት ሲጠፋ መሐይምነት ሲሰፋፋ ነበር። ይህ የዕውቀትን ጠቀሜታና የመሐይምነትን አስከፊነት በጉልህ ያሳያል።
20. «ኢልም» እንዲከስም ምክንያቱ የዑለሞች ማለቅ ነው።

የአንድን ደግ ሰው መቃብር ማምሰክ ደቅርና
ከዚያ ሰው ቀብር ባዶ ስላህን ማምሰክ
እንኳ በጥብቅ ተወግዟል

በሰላሳ ስድስት ዓመታት ለአንድ (20) ተከታዩን አስተላልፏል:-

«أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَيْسَةَ رَأَتْهَا بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ وَمَا فِيهَا مِنَ الصُّورِ. فَقَالَ أَوْلَيْكَ إِذَا مَاتَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ أَوْ الْعَبْدُ الصَّالِحُ بَنَوْنَا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصَوَّرُوْنَا فِيهِ تِلْكَ الصُّورَ أَوْلَيْكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ. فَهَؤُلَاءِ جَمَعُوا بَيْنَ فِتْنَتَيْنِ فِتْنَةُ الْقُبُورِ وَفِتْنَةُ التَّمَائِيلِ»

ኡ-መ-ሰለማህ ሀበሻ መሬት ላይ ስላዩትው አንድ ቤተክርስቲያን፣ በውስጡ ስላሉ ሀውልቶችና ስዕላ ስዕሎች ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አጫወተቻቸው። «እነርሱ ከአላህ ዘንድ በጣም የተጠሉ ሀዘቦች ናቸው። አንድ ደግ ሰው ወይም መልካም የአላህ ባሪያ በሚሞትበት ወቅት ከመቃብሩ ላይ መስጊድ ይገነባሉ፣ ከውስጡም ሀውልቶችን ያቆማሉ፣ ስዕላስዕሎችን ይስላሉ። እነኚህ ሰዎች በመካኒ መቃብሩ ውስጥ ሁለት አይነት የክቡዱ ጥፋቶችን ፈፀመዋል፣ ቀብር ላይ ማምሰክና ስዕላስዕሎችን መላል።»

ቡኻሪና ሙስሊም አዲሻን ጠቅሰው እንደዘገቡት:-

«لَمَّا نُزِلَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ طَفِقَ يَطْرَحُ خَمِيصَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَإِذَا اغْتَمَّ بِهَا كَشَفَهَا فَقَالَ وَهُوَ كَذَلِكَ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالتَّصَارِي اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ يُحَدِّرُ مَا صَنَعُوا وَلَوْلَا ذَلِكَ أُبْرِزَ قَبْرُهُ غَيْرَ أَنَّهُ خَشِيَ أَنْ يُتَّخَذَ مَسْجِدًا.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጣእረ ሞት ላይ በነበሩበት ወቅት ፊታቸውን በጥቁር ጨርቅ ሸፈኑ፣ መተንፈስ እስኪሳናቸው ድረስ። ከዚያም ጨርቁን ከፊታቸው ላይ በማስወገድ :-

«የሁዳዎችና ክርስቲያኖች የአላህ መርገምት ይውረድባቸው። የነቢያቶቻቸውን መቃብሮች መስጊድ አድርገው ያዙ። የነሱን ፈለግ አትከተሉ» በማለት ተናገሩ። ይህ እቀባ ባይኖር ኖሮ ቀብራቸው ከሌሎች ለየት እንዲል ባማረ ሁኔታ ይታነፅ ነበር። ግና ሰዎች ቤተአምልኮ እንዳያደርጉት ሰጉ።

ጁንደብ ኢብን አብደላህ ተከታዩን ሐዲስ ማስተላለፋቸውን መሰለም ዘግባዎል፡-

«سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ بِخَمْسٍ وَهُوَ يَقُولُ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ أَنْ يَكُونَ لِي مِنْكُمْ خَلِيلٌ، فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ اتَّخَذَنِي خَلِيلًا وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أُمَّتِي خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا. أَلَا وَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ مِنْ قُبُورِ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ فإِنِّي أَنهَاكُمْ عَنْ ذَلِكَ.»

ነቢዩ (ሲ.ዐ.ወ) ከመሞታቸው አምስት ቀናት ቀደም ብለው ተከታዩን ሲናገሩ አድምጧለሁ፡- «ከመካከላችሁ አንድንም ሰው ሽሊል (የልብ ወዳጅ) እንዳማልይዝ በአላህ ስም አውጃለሁ። አላህ ኢብራህምን ሽሊሉ እንዳደረጋቸው እኔንም አድርጎኛል። ከተከታዮቹ መካከል ሽሊል መያዝ የምችል ቢሆን ኖሮ አቡበከርን ነበር ሽሊል የማደርገው። አዋጅ! ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦች የነቢያቶቻቸውን መካከ መቃብሮች መስጊድ አድርገው ይይዙ ነበር። የቀብር ቦታዎችን መስጊድ አድርጋችሁ አትያዙ። በጥብቅ ከልክያችኋለሁ።»

በህይወታቸው የመጨረሻ ሰዓትም ይህንኑ እቀባ አስተላልፈዋል። ድርጊቱን የሚፀሙትን ተራግመዋል። ከቀብር ቦታዎች ላይ መስገድም - ግንብ ባይገነባም- ከዚህ እቀባ ውስጥ ይካተታል። «መስጊድ እንዳይደረግ ሰጉ» የሚለው አገላለፅ ይህንኑ ያመለክታል። ሰሃቦች (ረዕ) ከነብዩ ቀብር ዙሪያ ግንብ ለመገንባት ፈቃደኛ አልሆኑም። ማንኛውም ለሰላት ብቻ የታቀደ ሥፍራ እንደ መስጊድ ይቆጠራል። ከዚህም አልፎ ማንኛውም ሰላት የሚሰገድበት ቦታ ሁሉ- የአላህ መልዕክተኛ እንደተናገሩት- መስጊድ ሊባል ይችላል፡-

«جَعَلْتُ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا.»

«ምድር መስጊድና ጦሐር ተደርጋልኛለች።»

አሁመድ ኢብን መስኦድን (ረዐ) ጠቅሰው መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት፡-

«إِنَّ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْ تُدْرِكُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءٌ وَالَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ».

«ከሰዎች ሁሉ ከአላህ ዘንድ እጅግ የተጠሉት በሀይወት እያሉ ቂያማ የሚደርስባቸውና የቀብር ቦታዎችን መስጊድ አድርገው የሚይዙ ናቸው፡፡»

በማለት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) መናገራቸው ተወስቷል፡፡ (አቡ ሃቲም ሶሂህ በሆነ ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከመካነ መቃብር ላይ በገፁህ «ንያ» ተነሳስቶም ቢሆን አላህ የሚመለከቡትን መስጊድ ስለገነባ ሰው የተናገሩት እውነታ፡፡
2. ሰዕላስዕሉች በጥብቅ የተወገዙ መሆናቸው፡፡
3. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ይህን ነጥብ ከፍተኛ ትኩረት ችረውታል፡፡ በመጀመሪያ በማያሻማ ሁኔታ አብራሩላቸው፡፡ ከመሞታቸው እምስት ቀናት ቀደም ብሎም አወሱት፡፡ ከሞት አፋፍ ላይ እያሉም አልዘነጉትም፡፡ ቀብራቸው ላይ መስጊድ እንዳይገነባ በጥብቅ አስጠንቅቀዋል፡፡
4. ከመሞታቸው በፊት መቃብራቸው ላይ ይህ የጥፋት ድርጊት እንዳይፈፀም መከልከላቸው፡፡
5. ይህ ድርጊት የሁዳዎችና ክርስቲያኖች በነቢያቶቻቸው መቃብሮች ላይ የሚፈፀሙት ነው፡፡
6. በዚህ አድራጎታቸው ነቢያዊ መርገምት ወርዶባቸዋል፡፡
7. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፍላጎት በርሳቸው ቀብር ላይም ይህንን ድርጊት እንዳይፈፀም እኛን ማስጠንቀቅ ነበር፡፡
8. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ቀብር ከሌሎች ጎልቶ እንዲታይ ያለመደረጉ ጥበብ፡፡
9. መካነ መቃብርን መስጊድ አድርጎ የመያዝ ትርጉም፡፡
10. ይህን ድርጊት የሚፈፀሙ ወገኖችን በሀይወት እያሉ ቂያማ ከሚደርስባቸው ሰዎች አጣምረው አወሱ፡፡ ለሽርክ የሚያበቁ ሰበቦችን ከመጨረሻ ውጤታቸው ጋር ገለፁ፡፡
11. ከመሞታቸው እምስት ቀናት ቀደም ብለው ባስደመጡት ንግግር ይህንን አውስተዋል፡፡ ከቢድአ ሰዎች ሁሉ ይበልጥ አስከሬ የሆኑትን ሁለት አንጃዎች ከንቱነት ይህ ዘገባ

ያጋልጣል፤ የራፊዲንና የጀህምዮችን አተያይ ብክለት። አንዳንድ ኡለሞች እንኳ አንጃዎች ከ72ቱ የዚህ ኡማ ክፍሎች ውጭ ያደርጓቸዋል። በራፊዲ ጀማሪነት ነው ሽርክና የቀብር አምልኮ በሙስሊሞች ህይወት ውስጥ የሰረጸው። እነሱ ናቸው ቀብር ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ ግንብ ያነጹት።

12. በመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ላይ የደረሰው የጣዕረ ሞት ሁኔታ።

13. መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) የታላላቅ ሰብዕናዎችን ባልደረባነት የማግኘት እድል ገጥሟቸዋል።

14. ይህ ባልደረባነት ከፍቅር የላቀ ደረጃ ነው።

15. አቡ-በክር አልሲዲቅ ከሶሃቦች ሁሉ የላቀ ደረጃ ያላቸው እንደሆኑ ተመልክቷል።

16. ይህም የረሱል (ሶ.ዐ.ወ) ኸሊፋ የመሆን ብቃታቸውን አመልካች ነው።

ምዕራፍ 4ኛ ስንድ
ሰዶጋገ ሰዎች ያሰን ልንፈኛ ስመሰካክት
መቃብሮቻቸውን ወደ ሚመሰኩ
ጣሎታት ይሰውጣቸዋል

ማሊክ «መ-ወጠኦ» ላይ እንዳሰፈሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) :-

«اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ قَبْرِي وَتَنَاءً يُعْبَدُ اشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى قَوْمٍ
 اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ» .

«አላህ ሆይ! መቃብራን የሚመሰኩ ጣሎት አታድርግብኝ! የነብያቶቻቸውን መቃብሮች ጣሎት አድርግው በያዙ ሀዘቦች ላይ የአላህ ቁጣ በረታታ::» ሲሉ ተናግረዋል::

ኢብን ጀሪር ሱፍያንን ጠቅሰው እንደዘገቡት ሙጻሂድ:-

﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّكْتَ وَالْمَرْيَةَ﴾

«አል ላትንና አል ዑዛን አያችሁን?»
 የሚለውን ቁርአናዊ ቃል ሲያብራሩ:-

«كَانَ يَلُكُّ لَهُمُ السَّوِيقَ فَمَاتَ فَعَكَفُوا عَلَى قَبْرِهِ» .

«አርሱ (የተጠቀሱት ጣሎታት በስማቸው ከተሰየሙባቸው ሰዎች አንዱ) ሐጅ ለሚያደርጉ ሰዎች ምግብ ያዘጋጅ ነበር:: ሞተ:: ሰዎች መቃብሩ ላይ ለረዥም ጊዜ ተቀመጡ::»

ኢብን ግባሰም:- «ለሐጻጆች ምግብ ያዘጋጅ ነበር» ማለታቸውን አቡል ጀውዛእ አስተላልፈዋል:: ኢብን ግባሰ እንዲህ ብለዋል:-

«لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَاكِرَاتِ الْقُبُورِ وَالْمُتَّخِذِينَ عَلَيْهَا الْمَسَاجِدَ
 وَالشُّرُجَ» .

«የአላህ መልዕክተኛ+ መቃብር የሚገበኙ እንስቶችን፣ መቃብርን መስጊድ አድርገው የሚይዙትንና መቃብር ላይ መብራት የሚያበሩትን ተራግመዋል::» (አስሐብ ሱነን)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የጣሎት ትርጉም::

2. የአምልኮ (ዲባዳ) ትርጉም።

3. የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ይከሰታል ብለው ከሚፈሩት ነገር ብቻ ነው የአላህን ጥበቃ ይጠይቁ የነበሩት።

4. የነቢያትን መቃብሮች መስጊድ አድርጎ መያዝን ከዚህ መፈረጃቸው።

5. አላህ ይህ ድርጊት በጣሙን እንደሚያስቀጣው ተወስኗል።

6. ትልቁ ጣኦት «ላት» የምትመለከት የዒላ አይነትና ባህሪ።

7. የደግ ሰው ቀብር እንደነበረች ተገልጿል።

8. የጣኦቷ ስያሜ ከዚያ መቃብር ከተቀበረው ሰው ስም የተወሰደ ነው።

10. ቀብር ላይ መብራት የሚያበሩ ሰዎች መረገማቸው።

ምዕራፍ 4ኛ ሁለት

ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ተውሂዶን ከብክሶት ተከላክሶዋል፤ ሰባርክ የሚያበቁ መንገዶችን ሁሉ ዘገተዋል

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ۝ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَقُلْ حَسْبِيَ اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾

«ከጎላችሁ የሆነ፣ ችግራችሁ በርሱ ላይ ፅኑ የሆነ፣ በናንተ እምነት ላይ የሚጓጓ፣ ለምእመናን ፋገሩህና አዛኝ የሆነ መልዕክተኛ በእርግጥ መጣላችሁ። ቢያፈገፍጉም አላህ በቂዩ ነው፤ ክርሱ ሌላ አምላክ የለም፤ በርሱ ተመካሁ፤ እርሱም የታላቁ ዓርሽ ጌታ ነው፤ በል» (ሐል-ተውህ: 128-130)

እቡ-ሀ-ረይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ)

እንዲህ ብለዋል:-

﴿لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَلَا تَجْعَلُوا قُبُورِي عِيدًا وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِن صَلَاتِكُمْ تَلْفُنِي حَيْثُ كُنتُمْ﴾

«ቤቶቻችሁን መካነ መቃብር አታድርጓቸው፤ መቃብራንም የባዕል (ዲድ) ማዕከል አታድርጉት፤ በኔ ላይ ሰለዋት አውርዱ፤ ይደርሱኛል።»

እቡ-ዳወድ ሐሰን በሆነ ሰነድ ሐሰን ኢብን አሊን ዋቢ አድርገው እንደዘገቡት :-

«أَبُو رَأْيٍ رَجُلًا يَجِيءُ إِلَى فُرْجَةٍ كَانَتْ عِنْدَ قَبْرِ النَّبِيِّ ﷺ فَيَدْخُلُ فِيهَا فَيَدْعُو. فَهَاهُ وَقَالَ أَلَا أَحَدْتُكُمْ حَدِيثًا سَمِعْتَهُ مِنْ أَبِي عَن جَدِّي عَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: لَا تَتَّخِذُوا قُبُورِي عِيدًا وَلَا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِن تَسْلِمَكُمْ يَتْلَفُنِي أَيْنَ كُنتُمْ»

ከነብዩ (ሱ.ዐ.ወ) መቃብር ዘንድ በነበረች እንዲት ክፍተት በኩል ሾልኮ የሚገባና ዱላ የሚያደርግ አንድ ሰው ተመለከቱ። ከለከሉት። እንዲህም አሉትም :- «አባቴ አያቴን ዋቢ አድርገው ሲያስተላልፉ ያደመጥኩትን ተከታዩን የነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ቃል አልነገርኳችሁምን? «መቃብራን የበዓል ቦታ አታድርጉት።»

ቤታችሁንም መቃብር አድርጋችሁ አትያዙ። ሰላምታችሁም የትም ሆናችሁ ብትልኩልኝ ይደርሰኛል።» ብለዋል።» (ሙኸታር ከተሰኘው ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውታል።)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ተውባህ 128-129» ትርጉም።
2. ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ተከታዮቻቸውን ከተጠቀሰው አደጋ ማራቃቸው።
3. ለተከታዮቻቸው እምነት ያላቸው ጉጉት፤ ምን ያህል እንደሚያዝኑላቸውና እንደሚራሩላቸው።
4. መቃብራቸውን መጎብኘት ፅድቅ ክንውን ከመሆኑ ጋር በተለየ መልኩ እንዲጎበኝ ግን አልፈቀዱም።
5. መቃብራቸውን በብዛት መጎብኘትን ከልክለዋል።
6. ሱንና ሰላቶች ከቤት ውስጥ እንዲሰገዱ ግፊት አድርገዋል።
7. ከመካነ መቃብር ላይ ሰላት እንደማይሰገድ በዘመነ ሶሃባ በግልፅ ይታወቅ ነበር።
8. የትም ቦታ ሆኖ ለነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) የሚደረግ ዱዓና የሚላክ ሰላምታ እንደሚደርሳቸው ተገልጿል።
9. የሚደረግላቸው ዱዓና ሰላምታ በመቃብር ዓለም ውስጥ ሆነውም ይደርሳቸዋል።

ምዕራፍ 48 ሦስት

ከዚህ «ሱምማ» ከፊት ጣሶት ስስከማምሰክ
ዶዘቀጣዕ

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيحًا مِّنَ الْكَتَّابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ
وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَتُّوْا هَٰؤُلَاءِ ۖ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا سَبِيلًا ﴾

«ወደነዚያ ከመፅሐፉ እድልን ወደ ተሰጡት አላህምን?
በድግመትና በጣሶት ያምናሉ:: ለነዚያ ለካዱት እናንተ
በመንገድ (በሃይማኖት) ከነዚያ ከተመሩት ይበልጥ የቀናችሁ
ናችሁ ይላሉ::» (አል-ኒሳአ: 51)

﴿ قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرِّ مِّنْ ذَلِكَ مُتُوْبَةٌ عِنْدَ اللَّهِ ۖ مَن لَّمْ يَأْمَنْ بِاللَّهِ وَعَظِيْمِ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ
الْفِرْدَۃَ وَالْمُنَازِرَ ۖ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ ﴾

«አላህ ዘንድ ቅጣቱ ከዚህ የከፋ ነገር ልንገራችሁን
በላቸው፤ እርሱም አላህ የረገመው ሰው፤ በርሱም ላይ
የተቆጣበት፤ ከነርሱም ዝንጀሮዎችንና ክርክሮዎችን ያደረገው፤
ጣሶትንም የተገዛው ሰው፤ ሃይማኖት ነው::» (አል-ማሊዩህ:
60)

﴿ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا ﴾

«እነዚያ በነገራቸው ላይ ያሸነፉ (ምእመናን) በነርሱ ላይ
መስጊድን እንሰራለን አሉ::» (አል-ከህፍ: 21)

አቡ ለዲድ አል ኹድሪ እንዳስተላለፉት የአላህ
መልዕክተኛ (ሶ.ዕ.ወ) :-

«لَتَسَعُنَّ سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَذُوَ الْقِدَّةِ بِالْقِدَّةِ حَتَّىٰ لَوْ دَخَلُوا
جُحَرَ ضَبِّ لَدَخَلْتُمُوهُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ؟
قَالَ: فَمَنْ؟»

«ከገናንተ በፊት የነበሩ ሀዘቦችን ፈለግ እርምጃ በርምጃ
ትከትላላችሁ:: ሃድብ ጉድጓድ ውስጥ ቢገቡ እንኳ ትገባላችሁ፤
በማለት ተናገሩ::» «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ ! የሁዳዎችንና

ከርስቲያኖችን ነው የምንከተለው?» ጠየቋቸው- (ሰሃቦች):: «ታዲያ ሌላ ማንን ሊሆን ይችላል?» ሲሉ መለሱ:: (ቡኻሪና ሙስሊም) ሙስሊም አቡ ሁረይራን (ፈዐ) ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«أَنَّ اللَّهَ زَوَى لِي الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا وَإِنَّ أُمَّتِي سَيَبْلُغُ مُلْكُهَا مَا زُوِيَ لِي مِنْهَا: وَأُعْطِيَتْ الْكَنْزَيْنِ: الْأَخْمَرَ وَالْأَبْيَضَ وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي أَنْ لَا يُهْلِكَهَا بِسَنَةِ بَعَامَةٍ وَأَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحُ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ رَبِّي قَالَ: يَا مُحَمَّدُ! إِذَا قَضَيْتَ قَضَاءَ فَإِنَّهُ لَا يُرَدُّ وَإِنِّي أَعْطَيْتُكَ لِأُمَّتِكَ أَنْ لَا أَهْلِكَهُمْ بِسَنَةِ عَامَةٍ. وَأَنْ لَا أُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحُ بَيْنَهُمْ وَلَوْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ بِأَقْطَارِهَا. حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يُهْلِكُ بَعْضًا وَيُسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا».

«አላህ ምድርን አቀረበልኝ:: ምስራቁንም፣ ምዕራቡንም ተመልክቷል:: ወደ ፊት ተከታዮቼ የተመለከትኩትን ሁሉ ይቆጣጠራሉ:: ሁለት ድልዎች ተሰጡኝ፤ ቀይና ነጭ፤ የሮማ እና የፐርሲያን ኢምፓሮች:: ተከታዮቼን በድርቅ እንዳያጠፉ፣ በበላይነት የሚቆጣጠራቸውና አመራሩን የሚነጥቃቸው ከራሳቸው ውጭ የሆነ ጠላት እንዳያጠቃቸው ፈጣሪዬን ተማፀንኩ::

«ሙሐመድ ሆይ! የእኔ ውሳኔ አንድ ጊዜ ከተላለፈ አይታጠፍም:: ተከታዮችህን በድርቅ ላላጠፉና ከነርሱ ውጭ የሆነ ጠላት እንዲያጠቃቸው ፈቃዴ ላይሆን ቃል እንገልጻለሁ:: የዓለም ህዝብ ሊያጠፋቸው ቢረባረብ እንኳ ሊያሸንፋቸው እንደማይችል ወስኛለሁ:: ግና ተከታዮችህ ከፊሉ ከፊሉን ያጠቃል:: በበላይነትም ይገዛል» ተባልኩ:: (አል በርቃኒ ዘግበውታል)

እንዲህ ሲሉም አክለዋል:-

«وَأَمَّا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْأَثَمَةَ الْمُضْلِينَ وَإِذَا وَقَعَ عَلَيْهِمُ السَّيْفُ لَمْ يُرْفَعْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَلْحَقَ حَيٌّ مِنْ أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ. وَحَتَّى تَعْبُدُ فَنَامَ مِنْ أُمَّتِي الْأَوْثَانَ. وَإِنَّهُ سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي كَذَّابُونَ ثَلَاثُونَ كُلُّهُمْ يَزْعَمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ وَأَنَا

خَاتَمُ النَّبِيِّنَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، وَلَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَيَّ
 الْحَقُّ مَنْصُورَةٌ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ تَبَارَكَ
 وَتَعَالَى.

«ለተከታዮቹ እጅግ የምፈራላቸው ወደ ተሳሳተ ጎዳና የሚመሩ መሪዎችን ነው። ደም መፋሰስ ላይ ከወደቁ፣ እስከ ዕለተ ቂያማ ደም መፋሰሳቸው አይቆምም። ከተከታዮቹ ከፊሎች የሙሽሪኮችን ፈለግ ሳይከተሉና ጣኦት ሳያመልኩ ቂያማ አይከሰትም። ሰላሳ ሐሳዊ ነብያትም ከመካከላቸው ይነሳሉ። እኔ የነብያት መቋጫ ነኝ። ከኔ በኋላ ነብይ የለም። ግና ከተከታዮቹ የተወሰነ ክፍል በሐቅ ላይ እንደሆነ በድል አድራጊነት እስከመጨረሻው ይዘልቃል። የሌሎች ከጎኑ አለመሰለፍ ቅንጣት አይጎዳውም። ልዑልና ሐያል የሆነው አላህ (ለታሪክ ሂደት) ውሳኔውን እስኪያስተላልፍ ድረስ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኒሳእ 51» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አል ማኢዳህ 60» ትርጉም።
3. የአንቀፅ «አል ካህፍ 21» ትርጉም።
4. በድግምትና በጣኦት ማመን ትርጉሙ ተገልጿል። እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው። በልቦና ማመን ነው ወይስ ሐጢአት መሆኑን ከልብ ከመቀበል ጋር በወንጀሉ የተዘፈቁ ግለሰቦችን ድርጊት አለመቃወም?
5. ክህደታቸው በግልፅ የሚታወቅ ካፊሮች ከሙእሚኖች በተሻለ ፍኖት ላይ ናቸው መባሉ።
6. የዚህን ኡምማ እጣ ፈንታ አስመልክቶ አቡ ሰዒድ ባስተላለፉት ዘገባ የተወሳው እውነታ የሚከሰትበት አጋጣሚ እውን እንደሚሆን።
7. በዚህ ኡምማ ውስጥ ጣኦት አምልኮ እንደሚከሰት መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ግልፅ አድርገዋል።
8. እንደ ሙኸታር ዓይነት ነብይ ነን የሚሉ ግለሰቦች ከዚህ ኡምማ መሐል እንደሚነሱ ተወስኗል። እጅግ የሚያስደንቅ ነው። ሙኸታር ቃለ-ተውሂድን ይናገራል። የዚህ ኡምማ አካል መሆኑንም ከመግለፅ በዝና አያውቅም። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እውነተኛ የአላህ መልዕክተኛ፣ ቁርአንም የአላህ ቃል መሆናቸውን ይቀበላል። ሙሐመድ የነቢያት መቋጫ መሆናቸው በማያሻማ

ሁኔታ ቁርአን ላይ ሰፍሯል። ይህ ሁሉ እንደረፋድ ፀሐይ ቁልጭ ያለ እውነታ እያለ የሙኽታርን የ «ነብይ ነገና ተከተሉኝ» ጥሪ ሰዎች አምነው ተቀበሉ። በሶሃቦች የመጨረሻ ዘመን ነበር ሙኽታር የተነሳው። በርካታ ሰዎች ተከትለውታል።

9. ሐቅ እንደበሬቱ ሙሉ በሙሉ እንደማይወገድና ከሐቅ ጋር የወገን አካል ከኡምማው ውስጥ ምንጊዜም እንደማይጠፋ ከተጠቀሰው የሀዲስ ዘገባ ውስጥ ብስራት ተነግሯል።

10. እነኝህ የሐቅ ጠበቆች ቁጥራቸው ጥቂት ቢሆንም ከጎናቸው ያልተሰለፈ ወይም እነርሱን ተቃርኖ የተንቀሳቀሰ ሁሉ ቅንጣት አይጎዳቸውም። ይህ ታላቅ ተአምር ነው።

11. ይህ ሁኔታ እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ ይቀጥላል።

12. ከዘገባው ውስጥ የተጠቀሱ ታላላቅ ተአምራት ፡-

- ምድርን ምስራቁንም፣ ምዕራቡንም እንዳቀረበላቸውና ትርጉሙንም ተናግረዋል። ያሉት እውን መሆኑን አረጋግጠናል። ይህ ኡምማ ከሰሜንና ደቡብ ይልቅ በጣም የተስፋፋ በምስራቅና ምዕራብ ነው።

- ሁለት ታላላቅ ድልቦች እንደተሰጧቸው ተናግረዋል።

- ለኡመታቸው ሁለት ነገሮችን አላህን ተማፅነው ጥያቄያቸው ተቀባይነትን አግኝቷል።

- ሦስተኛውን ግን መከልከላቸውን ገልፀዋል።

- የደም መፋሰስ እንደሚከሰትና እስከ ዕለተ ቂያማ እንደማይበርድ አውስተዋል።

- ነብይ ነን የሚሉ ግለሰቦችና ኡማውን በክህደት ጎዳና የሚመሩ መሪዎች ከኡምማው ውስጥ እንደሚወጡም ተናግረዋል።

እነኝህ ሁሉ ትንቢቶች በጊዜው የማይታመኑ ቢመስሉም ተፈጻሚነትን አግኝተዋል።

13. በዚህ ኡምማ ላይ በተለየ ሁኔታ እጅግ የፈሩት ስህተት ውስጥ ያሉ መሪዎችን ነበር።

14. የጣኦት አምልኮ ትርጉም አፅንኦት ተሰጥቶታል።

ምዕራፍ 4ኛ ስራት ድግምት

አላህ እንዲህ ብሏል :-

﴿وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ﴾

«የገዛውም ሰው ለርሱ በመጨረሻይቱ ሀገር ምንም ዕድል የሌለው መሆኑን በእርግጥ አወቁ!» (አል-ብቀራህ:102)

﴿يُؤْمِنُونَ بِالْجَنَّةِ وَالطَّغُوتِ﴾

«በድግምትና በጣሕት ያምናሉ::» (አል ኒሳአ: 51)

ዑመር (ረዐ) «ጁብትን» ድግምት፣ ጣሕትን ደግሞ ሸይጧን ብለውታል። ጃቢር ደግሞ፡- «ጣሕት በየቦታው የሚገኙና ሸይጧን ወሀይ የሚያወርድላቸው ጠንቋዮች ናቸው::» ብለዋል።

አቡ ሁረይራ (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ ! وَمَا هُنَّ ؟ قَالَ الشِّرْكَ بِاللَّهِ . وَالسُّخْرُ . وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ . وَأَكْلُ الرِّبَا ، وَأَكْلُ مَا لَيْسَ بِكَ ، وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الرَّخْفِ ، وَقَذْفُ الْمُدَمِّنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ .»

የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) :- «ከሰዓት አጥፊ ወንጀሎች ታቀቡ» በማለት ተናገሩ። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! እነርሱ እነማን ናቸው?» ሲሉ ሰሃቦች ጠየቋቸው። «በአላህ ላይ ማሻረክ! ድግምት፣ ያለ አግባብ አላህ እርም ያደረገውን የሰዎችን ነፍስ ማጥፋት፣ አራጣ፣ የሙት ልጅን ገንዘብ መብላት፣ ከተፋፋመ ውጊያ ላይ ወደ ጎላ ማፈገፈገፍ የንፁሀን መብላት ሴቶችን ስም በዝሙት ማጉደፍ» ሲሉ መለሱ።

ጁንዳብ «መርፋዕ» በሆነ «ሰነድ» እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) :-

«حَدِّ السَّاحِرِ ضَرْبُهُ بِالسَّيْفِ .»

«የድግምተኛ መቀጮ አንገቱን በሾተል መቀላት ነው::» ብለዋል። (ቲርሚዚ ዘግበውታል)

ቡኻሪ እንደዘገቡት በጅለት ኢብን ዐብደህ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«كَتَبَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنْ اقْتُلُوا كُلَّ سَاحِرٍ
 وَسَاحِرَةٍ قَالٍ فَقَتَلْنَا ثَلَاثَ سَوَاحِرٍ».

ዑመር ኢብንል ኸጧብ:- «ድግምተኛን ሁሉ ግደሉ» የሚል ትዕዛዝ አስተላለፉ። እናም ሦስት ድግምተኞችን ገደልን።

ሐፍሷ (ፈዐ) በርሷ ላይ ድግምት ያደረገችባትን ሴት እንድትገድል መታዘዟና መግደሏ ተዘግቧል። ጁንደብም ተመሳሳይ ድርጊት መፈፀማቸው ተወስኗል። ሌሎች ሦስት የመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦችም ድግምተኛን እንደገደሉ አሁመድ ዘግበዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል በቀራህ 102» ትርጉም
2. የአንቀፅ «አል ኒሳእ 51» ትርጉም።
3. የጁብት እና የጣኦት ትርጉም፣ እንዲሁም በሁለቱ መካከል ያለው ልዩነት።
4. ጣኦት ከጅንም ከሰውም ሊሆን ይችላል።
5. በጥብቅ የተከለከሉ ሰባት አጥፊ ወንጀሎች ተዘክረዋል።
6. ድግምተኛ ከኢስላም ውጭ ነው።
7. ለተውበት ጊዜ አይሰጠውም! ወዲያውኑ ይገደላል።
8. በዑመር (ፈዐ) ዘመነ ኺላፋ በሙስሊሞች መካከል ድግምተኛ ይኖር ነበር። ከዚያ በኋላ ባሉ ዘመናት መገኘቱ ብዙም የሚያስገርም አይሆንም።

ምዕራፍ ሃያ ስምስት የድግምት ዓይነቶች

ኢብን ቀቢሲህ አባታቸውን ዋቢ አድርገው እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል:-

«إِنَّ الْعِيَاةَ وَالطَّرِيقَ وَالطَّيْرَةَ مِنَ الْجِنِّتِ» .

«ዲያፋ፣ ጦርቅ እና ገድ የድግምት ዓይነቶች ናቸው።»

ዓውፍ እንዳሉት «ዲያፋ» በበራራ አዕዋፋት የሚፈፀም የድግምት ዓይነት ሲሆን፡- «ጦርቅ» ከምድር ላይ በማስመር የሚፈፀም ነው። ሐሰን ጁብትን ፡- «የሰይጣንን ድምፅ ማድመጥ» ሲሉ ገልፀውታለ። (አቡዳውድ፣ ነሲአይና ኢብን ሒሳን)

ኢብን ዓባስ (ፈዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«مَنْ اقْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ الثُّجُومِ فَقَدْ اقْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ السَّخْرِ زَادَ

مَا زَادَ»

«ስለ ኮከብ ቆጠራ ጥቂት ያወቀ ከድግምት አውቀት ተቃምሏል። አውቀቱ በጨመረ ቁጥር የደጋሚነት ችሎታውም ይጨምራል» ብለዋል። (አህመድ ዘግበውታል)

ነላኢ አቡሀረይራን በመጥቀስ ባሰፈሩት ዘገባ ነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

«مَنْ عَقَدَ عُقْدَةً ثُمَّ نَفَثَ فِيهَا فَقَدْ سَحَرَ، وَمَنْ سَحَرَ فَقَدْ أَشْرَكَ،

وَمَنْ تَعَلَّقَ شَيْئًا وَكَلَّمَ إِلَيْهِ» .

«ክር ቁጥሮ ከዚያ ላይ የነፋ ድግምት ፈፀሟል። ድግምት የፈፀመ ደግሞ በአላህ አሻርኳል። በአንዳች ነገር የተመካ ሁለ-ነገሩ ለዚያ ነገር ይትተዋል።» ብለዋል።

ኢብን መስዑድ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

«أَلَا هَلْ أَنْبَأَكُمْ مَا الْعَضَةُ؟ هِيَ التَّمِيمَةُ الْقَالَةُ بَيْنَ النَّاسِ» .

«አድሃ ምን እንደሆነ ልንገራችሁን? ነገር ማላበቅ ነው፤ በሰዎች መካከል አለመግባባቶችን የሚፈጥሩ ወሬዎችን ማሰራጨት።» ብለዋል። (ሙስሊም ዘግበውታል)

ቡኻሪና ሙስሊም ኢብን ዑመርን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«إِنَّ مِنَ الْبَيِّنَاتِ لَسِحْرًا».

«ማራኪ የአገላለፅ ስልት ድግምት አለው» ብለዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ዲያፋ፣ ጡሩቅ እና ገድ (ጢዩሪህ) የድግምት ዓይነቶች ናቸው።

2. የዲያፋ እና የጡሩቅ ትርጉም ተወስኗል።

3. የኮከብ ቆጠራ ዕውቀት የድግምት ክፍል ነው።

4. ክር ቋጥሮ መተንፈስ (ዑቀድ) ድግምት ነው።

5. ነገር እያላበቁ ሰዎችን ማጣላትም የድግምት አካል ነው።

6. ማራኪ የአገላለፅ ስልት ከድግምት ይፈረጃል።

ምዕራፍ 4ያ ስድስት ጠንቋዮችና መሰሉቻቸው

ሙስሊም ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልተቤቶች አንዷን በመጥቀስ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን ዘግቦታል፡-

«مَنْ أَتَى عَرَاْفًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ لَمْ يُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ يَوْمًا».

«ጠንቋይ ዘንድ ሄዶ አንዳች ነገር የጠየቀና ጠንቋዩ የተናገረውን አምኖ የተቀበለ ሰላቱ ለአርባ ቀናት ያህል ተቀባይነት የለውም፡፡»

አቡ ሁረይራ (ረዐ) እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-
«مَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنزِلَ عَلَيَّ».

«ጠንቋይ ዘንድ የሄደና ጠንቋዩ የሚለውን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ የወረደውን መልዕክት ክዷል» ብለዋል፡፡

አራቱ የሐዲስ አውታሮችና ሐኪም እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

«مَنْ أَتَى عَرَاْفًا أَوْ كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنزِلَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ ﷺ».

«ከጠንቋይ ወይም ድግምተኛ ዘንድ በመሄድ የሚናገሩትን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ በተወረደው (መልዕክት) ክዷል፡፡» ብለዋል፡፡

አቡ የዕላኦ «መውቁፍ» በሆነ ሰነድ ኢብን መስዑድን ጠቅሰው ተመሳሳይ ዘገባ አስፍረዋል፡፡

ኢምራን ኢብን ሁሰይን «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ በማለት ተናገረዋል፡-

«لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تَطَيَّرَ لَهُ أَوْ تَكْهَنَ أَوْ تَكْهَنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ، وَمَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنزِلَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ ﷺ».

«በገድ የተነበየ ወይም ያስተነበየ፣ የጠነቆለ ወይም ያስጠነቆለ፣ ድግምት የፈፀመ ወይም ያስፈፀመ፣ ጠንቋይ ዘንድ በመሄድ ጠንቋዩ የሚለውን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ የተወረደውን (መልዕክት) ክዷል።» (በዛር «ጀይድ» በሆነ ሰነድ ዘግበውታል)

ጠበራኒም «አውሰጥ» ከተሰኘው ጥራዛቸው ውስጥ «ሐሰን» በሆነ «ሰነድ» ኢብን ግባስን በመጥቀስ «የሄደ» ከሚለው ውጭ ተመሳሳይ ዘገባ አስፍረዋል።

በገደይ እንደሚሉት «ዓራፍ» የጠፋ ዕቃዎችና ከብቶች የሚገኙበትን ቦታና መሰል እውነታዎችን የጠፋባት ሰው የሚሰጠውን መረጃ በመንተራስ አውቃለሁ የሚል ነው። «ካሂን» በሚል ስያሜም ይታወቃል። «ካሂን» ወደፊት ስለሚከሰቱ ሚስጥራዊ ነገሮች የሚናገር ነው። ከልብ ውስጥ የተደበቁ ነገሮችን የሚናገር ነውም ተብሏል።

እቡል ግባስ ኢብን ተይሚየህ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«ዓራፍ ለጠንቋይ፣ ለኮከብ ቆጣሪ፣ በጠጠር ለሚጠነቁልና ለሌሎችም በዚህ መንገድ የነገሮችን እውነታ እናውቃለን ለሚሉ ወገኖች የተሰጠ ስያሜ ነው።»

ኢብን ግባስ ስነ ከዋክብትን የሚያጠኑ ሰዎችንና ኮከብ ቆጣሪዎችን አስመልክተው ሲናገሩ፡- «እንዲህ ዓይነቱን ድርጊት የሚፈፀም ሰው ከአላህ ዘንድ መልካም ዕድል ይጠበቀዋል ብዬ አላምንም» ብለዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በቁርአን ማመን ጠንቋይ የሚናገረውን አምኖ ከመቀበል ጋር ተጣምሮ ሊገኝ ፈፅሞ አይችልም።
2. ጥንቆላ ኩፍር ነው! ከኢስላም መውጣት።
3. ጠንቋይ ዘንድ የሄደ።
4. በገድ የጠነቆለ።
5. ድግምት ያስደረገ።
6. ሥነ ከዋክብት (አስትሮሎጂ) የተማረ።
7. በ«ካሂን» እና በ«ዓራፍ» መካከል ያለው ልዩነት።

ምዕራፍ 4ኛ ሰባተኛ ድግምትን ስለመሻር (ኑሽረህ)

ጃቢር (ረዐ) እንዳስተላለፉት፡-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُمِّيَ عَنِ الشُّرَّةِ؟ فَقَالَ هِيَ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ «ኑሽረህ» ተጠይቀው ሲመልሱ፡- «የሰይጣን ተግባር ነው» ብለዋል፡፡

አሁንም ስለዚህ ጉዳይ ተጠይቀው ፡- «ኢብን መስዑድ ይህንን ሁሉ ይጠሉ ነበር» የሚል ምላሽ ሰጥተዋል፡፡ ቡኻሪ እንደዘገቡት ቀታዳህ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

ኢብን ሙሰዩብን፡- «አንድ ሰው ድግምት ቢፈጸምበት ወይም የወሲብ ስሜቱ ቢሞት ከበሽታው ለመፈወስ ኑሽረህን መጠቀም ይችላል ወይስ ሌላ የፈውስ መንገድ ይጠቀም?» ስል ጠየቅኳቸው፡፡ «ለበጎ ተግባር እስከዋለ ድረስ ይፈቀዳል፡፡ መልዕክተኛው የከለከሉት ጠቃሚ የሆነውን አይደለም» አሉኝ፡፡

ሐሰን፡- «ድግምት ሊፈታ የሚችለው በደጋሚ ብቻ ነው» ብለዋል፡፡ ኢብንል ቀይም እንደጻፉት፡- «ድግምትን መሻር «ኑሽራ» ይባላል፡፡ ሁለት የኑሽራ ዓይነቶች አሉ፡-

ሀ. ድግምትን በድግምት መሻር፡፡ ይህ የተከለከለ ነው፡፡ የሐሰን ንግግር የሚያመለክተው ይህንን ነው፡፡ ኑሽራ አድራጊውም፣ የሚደረግለትም ሰው ከሸይጣን ጋር የሚፈልገውን በመፈጸም መግባባት አለባቸው፡፡ ከዚያ በኋላ የድግምት ቋጠሮውን ይፈታላቸዋል፡፡

ለ. ሁለተኛው የ«ኑሽራ» ስልት የቁርአን አንቀጾችን በማንበብ፣ መድሐኒቶችን በመጠቀምና የተፈቀዱ ዱዓዎችን በማድረግ «ሩቃ» መጠቀሙ ሲሆን፣ ይህ የተፈቀደ ነው፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «ኑሽራህ» መሻር የተከለከለ ነው፡፡
2. የተፈቀዱና ያልተፈቀዱ የ«ኑሽራ» ዓይነቶች፡፡

ምዕራፍ ሃያ ስምንተ በገድ ማመን (ተጦዩር)

አላ ለንዲህ ብሏል:-

﴿أَلَا إِنَّمَا طَبَرْتُمْهُم عِنْدَ آبَائِهِمْ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

«ንቁ! ገደቢስነታቸው ከአላህ ዘንድ ብቻ ነው፤ ግን አብዛኛዎቻቸው አያውቁም» (አል-አዕራፍ:131)

﴿قَالُوا طَبَرْتُمْ مَعَكُمْ أَيْنَ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّشْرِكُونَ﴾

«ገደ ቢስነታቸው ከናንተው ጋር ነው፤ ብትገሰጹ ትስታላችሁን? በውነቱ እናንተ ወሰን አላፈዎች ናችሁ፤ አሏችው» (ያሲን:131)

እቡ ሁ-ረደራ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

.لَا عَذْوَى، وَلَا طَيْرَةَ، وَلَا هَامَةَ وَلَا صَفْرًا.

«ዐድዋ፣ ጢየረህ (ገድ)፣ ሐማህም ሆነ ሰፊር የተከለከሉ ናቸው፡፡» (ቡ-ካሪና ሙ-ስሊም) ሙ-ስሊም:-

.وَلَا نَوْءَ وَلَا غَوْلًا.

«ነው-እም + ጉወልም የለም፤»

የሚል አክለዋል፡፡

ቡ-ካሪና ሙ-ስሊም አነስን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

لَا عَذْوَى وَلَا طَيْرَةَ وَيُعْجِبُنِي الْقَائِلُ. قَالُوا وَمَا الْقَائِلُ؟ قَالَ
الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ.

«ዐድዋም ሆነ ጢየረህ (ገድ) የተፈቀዱ አይደሉም፡፡ ፈዕል (ተስፋኝነት) ግን ያስደስተኛል» በማለት ተናገሩ፡፡ «ፈዕል ምንድን ነው?» የሚል ጥያቄ ቀረበላቸው፡፡ «መልካም ንግግር» ሲሉ መለሱ፡፡

ዐቅበት ኢብን ዓሚር ተከታዩን ማስተላለፋቸውን እቡዳውድ ሶሊክ በሆነ ሰነድ ዘገበዋል፡-

ذَكَرَتِ الطَّيْرَةَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحْسَنُهَا الْقَالَ، وَلَا تَزِدُّ مُسْلِمًا فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يَكْرَهُ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ لَا يَأْتِي بِالْحَسَنَاتِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا يَدْفَعُ السَّيِّئَاتِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ.

ከአላህ መልዕክተኛ ዘንድ ስለ ገድ (ጢያረህ) ተነሳ: «ከሁሉም የተሻለው ፊዕል (ተስፋኝነት) ነው። ሙስሊም አትመልሱ። ከናንተ አንዳችሁ የሚጠላው ሁኔታ ሲገጥመው አላህ ሆይ! ከአንተ ውጭ መልካም ነገር እንዲከሰት የሚያደርግ ክፉ ነገርንም የሚመልስ የለም። ብልሃትም፣ ሃይልም የለም በአንተ ቢሆን እንጅ + ይበል» አሉ።

ኢብን መስዑድ መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት ነቢ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«الطَّيْرَةُ شِرْكُ الطَّيْرَةِ شِرْكٌ وَمَا مِنَّا إِلَّا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُدْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ»

«በገድ ማመን ሽርክ» ነው። ሲሉ ተደምጠዋል። ኢብን መስዑድም:- «ለኛ እንግዳ ነው። ቢከሰት እንኳ አላህ በተውኩፊ ያስወግደዋል» ብለዋል። (አቡ ዳዊድና ቲርሚዚ.)

አህመድ እንደዘገቡት በኢንብ ዑመር ከተላለፈ አንድ ዘገባ ውስጥ የሚከተለው ሰፍሯል:-

«مَنْ رَدَّتْهُ الطَّيْرَةُ عَنْ حَاجَتِهِ فَقَدْ أَشْرَكَ قَالُوا فَمَا كَفَّارَةُ ذَلِكَ؟ قَالَ أَنْ تَقُولَ: اللَّهُمَّ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُكَ وَلَا طَيْرَ إِلَّا طَيْرُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ.»

«ገድ (ጢያረህ) ከጉዳዩ እንዲመለስ ምክንያት የሆነው ሰው የሽርክ ተግባር ፈፀሟል» በማለት መልዕክተኛው ተናገሩ። «የእንዲህ ዓይነቱ ሐጢአት መካሻ (ከፋራ) ምንድን ነው?» ሲሉ ሰሃቦች ጠየቋቸው። «አንተ መልካም ካልከው ውጭ መልካም ነገር የለም። አንተ ከምታስገኘው ውጭ ገድ የለም። ከአንተ ውጭ ሌላ አምላክ የለም + ማለት ነው» በማለት መለሱ።

ፈድል ቢን አባስ (ፈ.ዐ.) የሚከተለውን መናገራቸው ተዘግቦል።

«إِنَّمَا الطَّيْرَةُ مَا انْضَاكَ أَوْ رَدَّتْ.»

«ጢዩሪህ ወደ ጉዳይህ እንድትሄድ ወይም ከጉዳይህ እንድትቀር ምክንያት የሆነህ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «ንቁ! ገደቢስነታችው ከአላህ ዘንድ ብቻ ነው!» የሚለውን የቁርአን አንቀፅ :- «ገደቢስነታችሁ ከናንተው ጋር ነው» ከሚለው ጋር በማቀናጀት የሚፈጠረውን ፅንሰ ሃሳብ መረዳት።

2. የ«ዓዳዋ» ክልክልነት።

3. በገድ ማመን በጥብቅ የተወገዘ መሆኑ።

4. የ«ሐመሀ» ውጉዝነት።

5. የ«ሰፈረሀ» ውጉዝነት።

6. ፈዕል (ተስፈኝነት) ከነኝህ አይፈረጅም። ተወዳጅም ነው።

7. የፈዕል ትርጓሜ።

8. ከላይ ከተጠቀሰው አንዱ ከአንድ ሙስሊም ልቦና ውስጥ ቢከሰት አይጎዳውም። አላህ በ«ተወኩል» ያስወግድለታል።

9. ከነኝህ አንዱ ልቦና ውስጥ በሚከሰትበት ወቅት የሚደረግ ዱዓ።

10. በገድ ማመን (ጢዩሪህ) ሽርክ መሆኑ በግልፅ ተመልክቷል።

11. የተወገዘው የ«ገድ» (ጢዩሪህ) ዓይነት።

ምዕራፍ 4ኛ ዘጠኝ ኮከብ ቆጠራ (ሰብተርታ-ጅ)

ቡኻሪ እንደዘገቡት ቀታዳህ ተከታዩን ተናግረዋል:-

«እላህ ከዋክብትን የፈጠረው ለሦስት ዓላማዎች ነው:-

1. ለሰማይ ጌጥና ውበት!
2. ለሰይጣናት መቀጥቀጫዎችና
3. ለመንገደኞች የጉዞ ምልክት::

«ከነኝህ ከሦስቱ ውጭ ለሌላ ግልጋሎት የተጠቀመባቸው ስህተት ፈፅሟል:: እጣ ፈንትውን አርክሷል:: የዕውቀት ወሰንንም አልፏል::»

የጨረቃን እንቅስቃሴ መማርን ቀታዳህ ሲጠሉ፣ ኢብን ዑዩይኒህ አልፈቀዱም:: አህመድና ኢብሐቅ ግን ፈቅደዋል:: አቡ ሙሳ እንዳስተላለፉት የእላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ):-

«ثَلَاثَةٌ لَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ مُدْمِنٌ الْخَمْرِ وَمُصَدِّقٌ بِالسَّخْرِ وَقَاطِعُ الرَّحِمِ»

«ሦስት ሰዎች ጀነትአይገቡም፤ የመጠጥ ሱሰኛ፤ በድግምት የሚያምን እና ዝምድናን ቆራጭ» ብለዋል::(አህመድና ኢብን ሒብባን ዘግብውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከዋክብት የተፈጠሩበት ዓላማ::
2. ከተጠቀሰው ውጭ ለሌላ ግልጋሎት ማዋል እንደማይገባ::
3. የጨረቃን እንቅስቃሴ መማርን አስመልክቶ የዑለሞች የአመለካከት ልዩነት::
4. ሐሰት መሆኑን አያወቀ እንኳ ቢሆን ከድግምት አንዳች ነገር ባመነ ሰው ላይ የተሰነዘረ ዛቻ::

ምዕራፍ ሰዓሳ

በዉረቃ ስንቅስቃሴ ዝናብን ስለመሻት (ስንዋስ)

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَيَتَمَلَّوْنَ رِزْقَكُمْ أَنْكُمْ تَكْذِبُونَ﴾

«ሲሳያችሁንም (ዝናብን) እናንተ የምታስተላለሱ ታደርጋላችሁን?» (አል-ዋቂሀሀ :82)

እቡ ማሊክ አል-አሸሪይ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«ارْتِعْ فِي أُمَّتِي مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ لَا يَتْرُكُونَهُنَّ: الْفَعْرُ بِالْأَحْسَابِ، وَالطَّعْنُ فِي الْأَنْسَابِ، وَالْإِسْتِسْقَاءُ بِالنُّجُومِ، وَالتَّيَاحَةُ. وَقَالَ: التَّيَاحَةُ إِذَا لَمْ تَتَّبِ قَبْلَ مَوْتِهَا تَقَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلَيْهَا سِزْبَالٌ مِنْ قَطْرَانٍ وَدِرْعٌ مِنْ جَرَبٍ».

«ከተካታዮቹ ውስጥ ከቅድመ ኢስላም የጻሂልያ ዘመን የተወረሱ አራት ልምዶች አሁንም ድረስ ይገኛሉ:: እነርሱም በዘር መኩራራት፣ የሌሎች ዘሮችን ክብር ማጉደፍ፣ በከዋክብት ዝናብን መሻትና ሙሾ ማውረድ ናቸው::» (ሙስሊም ዘግበውታል)

ቡኻሪና ሙስሊም እንደዘገቡት ዘይድ ኢብን ኻሊድ ተከታዩን አስተላልፏል:-

«صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَّةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَيَّ النَّاسُ فَقَالَ هَلْ تَذُرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: قَالَ: أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ. فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوَاكِبِ. وَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِبَنَاءِ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوَاكِبِ».

የአላህ መልዕክተኛ ሁደይቢያ ላይ ሌሊት ካፊያ ከጣለ በኋላ የሱብሂን ሶላት አሰገዱን:: ሰግደው እንዳጠናቀቁ ፊታቸውን ወደ ሰዎች በማዞር:- «ፈጣሪያችሁ ምን እንዳለ ታውቃላችሁን?» ሲሉ

ጠየቁ። «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ» የሚል ምላሽ ተሰጣቸው። «ከባሮቹ ከፊሎቹ በተመሳሳይ ጊዜ በኔ ላይ አማኞችም፣ ካፊሮችም ይሆናሉ። በአላህ እዝነትና ትሩፋት ዝናብ ለማግኘት በቃን፣ ያለ በኔ አምኖ በከዋክብት ክዷል። በእገሌ፣ በእገሌ ከዋክብት እንቅስቃሴ ዝናብ አገኘን፣ ያለ በኔ ክዶ በከዋክብት አምኗል፣ ብሏል» አሉ።

ቡኻሪና ሙስሊም ኢብን ግባስን በመጥቀስ ተመሳሳይ መንፈስ ያለው ዘገባ አስተላልፏል።

በቅድመ ኢስላም የጃሂሊያ ዘመን አረቦች ዝናብ በሚዘንብ ጊዜ፣ በዚህ ኮከብ እንቅስቃሴ (ነው-እ) ነው የዘነበልን፣ የሚል ዓይነት አባባል ነበራቸው። ይህን በማስመልከት አላህ ተከታዩን የቁርአን አንቀፅ አወረደ፡-

﴿ فَلَا أَمْسِرُ بِمَوَاقِعِ التُّجُومِ ۝ وَإِنَّهُ لَفَسْرٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ۝ إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ۝ فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ ۝ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ۝ تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَفْتِحُونَ ۝ وَيَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴾

«በከዋክብት መጥለቂያዎች እምላላሁ፣ እርሱም ብታውቅ ታላቅ መሐላ ነው። እርሱ የከበረ ቁርአን ነው። በተጠበቀ መጽሐፍ ውስጥ ነው። የተጥራሩት እንጂ ሌላ አይነካውም። ከዓለማት ጌታ የተወረደ ነው። በዚህ ንግግር እናንተ ቸልተኞች ናችሁን? ሲላዩችሁንም (ዝናብን) እናንተ የምታስተባብሉ ታደርጋላችሁን?» (አል-ቀደሀ : 75-80)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ቀደሀ 82» ትርጉም።
2. በቅድመ ኢስላም የጃሂሊያ ዘመን የነበሩ አራት ልምዶች ተወስተዋል።
3. ከነኝህ ልምዶች መሐከል ከፊሎቹ ለኩፍር ያበቃሉ።
4. ከኢስላም የሚያስወጣ የኩፍር ዓይነት።
5. አላህ፡- «ባሪያዬ በተመሳሳይ ጊዜ በኔ ያምናል፣ ይከዳልም» ማለቱ ተወስኗል። ሰበብም የሚለገላቸው ፀጋ እንደሆነ ተመልክቷል።
6. በእንዲህ ዓይነት ሁኔታዎች ስር ኢማን የሚኖረውን ሚና መረዳት።

7. በእንዲህ ዓይነት ሁኔታዎች ስር ኩፍር የሚኖረውን ሚና መረዳት።

8. «በእገሌ በእገሌ ከዋክብት ዝናብ አገኘን» የሚለውን አባባል መረዳት።

9. አንድን የማይታወቅ እውነታ ጥያቄዎችን በማንሳት ማስተማር። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)፡- «ፈጣሪያችሁ ምን እንዳለ አውቃችሁ?» ሲሉ ሶሐቦችን ጠይቀዋል።

10. ሙሾ እያወረዱ ለሙታን ማልቀስ በጥብቅ የተወገዘ ተግባር ነው።

ምዕራፍ ሰባኛ ስንድ
(የሰባህ ፍቀር)

አላህ እንዲህ ይላል:-

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ ﴾

«ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ጣላታትን አላህን እንደሚወዱ አድርገው የሚወዷቸው ሆነው የሚይዙ አሉ።» (አል-በቀራህ :165)

﴿ قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ
أَقْرَبْتُمُوهَا وَبَنَاتٌ مَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ
مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ وَاللَّهُ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴾

«አባቶቻችሁና ወንዶች ልጆቻችሁም፣ ሚስቶቻችሁም፣
ዘመዶቻችሁም፣ የሰበሰባችኋቸው ሐብቶችም፣ መከሰርዎን
የምትፈራሩት ንግድም፣ የመትወዳቸው መኖሪያዎችም ከናንተ
ዘንድ ከአላህና ከመልዕክተኛው፣ በርሱ መንገድ ከመታገልም
ይበልጥ የተወደዱ እንደሆኑ አላህ ትዕዛዙን እስከሚያመጣ
ድረስ ተጠባብቁ።» (አል-ተውባህ: 29)

እነሰ (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)
የሚከተለውን ተናግረዋል:-

« لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَاٰلِدِهِ وَالنَّاسِ
أَجْمَعِينَ. »

«ከናንተ አንዳችሁ ከልጁ፣ ከወላጆቹና ከሰው ዘር
ባጠቃላይ ከርሱ ዘንድ እኔ ይበልጥ ተወዳጅ እስካልሆንኩ
ድረስ፣ አላመነም።» (ቡ-ኻሪና ሙ-ስሊም)

ቡ-ኻሪና ሙ-ስሊም እነሰን (ረዕ) ጠቅሰው እንደዘገቡት
የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሚከተለው ተናግረዋል:-

«ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا
لِلَّهِ. وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ
أَنْ يُقَدَّفَ فِي النَّارِ.»

«ሦስት ባህሪያት ያሉት ሰው የኢማንን ለዛ አጣጥሟል፤ ከማንም ይበልጥ አላህና መልዕክተኛው ከሱ ዘንድ ተወዳጅ መሆናቸው፤ አንድን ሰው ሲወደው ለአላህ ብሎ መሆኑና አላህ ከኩፍር ካዳነው በኋላ እንደገና ወደ ኩፍር መመለስን ከአሳት ውስጥ የመጨመር ያህል ሲጠላ።»

በሌላ ዘገባ ደግሞ፡-

«لَا يَجِدُ أَحَدٌ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا اللَّهُ.»

«ከናንተ አንዳችሁ አንድን ሰው ሲወድ ለአላህ ብቻ ብሎ እስካልሆነ ድረስ የኢማንን ለዛ አያጣጥምም»

የሚል ተወስኗል።

የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) ተከታዩን መናገራቸውን ኢብን አባስ (ረዐ) አስተላልፏል፡-

«مَنْ أَحَبَّ فِي اللَّهِ وَأَبْغَضَ فِي اللَّهِ، وَوَالَى فِي اللَّهِ وَعَادَى فِي اللَّهِ فَإِنَّمَا تَنَالُ وَلايَةَ اللَّهِ بِذَلِكَ، وَلَنْ يَجِدَ عَبْدٌ طَعْمَ الْإِيمَانِ وَإِنْ كَثُرَتْ صَلَاتُهُ وَصَوْمُهُ حَتَّى يَكُونَ كَذَلِكَ، وَقَدْ صَارَتْ عَامَّةٌ مُوَاخَاةَ النَّاسِ عَلَى أَمْرِ الدُّنْيَا وَذَلِكَ لَا يُجِدِي عَلَى أَهْلِهِ.»

«ለአላህ ሲል የወደደና ለአላህ ሲል የጠላ፤ ለአላህ ሲል የተወዳጀና ለአላህ ሲል ወዳጅነቱን ያቋረጠ የአላህን ወዳጅነት ያተርፋል። አንድ ባህሪ ባህሪው እንዲህ እስካልሆነ ድረስ ሶላቱና የሙ የቱን ያህል ቢበዙም የኢማንን ለዛ አያጣጥምም። አብዛኛዎቹን ሰዎች ከሌሎች ጋር የሚያወዳጁባቸው አለማዊ ጉዳይ ነው። እንዲህ አይነቱ ወዳጅነት ደግሞ ቅንጣት አይፈይድም።» (ኢብን ጆሪር ዘግበውታል)

ኢብን አባስ፡- «በነርሱ (መካከል) ምክንያቶች በተቆረጡ ጊዜ» (አል-በቀራህ፡ 165) የሚለውን ቁርአናዊ ቃል «ፍቅር ነው» ሲሉ አብራርተውታል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልበቀራህ 105» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አልተውባህ 29» ትርጉም።
3. የአላህን መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከገንዘብም፣ ከቤተሰብም፣ ሌላው ቀርቶ ከራሱም በላይ ማፍቀር ግዴታ ነው።

4. ዘገባው ላይ የተወሰነው «አያምንም» የሚል ቃል ከኢስላም ሙሉ በሙሉ መውጣትን አያመለክትም።

5. ኢማን ለዛና ጣዕም አለው። ሰዎች ሊያጣጥሙት ይችላሉ። የማያገኙት ሰዎችም አሉ።

6. አራት ባህሪያት ተጠቅሰዋል። ያለነርሱ የአላህን የቅርብ ወዳጅነት ማግኘትም ሆነ የኢማንን ለዛ ማጣጣም አይቻልም።

7. የሰዎች ወዳጅነት የታነፀባቸው መሠረቶች ዓለማዊ ጉዳዮች መሆናቸውን ሰሃቦች መገንዘባቸው የሚገኙበትን ተጨባጭ ሁኔታ ምን ያህል ጠልቀው ይረዱ እንደነበር ያሳያል።

8. የአንቀፅ «አልበቀራህ 166» ትርጉም።

9. ከሙሽሪኮች መካከል አላህን በጥብቅ የሚያፈቅሩ አንደሚገኙ ተመልክቷል።

10. ከአንቀፅ «አል ተውባህ 26» ላይ የተጠቀሱትን ስምንት ነገሮች ከአላህና ከመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) አብልጦ ማፍቀር በጥብቅ መወገዝ።

11. አንድ ሰው አንድን አካል እንደ አላህ አድርጎ ካፈቀረ ይህ ድርጊቱ ታላቅ ሽርክ (ሺርኩል አክበር) ይሆናል።

ምዕራፍ ሰባሳ ሁለት ሰባህን ብቻ መፍራት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ ۗ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا مِنِّي إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾

«ይሃችሁ ሰይጣን ብቻ ነው። ወዳጆቹን ያስፈራቸዋል።

አትፍሯቸውም፤ ምዕመናንም እንደሆናችሁ ፍሩኙ።» (አል-ኢምራን: 175)

﴿ إِنَّمَا يَسْمُرُ مَسْجِدَ أَقْوَمِنَ مَأْمَنٍ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى

الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَمَسَّوْا أَوْلِيَاءَكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴾

«የአላህን መስጊዶች የሚሠራው በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ፤ ሰላትንም በደንብ የሰገደ፤ ግዴታ ምዕዋትንም የሰጠ፤ ከአላህም ሌላ ማንንም ያልፈራ ሰው ብቻ ነው፤ እነዚያ ከተመሩት ጭምር መሆናቸው ተረጋገጠ።» (አል-ተውባህ: 78)

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ ۗ

«ከሰዎችም በአላህ አመንን የሚል ሰው አለ፤ ከአላህም ማኅወር በተሰቃዩ ጊዜ የሰዎችን ማሰቃየት እንደ አላህ ቅጣት ያደርጋል።» (አል-ዐንከቡት: 10)

አቡ-ሰዲድ «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«إِنَّ مِنْ ضَعْفِ الْيَقِينِ أَنْ تُرْضِيَ النَّاسَ بِسَخَطِ اللَّهِ . وَأَنْ

تُحَمَّدَهُمْ عَلَى رِزْقِ اللَّهِ وَأَنْ تَذُمَّهُمْ عَلَى مَا لَمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ . إِنَّ

رِزْقَ اللَّهِ لَا يَجْرُهُ حِرْصُ حَرِيصٍ لَا يَزِدُّهُ كِرَاهِيَةً كَارِهِهُ .»

«አላህ የማይፈቅደውን በመፈፀም ሰዎችን ማስደሰትህ፤ አላህ በሰጠህ ሪዘቅ (ሲላይ) ሌሎችን ማወደስህና ሰዎችን አላህ በሰጣቸው ጉድለት መተቸትህ የእምነትህን ድካሙት ያመለክታል። የአላህ ሪዘቅ በሰዎች ጉጉት የሚመጣ ወይም ሰዎች ሰላልፈሉት የሚቀር አይደለም።»

አዲሻ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«مَنْ التَّمَسَ رِضَى اللَّهِ بِسَخَطِ النَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَأَرْضَى عَنْهُ النَّاسُ. وَمَنْ التَّمَسَ رِضَى النَّاسِ بِسَخَطِ اللَّهِ سَخَطَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَسَخَطَ عَلَيْهِ النَّاسُ»

«የአላህን ውዴታ በመሻት ሰዎችን ያስከፋ አላህ ይወደዋል፤ ሰዎችም እንዲወዱት ያደርጋል። አላህን በማስቆጣት የሰዎችን ውዴታ የከጀለ አላህ ይቆጣበታል፤ ሰዎች እንዲጠሉትም ያደርጋል።» (ኢ.ብን ሒ.ብባን ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አሊ-ዲምራን 175» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አል ተውባህ 18» ትርጉም።
3. የአንቀፅ «አል ዐንከቡት 10» ትርጉም።
4. እምነት (የቂን) ሊጠናከር ወይም ሊደክም ይችላል።
5. የእምነትን መዳከም ከሚያሳዩ ምልክቶች ሦስቱ ተወስተዋል።
6. አላህን ብቻ መፍራት ግዴታ ነው።
7. አላህን ብቻ የፈራ ሰው የሚያገኘው የላቀ ምንዳ።
8. አላህን ያልፈራ የሚጠብቀው አስከፊ ቅጣት።

ምዕራፍ ሰዓሳ ሦስት በአሳህ ብቻ መመካት

አሳህ እንዲህ ይላል:-

﴿ وَعَلَىٰ أَقْوَامٍ فَتَوَكَّلُوا وَإِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴾

«ምዕመናን እንደሆናችሁ በአሳህ ላይ ተመኩ::» (አል-ማሊዳህ : 23)

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾

«ፍፁም ምዕመናን እነዚያ አሳህ በተወሳ ጊዜ ልቦቻቸው የሚፈሩት፤ በነሱም ላይ አንቀዳች በተነበቡ ጊዜ እምነትን የሚጨምሩላቸው፤ በጌታቸው ላይ ብቻ የሚመኩ ናቸው::» (አል-አንፋል : 2)

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴾

«አንተ ነብይ ሆይ ፤ በቂህ አሳህ ነው፤ ለተከተሉህም ምዕመናን በቂያቸው ነው::» (አል-አንፋል : 64)

﴿ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ﴾

«በአሳህም ላይ የሚጠጋ ሰው አርሱ በቂው ነው::» (አል-ጠላቅ : 3)

ኢብን ኦባዳ (ረዐ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

﴿ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴾ قَالَهَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ. وَقَالَهَا مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَالُوا لَهُ: ﴿إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا ﴾.

«ሐሰቡን አሳሁ ወኒዕመል ወኪል» (አሳህ በቂያችን ነው፤ በርሱ መመካት ምን አማረ፤) የሚለውን ቃል ነቢዩ ኢብራሂም አሳት ውስጥ በተጣሉ ዕለት ብለውታል:: ነቢዩ ሙሐመድም :- «ሰዎች ጦር አከማችተውላችኋልና ፍሯቸው ባሏቸው ጊዜ

ሁኔታው ኢግናቸውን ጨመረላቸው፤ ሐሰቡንላህ ወኒዕመል ወኪል» አሉም።(ቡኻሪና ነላኢ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ መመካት (ተወኩል) ግዴታ ነው።
2. «ተወኩል» የኢግን ጥንካሪና ድክመት ከሚለካባቸው መመዘኛዎች አንዱ ነው።
3. የአንቀፅ «አል አንፋል 2» ትርጉም።
4. የአንቀፅ «አል አንፋል 64» ትርጉም።
5. የአንቀፅ «አል ጠላቅ 3» ትርጉም።
6. «ሐሰቡንላህ ወኒዕመል ወኪል» የሚለው ቃል ክብደት፤ ኢብራሂምም፣ ሙሐመድም ፈታኝ ሁኔታዎች በገጠሟቸው ጊዜ ብለውታል።

ምዕራፍ ሰባኛ ስራት

ከሰባሪ ቀጣት መዘናጋት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል

አላህ እንዲህ ይላል:-

﴿أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ﴾

«የአላህንም ማዘናጋት አይፈሩምን? የአላህንም ማዘናጋት ከሰባሪዎች ሀዘቦች ውጭ የሚተማመን የለም::» (አል-አዕራፍ: 99)

﴿قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الصَّالُونَ﴾

«ስህተት ውስጥ ያሉት ቢሆኑ እንጂ ከጌታህ እዝነት ተስፋ የሚቆርጥ ማነው?» (አል-ሐድር: 15-56)

ኢብን ግብረስ (ረዕ) እንዳስተላለፉት:-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ عَنِ الْكِبَائِرِ فَقَالَ الشُّرْكُ بِاللَّهِ وَالْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ وَالْأَمْنُ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዕ.ወ) ስለ ታላላቅ ወንጀሎች ተጠይቀው ሲመልሱ:- «በአላህ ላይ ማሻረክ፣ ከአላህ እዝነት ተስፋ መቁረጥና አላህ ከሚያመጣው ጥፋት መተማመን::» ብለዋል::

ኢብን መስዕድ (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዕ.ወ):-

«أَكْبَرُ الْكِبَائِرِ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَالْأَمْنُ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ وَالْقَنُوطُ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ وَالْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ.»

«የታላላቅ ወንጀሎች ሁሉ ቁንጮ በአላህ ማሻረክ፣ አላህ ከሚያመጣው ጥፋት መተማመንና ከአላህ እዝነት ተስፋ መቁረጥ ናቸው::» ብለዋል:: (አብዱረዛቅ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 99» ትርጉም::
2. የአንቀፅ «አል ሂድር 56» ትርጉም::
3. አላህ ከሚያመጣው ጥፋት ተማምኖ ለተቀመጠ የተሰነዘረ እስደንጋጭ ዛቻና ውግዘት::
4. ከአላህ «ራህመት» ተስፋ የቆረጠም ተወግዷል::

ምዕራፍ ሰዓሳ ስምስት
የሰዓህን ውሳኔ (ቀደር) በተሰጠህት ማስተናገድ
(ሶብር) የኢሚን ስካዕ ስበረሆኑ

አላህ እንዲህ ይላል:-

﴿ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾

«በአላህም የሚያምን ሰው ልቡን ለትዕግሥ ይመራዋል። አላህም ነገሩን ሁሉ አዋቂ ነው።» (ሐፊ ተጋቡ-3:11)

ዓቅለማህ:- «ይህ (ከአንቀፁ ላይ የተጠቀሰው) ሰው አንዳችግር ሲገጥመው ከአላህ መሆኑን በመረዳት፣ በእርካ፣ የሚያስተናግድ ነው» ብለዋል።

መ-ስሊም አቡ-ሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«اِثْنَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرًا: الطُّغْنُ فِي السَّبِّ وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ».

«ከሰዎች ላይ የሚታዩ ሁለት ባህሪያት የኩፍ መገለጫዎች ናቸው፤ የሌሎችን ዘር ክብር ማጉደፍና ለሙታ መ-ሾ ማውረድ።»

ቡ-ካሪና መ-ስሊም ኢብን መስዑድን በመጥቀስ «መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲተናግረዋል:-

«لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ وَشَقَّ الْجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ».

«በሃዘን ወቅት ፊቱን የሚመታ፣ ልብሱን የሚቀድ በቅድመ ኢስላም አረቦች ይፈፀም እንደነበረው አለቅጥ ድምፅ ከፍ በማድረግ መ-ሾ የሚያወርድ ከኛ ውጭ ነው።»

አነስ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ዐ) እንዲህ ብለዋል:-

«إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الْخَيْرَ عَجَّلَ لَهُ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الشَّرَّ أَمْسَكَ عَنْهُ بِذَنْبِهِ حَتَّى يُؤَافِيَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

«አላህ ለባሪያው ደግን ነገር ሲወስንለት ቅጣቱን በዚህች ዓለም ያደርግለታል። መጥፎ ሲወስንበት ደግሞ ሐጢአቱን ሁሉ በመያዝ ቅጣቱን እስከ ዕለተ ቂያማ ያዘገይበታል።»

እንዲሁም ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«إِنَّ عِظْمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظْمِ الْبَلَاءِ . وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ . فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السَّخَطُ .»

«ታላቅ ምንዳ ከታላቅ ፈተና ጋር ነው። አላህ ሰዎችን ሲወዳቸው ይፈትናቸዋል። የሚደርሱበትን ፈተና ሁሉ በትዕግሥ ያስተናገደ የአላህን እርካታ ይጎናፀፋል። የተበላጩ የአላህን ቁጣ ያተርፋል።» (ቲርሚዚ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ተጋቡን II» ትርጉም።
2. ይህ ባህሪ ኢማናዊ ነው።
3. የሌሎችን የዘር ክብር ማጉደፍ ክልክል መሆኑ ተወስኗል።
4. በሃዘን ወቅት ፈታቸውን የሚመቱ፣ ልብሶቻቸውን የሚቀዱና ሙሾ የሚያወርዱ በጥብቅ ተወግዘዋል።
5. አላህ ለባሪያው ኸይርን የመሻቱ ምልክት።
6. ክፉን ነገር የማቀዱ ምልክት።
7. አላህ ባሪያውን የመውደዱ ምልክት።
8. በአላህ ውሳኔዎች መበላጩት ክልክል መሆኑ።
9. የሚደርሱበትን ፈተናዎች በፀጋና በትዕግሥት ያስተናገደ የሚያገኘው የላቀ ምንዳ።

ምዕራፍ ሰባኛ ስድስት
ስንድን ተግባር ስታዲታ መፈጸም (ፊያስ)
ክባክሰ ስሰመሆኑ

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَىٰ أَنَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ
 فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ إِنَّهُ كَانَ
 ذَوًّا ذِكْرًا ﴾

«እኔ አምላካችሁ አንድ አምላክ ብቻ ነው ማለት ወደ እኔ የሚወረድልኝ ብጤያችሁ ሰው ብቻ ነኝ። የጌታውንም መገናኘት የሚፈልግ ሰው መልካም ሥራን ይሰራ፤ በጌታውም መገዛት አንድንም አያጋራ።» (አል-ካህፍ:110)

አቡ-ሁ-ረይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«أَنَا أَعْتَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشُّرْكِ مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ مَعِيَ فِيهِ
 غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشُرْكَهُ»

«አላህ፣ ሸሪክ እንዲደረግብኝ ፈፅሞ አልሻም፤ ከኔ ጋር ሌላን አካል በማጋራት አንድን ተግባር የፈፀመ ከነሸርኩ አተወዋለሁ፣ ብሏል።» (መ-ሰሊም ዘግበውታል)

አቡ-ሰዒድ መርፋዕ በሆነ ሰነድ ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَا هُوَ أَخْوَفُ عَلَيْكُمْ عِنْدِي مِنَ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ؟
 قَالُوا بَلَىٰ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ الشُّرْكَ الْخَفِيُّ يَقُومُ الرَّجُلُ فَيُصَلِّي
 فَيَرَىٰ صَلَاتَهُ لِمَا يَرَىٰ مِنْ نَظَرِ رَجُلٍ»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :- «ከአል-መሲህ ደጃል የበለጠ ለናንተ የምፈራላችሁን ልንገራችሁን?» በማለት ጠየቁ። «አዎ! የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ይንገሩን።» አሏቸው- ሰሃቦች። «ድብቅ ሸርክን ነው። አንድ ሰው ሶላት ለመስገድ ይቆማል። ሌላ ሰው እየተመለከተው እንደሆነ ሲያውቅ ባማረ ሁኔታ ይሰግዳል» አሉ። (አህመድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ካህፍ 110» ትርጉም።

2. አላህ አንድን ተግባር ሙሉ በሙሉ በኢቸላስ ለርሱ ብቻ እስካልተፈፀመ ድረስ ውድቅ እንደሚያደርገው።

4. አላህ አንዲህ ዓይነቱን ተግባር የማይቀበልበት ሰጠ ተወስኗል።

5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) «ሪያኦ»ን ለሰሃቦቻቸው አጥብቀው ይጠነቀቁና ይፈሩ ነበር።

6. ለ«ሪያኦ» የሰጡት ትርጓሜ፣ አንድ ሰው ሶላት ይሰግዳል። ሌሎች እየተመለከቱት እንደሆነ ሲያውቅ ሶላቱን እጅግ ያሳምራል።

ምዕራፍ ሰዓሳ ሰባት

አንድ ሰው በመሰባም ተግባሩ የዚህችን ዓለም ወጋ መሻቱ ከሸርክ ይረዳል

አላህ አንዲህ ብሏል:-

﴿ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَوْنَ ۝ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحِطَّ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبِطُلُّ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾

«ቅርብቱን ሀይወትና ጌጧን የሚሹ የሆኑትን ሰዎች ስራዎቻቸውን ምንዳዎን በርሷ ውስጥ ወደ እነርሱ እንሞላላቸዋለን። እነርሱም በርሷ ውስጥ ምንም አይጎድልባቸውም። እነዚያ እነሱ በመጨረሻይቱ ዓለም ስነርሱ ከእሳት በቀር የሌላቸው ናቸው። የሰሩትም ስራ በርሷ ውስጥ ተበላሽ። በቅርብቱ ዓለም ይሰሩት የነበሩትም በጎ ሥራ ብልሹ ነው።» (ሁድ:15-16)

ቡኻሪ እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን አቡ ሁረይራ አስተላልፏል:-

«تَعَسَّ عَبْدُ الدُّيْنَارِ تَعَسَّ عَبْدُ الدَّرْهَمِ تَعَسَّ عَبْدُ الحَمِيصَةِ تَعَسَّ عَبْدُ الحَمِيلَةِ، أَنْ أُعْطِيَ رَضِي وَإِنْ لَمْ يُعْطَ سَخِطَ تَعَسَّ وَانْتَكَسَ وَإِذَا شَيْكَ فَلَا انْتَفَشَ طُوبَى لِعَبْدٍ أَخَذَ بِعَنَانٍ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَشَعَّتْ رَأْسُهُ، مُغْبِرَةً قَدَمَاهُ إِنْ كَانَ فِي الحِرَاسَةِ كَانَ فِي الحِرَاسَةِ وَإِنْ كَانَ فِي السَّاقَةِ كَانَ فِي السَّاقَةِ إِنْ اسْتَأْذَنَ لَمْ يُؤْذَنَ لَهُ، وَإِنْ شَفَعَ لَمْ يُشَفَّعْ.»

«የገንዘብ ባሪያ ጠፋ (ከሰረ)፤ የልብሶች ባሪያ ጠፋ፤ ሲሰጠው ይደሰታል፤ ሲነፈገው ይበላጫል። ጠፋ፤ ለውድቀት ተዳረገም። እሾህ ሲወጋው ማውጣት አይቻል። መጨረሻው የሚረዳው አይሁን። የፈረሱን ልገም ይዞ በአላህ መንገድ (ፊ ሰቢሊህ) የተንቀሳቀሰ፤ ፀጉሩ ተንጨባ፤ እግሩ በአባሯ ተሸፍኖ፤ በጥበቃ ስራ ላይ ሲሰማራ ነቅቶ ይጠብቃል። በተራ ወታደርነት ሲመደብ ተግባሩን በሚገባ ያከናውናል። ፈቃድ ቢጠይቅ አይፈቀድለትም።»

ሰዎችን ለማሸማገል ቢቀርብ ሽምግልናው ተደማጭነት የለውም።
እንዲህ ዓይነቱ ሰው እጅግ እድለኛ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዎች የአኼራን ተግባር ፈፀመው ዱንያን መከጀላቸው።

2. የአንቀፅ «ሁድ 15-16» ትርጉም።

3. አንድን ሙስሊም «የገንዘብ ባሪያ፣ የልብስ ባሪያ ወዘተ» በሚል ቅፅል መጥራት እንደሚፈቀድ።

4. «ሲሰጠው ይደሰታል፣ ሲነፈገው ይበላጫል» የሚለው አገላለጽ።

5. ጠፋ፣ ለውድቀት ተዳረገም ማለታቸው።

6. «እሾህ ሲወጋው የማውጣት አቅሙ አይነረው» በማለት መራገማቸው።

7. ከዘገባው ላይ የተጠቀሱ ውብ ባህሪያት ያሉትና በአላህ መንገድ ላይ የሚታገል ሰው የላቀ ክብር።

ምዕራፍ ሰዓሳ ስምንተ

ዑስሞቶንና መሪዎቶን ስዓህ ሐሳብ ያደረገውን ነገር
ሐራም፣ ሐራም ያደረገውን ደገሞ ሐሳብ ሲያደርጉ
መከተብ ስነርሱን ስምዓክ (ራብ) ስድርገ መያዝ ነው

ኢብን ግብረስ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል:-

«يُوشِكُ أَنْ تَنْزَلَ عَلَيْكُمْ حَجَارَةٌ مِنَ السَّمَاءِ. أَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَتَقُولُونَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ».

«እኔ፣ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል እያልኩ እናንተ አቡበክርና ዑመር እንዲህ አሉ ትሉኛላችሁ? ከሰማይ የድንጋይ ዶፍ ሊዘንብባችሁ ቀርቧል።»

ኢማም አህመድ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል:- «የአንድ የሐዲስ ዘገባ ሰነድ ትክክለኛነት በሚገባ እያወቁ ለሱፊያን ግላላ አመለካከት ቅድሚያ የሚሰጡ ሰዎች እጅግ ያስደንቁኛል። አላህ እንዲህ ሲል (መ-ዕሚናችን) አስጠንቅቋል:-

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

«እነዚያ ትዕዛዙን የሚጥሱ መከራ እንዳትደርስባቸው ወይም አላማሚ ቅጣት እንዳያገኛቸው ይጠንቀቁ።» (አል-ኑር: 63)

ከአንቀፁ ላይ «መከራ» በሚል የተወላው ምን እንደሆነ ታውቃላችሁ? ሽርክ ነው። አንድን የነቢዩ (ሶ.ወ) አስተምህርት ውድቅ ማድረግ ቀልብን ለጥመት በመዳረግ ለጥፋት ያበቃል።

ዑደይ ኢብን ሐቲም እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

«أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ هَذِهِ الْآيَةَ:

﴿اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرُهَيْبَتَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمُورُهُمْ إِلَّا لِعِبَادَتِهَا وَجِدًّا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَ عِزَّتِهَا يُشْرِكُونَ﴾

«فَقُلْتُ لَهُ إِنَّا لَنَسَاءُ نَعْبُدُهُمْ، قَالَ: الْبَيْسَ يُحْرَمُونَ مَا أَحَلَّ اللَّهُ فَتَحْرَمُونَهُ، وَيُحَلِّلُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَتَحِلُّونَهُ؟ فَقُلْتُ بَلَى. قَالَ: فَلَيْتَ عِبَادَتِهِمْ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን የቁርአን አንቀፅ ሲያነቡ አዳምጥኩ፤ «ሊቃውንቶቻቸውንና መነኩሳቶቻቸውን ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው ያዙ፤» (አል-ተውባህ :31)

«አናመልካቸውም ነበር» አልኳቸው። «አላህ ሐላል ያደረገውን ሐራም፣ ሐራም ያደረገውን ሐላል ሲያደርጉ ያለ ተቃውሞ ትቀበሏቸው የለምን?» አሉ። «አዎ» አልኳቸው። «እነርሱን ማምለክ ማለት ይኸው ነው።» ሲሉ አብራሩልኝ።» (አህመድና ቲርሚዚ.)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኑር 63» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አል ተውባህ 31» ትርጉም።
3. የ«ዲባዳ» ትክክለኛ ትርጓሜ።
4. ኢብን ግብባስ የአቡ-በክርንና የዑመርን፣ አህመድ ደግሞ የሱፍያንን ስም በመጥቀስ ምሳሌ መስጠታቸው።
5. ሁኔታዎች በሚያስደንቅ አኳኋን ተቀያይረዋል። የሐይማኖት ሰዎችን ማምለክ እንደ ትልቅ የዲባዳ ክንውን ይቆጠራል፤ «ዊላያ» በሚል ስያሜ። ሊቃውንትን ማምለክ እውቀት ሆኗል፤ ጥበብ። ነገሮች እጅግ ተለዋወጠው ከዚህ የከፋ ሁኔታም ተከሰተ። መጥፎ ሰዎችንና መሐይማንን ማምለክ ተጀመረ።

ምዕራፍ ሰዓሳ ዘጠኛ

ከአሳህና ከመዕዕከተኛው ዳኝነት ውጭ
የሴሎችን ዳኝነት መሻት መናፍቀነት ነው

አላህ አንዲህ ብሏል:-

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَكَّمُوا إِلَى الظَّالِمِينَ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ. وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ۝ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتُ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ۝ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ۝﴾

«ወደነዚያ እነርሱ በአንተ ላይ በተወረደውና ከአንተ በፊትም በተወረደው አምነናል ወደማሉት አላየህመን? በእርሱ እንዲከዱ በእርግጥ የታዘዙ ሲሆኑ ወደ ጣኦት መፋረድን ይፈልጋሉ። ሰይጣንም (ከእውነት) የራቀን መሳሳት ሊያሳስታቸው ይፈልጋል።» (አል-ኒሳአ :60)

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ۝﴾

«እነርሱም በምድር ላይ አታበላሹ በተባሉ ጊዜ እኛ አላማሪዎች ብቻ ነን ይላሉ።» (አል-በቀራህ :11)
﴿ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَأَدْعُوهُ خَوَافًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ۝﴾

«በምድርም ውስጥ ከተበደች በኋላ አታበላሹ። ፈርታችሁና ከጅላችሁም ተገዙት። የአላህ ችሮታ ከበጎ አድራጊዎች ጋር ነው።» (አል-አዕራፍ.:56)

﴿ أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْتَغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ۝﴾

«የመሃይምነትን ፍርድ ይፈልጋሉን? ለሚያረጋግጡ ሰዎች ከአላህ ይበልጥ ፍርዱ ያማረ ማን ነው?» (አል-ሚአዳህ:50)
አብደላ ኢብን ዑመር (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يَكُونَ هُوَ أَوْ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ»

«ከናንተ አንዳችሁ፣ ስሜቱ እኔ ካመጣሁት መልዕክት ጋር እስካልተጣጣመ ድረስ አላመነም» ብለዋል። (ነውውይ ሶሊኪ ዘገባ መሆኑን አዕድቀዋል)

ሽዕብይ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

በአንድ የሁዳና በአንድ ሙናፊቅ መካከል ውዝግብ ተነሳ። የሁዳው፡- «ውዝግባችንን ሙሐመድ ይፍታልን?» የሚል ሐሳብ አቀረበ። ጉቦ እንደማይተብሉ ጠንቅቆ ያውቃል። ሙናፊቁ ደግሞ «የየሁዳዎች ብይን ይሻለናል» አለ። ጉቦ እንደሚቀበሉ በመረዳቱ። ጁሐይና ውስጥ ይገኝ የነበረ አንድ ቁስ የሚሰጠውን ብይን ለመቀበል ተስማሙ። ይህን በማስመልከት «አል ኒሳእ 6» ወረደች።

በሌላ ዘገባ እንደተወሳወ ደግሞ ይህች አንቀፅ የወረደችው ሁለት ሰዎችን በማስመልከት ነው።

አንደኛው፡- «ጉዳዮችንን ከነቢዩ ዘንድ እናቀርብ» ሲል፣ ሌላኛው «ከብዕብ ኢብናል አሽረፍ ዘንድ እናቀርብ» አለ። በመጨረሻም ከዑመር ዘንድ አቀረቡት። አንደኛው ታሪኩን አጫወታቸው። የመልዕክተኛውን ዳኝነት ለመቀበል ፈቃደኛ ሳልሆነው፡- «የተባበው እውነት ነውን?» ሲሉ ጠየቁት። «አዎ» አላቸው። አንገቱን በሰይፍ ቀልተው ገደሉት።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኒሳእ 60» ትርጉም። ስለ ጣኦት ጥሩ ግንዛቤ ያስጨብጣል።
2. የአንቀፅ «አል በቀራህ 11» ትርጉም።
3. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 56» ትርጉም።
4. የአንቀፅ «አል ማኢዳህ 50» ትርጉም።
5. «አል ኒሳእ 60» የወረደችበትን ሰበብ አስመልክቶ ሽዕብይ ያስተላለፉት ቁም ነገር።
6. የእውነተኛ እምነትና ትክክለኛ ያልሆነ እምነት መለያ ባህሪያት።
7. የዑመርና የሙናፊቁ ታሪክ።
8. አንድ ሰው ኢማን አለው ሊባል የሚችለው ስሜቱ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ካመጡት መልዕክት ጋር ሙሉ በሙሉ መጣጣም ሲችል ብቻ ነው።

ምዕራፍ ስርባ

የአባህን ስሞችና ባህሪያት ስበሙካዶ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ﴾

«አንሱ በአል ረሀማን የሚከዱ ሲሆኑ» (አል-ሒድር :30)

ሶሒኤ አል ቡኻሪ ውስጥ እንደሰፈረው ዓሊይ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

﴿حَدَّثُوا النَّاسَ بِمَا يَعْرِفُونَ أَتْرِيدُونَ أَنْ يَكْذِبَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ؟﴾

«ሰዎችን በእውቀት ደረጃቸው ልክና በሚገባቸው መልኩ አስተምሩ። አላህንና መልዕክተኛውን እንዲያስተባብሱ ትሻላችሁን?»

ኢብን አባስ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«أَنَّهُ رَأَى رَجُلًا انْتَفَضَ لَمَّا سَمِعَ حَدِيثًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصِّفَاتِ اسْتِنكَارًا لِذَلِكَ. فَقَالَ مَا فَرَّقَ هُوَ لَاءِ يَجِدُونَ رِقَّةً عِنْدَ مُنْحَكِمِهِ وَيَهْلِكُونَ عِنْدَ مُتَشَابِهِهِ.»

አንድ ሰው ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ አላህ ባህሪያት ሲናገሩ ያደመጠውን ላለመቀበል ሲያንገራግር ተመለከቱት፤ የሰማውን ባለማመን። «የነኝህ ሰዎች ችግር ምንድን ነው? አሻሚ ያልሆነ (ሙሕከም) የቁርአን አንቀፅ ሲነበብ በመስማማት ይቀበላሉ። አሻሚ ትርጉም ያላቸው (ሙተሻቢህ) የቁርአን አንቀጾች ሲደመጡ ላለመቀበል በማንገራገር ለጥፋት ይዳረጋሉ» ሲሉ ተናገሩ።

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ረሀማን የሚል ቃል ሲያውሱ ሙሻሪኮች አስተባብሱ። አላህ፡-

﴿وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ﴾

«በአል ረሀማን የካዱ ሲሆኑ»

የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከአላህ ስሞችና ባህሪያት አንዱንም አለመቀበል ከኢስላም ውጭ ያደርጋል።

2. የአንቀፅ «አል ረዕድ 30» ትርጉም።

3. ታዳሚው ሊረዳው የማይችለውን ነገር ከመናገር መቆጠብ ተገቢ ነው።

4. የዚህ ምክንያቱ ተወስኗል። በማወቅም ይሁን ባለማወቅ የአላህንና የመልዕክተኛውን እስተምህሮቶች ለመካድ ጥፋት ሊዳርግ ስለሚችል።

5. የኢብን ግብባስ ገለጻ። አሻሚ የቁርአን አንቀጾች ካስተላለፉት መልዕክት አንዱንም ያስተባበለ ለጥፋት የተዳረገ መሆኑን በአፅንኦት ገልፀዋል።

ምዕራፍ ስርባ ስንድ የአሳህን ፀጋዎች መካድ ኩፍር ነው

አሳህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ﴾

«የአሳህን ፀጋ ያውቃሉ፣ ከዚያም ይክዱታል፡፡ አብዛኛዎቻቸውም ከሐዲዎች ናቸው» (አል-ነሕል፡83)

መጻሕፍ ስለዚህ አንቀፅ ትርጉም ሲናገሩ፡- «አንድ ሰው ይህ ከወላጆቹ የወረሰኩት ገንዘቤ ነው ማለቱ ከዚህ ውስጥ ይካተታል» ብለዋል፡፡

አውን ኢብን ዐብደላህ ደግሞ፡- « እገሌ ባይኖር ይህ አይሆንም ነበር፣ ይላሉ» ብለዋል፡፡

ኢብን ቁተይባህ፡- «ይህ የሆነው በአምላኮቻችን ትድግና ነው፣ ይለሉ» ሲሉ አብራርተውታል፡፡

አሳህ ፡- «ባሪያዬ በተመሳሳይ ወቅት በኔ ያምናል፣ ይክዳልም» እንዳለ ለተወሳበትና በዘይድ ኢብን ልኻሊድ ለተላለፈው ዘገባ አቡል ዓባስ እንዲህ ሲሉ ተጨማሪ ማብራሪያ ሰጥተዋል፡-

«አሳህ ፀጋውን ከርሱ ውጭ ወደ ሌላ አካል በማስጠጋት ሽርክ የፈፀሙ ሰዎችን በጥብቅ ያወገዘባቸው የቁርአንና የሐዲስ ዘገባዎች በርካታ ናቸው፡፡» ከሰለፎች ክፍሎቹ፡- «ንፋሱ ጥሩ ነበር፣ ፓይለቱ የሚደነቅ ነው» እና መሰል በአብዛኛዎቹ ሰዎች ዘንድ የሚደመጡ አባባሎች በቀላሉ ለሽርክ እንደሚዳርጉ መናገራቸው ተመልክቷል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ለአሳህ ፀጋዎች እውቅና የመስጠትና አንድን የአሳህ ፀጋ የመካድ ትርጉም፡፡
2. በአብዛኛዎቹ ሰዎች ምላስ ዘወትር ሲነገር የሚደመጥ ነው፡፡
3. እንዲህ ዓይነት አባባሎች የአሳህን ፀጋ ከመካድ መቆጠራቸው፡፡
4. በአንድ ሰው ልቦና ውስጥ ሁለት ፍፁም ተቃራኒ የሆኑ ነገሮች በአንድ ላይ ተስማምተው መኖር አይችሉም፡፡

ምዕራፍ ስርዓ ሁለት በስላሳ ባላንጣዎችን ስለማበጃት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾

«እናንተም (ፈጣሪነቱን) የምታውቁ ስትሆኑ ለአላህ ባላንጣዎችን አታድርጉ::» (አል-ብቀራህ:22)

ኢብን ግብረ ህን «አያ» በማስመልከት ሲናገሩ:-
 «الْأَنْدَادُ هُوَ الشَّرْكَ، أَخْفَى مِنْ ذَيْبِ التَّمَلُّعِ عَلَى صَفَاةِ سَوْدَاءَ فِي ظُلْمَةِ اللَّيْلِ، وَهُوَ أَنْ تَقُولَ: وَاللَّهِ وَحَيَاتِكَ يَا فُلَانٌ وَحَيَاتِي، وَتَقُولَ: لَوْلَا كَلْبِيَّةٌ هَذَا لِأَتَانَا لِلصُّورِ، وَلَوْلَا الْبَطُّ فِي الدَّارِ لَأَتَى الصُّورُ، وَقَوْلِ الرَّجُلِ لِصَاحِبِهِ: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتِ، وَقَوْلِ الرَّجُلِ: لَوْلَا اللَّهُ وَفُلَانٌ لَا تَجْعَلُ فِيهَا فُلَانًا، هَذَا كُلُّهُ بِهِ شَرْكَ».

«ባላንጣ ሽርክ ነው:: በድቅድቅ ጨለማ ከጥቅር ድንጋይ ላይ የምትጓዝ ጥቁር ጉንዳን ከምታሰማው ከቴ ይበልጥ የተደበቀ ሽርክ:: በቀላሉ ሽርክ ላይ ልትወድቅ ትችላላሁ:: ለምሳሌ ለወንድምህ + በአላህና በአንተ ህይወት ወይም በህይወት + ማለትህ ሽርክ ነው :: ይህ ውሻ ወይም ይህ ዳክዩ ባይኖር ሌባ ዘርፎን ነበር ማለትህም ሽርክ ነው:: አንድ ሰው ለባልደረባው በአላህና በአንተ ፍላጎት ወይም አላህና እገሌ ባይኖሩ ማለቱ እና መሰል አባባሎች ሽርክ ናቸው::» (ኢብን አቡ ሐቲም ዘግበውታል::)

ዑመር ኢብን አል ኸጧብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ».

«ከአላህ ሌላ ባሉ አካላት የማለ ከሀደት ወይም ሽርክ ፈፅሟል::» (ቴርሚዚ ዘግበውታል::)

ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲናገሩ ተደምጠዋል:-

«لَإِنْ أَخْلَفَ بِاللَّهِ كَاذِبًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَخْلِفَ بِغَيْرِهِ صَادِقًا».

«ከአላህ ውጭ ባሉ አካላት በእውነት ከምምል በአላህ በሐሰት መማልን እመርጣለሁ።»

ሁዘይፈህ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ):-

«لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فَلَانٌ وَلَكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ فَلَانٌ».

«በአላህና በእገሌ በጉ ፈቅድ አትበሉ። በአላህ በዚያም በእገሌ በጉ ፈቃድ ብቻ በሉ።» ብለዋል። (አቡዳውድ ሶሒክ በሆነ ሰነድ ዘግበውታል) «በአላህና በአንተ እጠበቃለሁ» የሚለውን አባባል አጥብቀው ይጠሉ እንደነበር ተዘግቧል። ኢብራሂም ኑኸዕይ «በአላህና ከዚያም በአንተ» ማለትን ግን ፈቅደዋል። «አላህ ከዚያም እገሌ ባይኖር» በሉ እንጂ «አላህና እገሌ ባይኖሩ አትበሉ» ሲሉም ተናግረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል በቀራህ 22» ትርጉም።
2. ሰሃቦች ታላላቅ ሽርኮችን የሚያስጠነቅቁ የቁርአን አንቀጾች መለስተኛዎቹንም እንደሚያካትቱ ይረዱ ነበር።
3. ከአላህ ውጭ ባለ ሌላ አካል መማል ሽርክ ነው።
4. ከአላህ ውጭ ባሉ አካላት በእውነት መማል፣ በአላህ በሐሰት ከመማል የበለጠ ወንጀል ነው።
5. ከላይ ከተጠቀሱት አባባሎች ውስጥ በ«ወ» እና በ«ሱምመ» መካከል ያለው ልዩነት።

ምዕራፍ ስርባ ሦስተ በሰላሳ ተምሎ የተነገረውን ያልተቀበለ

ኢብን ዑመር እንደተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«لَا تَخْلِفُوا بِآبَائِكُمْ مَنْ حَلَفَ بِاللَّهِ فَلْيَصْذُقْ وَمَنْ حُلِفَ لَهُ بِاللَّهِ فَلْيَرْضَ، وَمَنْ لَمْ يَرْضَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ.»

«በአባቶቻችሁ አትማሉ፤ በአላህ የማለ እውነትን ብቻ ይናገር፤ በአላህ የተማለለትም ሰው የተነገረውን አምኖ ይቀበል፤ ያልተቀበለ ከኛ ውጭ ነው» ብለዋል። (ኢብን ማጃህ ሐሰን በሆነ ሰነድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአያት ቅድመ አያቶች መማል የተወገዘ ነው።
2. አንዳች ነገር በአላህ ተምሎ የተነገረው ሰው የተነገረውን አምኖ መቀበል ይገባዋል።
3. አምኖ ያልተቀበለ በጥብቅ ተወግዷል።

ምዕራፍ ስርዓ ስራተ
«በአላህና በአንተ በጎ ፈቃድ» በማለት ስለመናገር

ቁተይላህ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

«أَنْ يَهُودِيًّا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: إِنَّكُمْ تُشْرِكُونَ: تَقُولُونَ مَا شَاءَ اللهُ وَشِئْتُمْ، وَتَقُولُونَ وَالْكَعْبَةِ، فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرَادُوا أَنْ يَخْلِفُوا أَنْ يَقُولُوا: وَرَبُّ الْكَعْبَةِ وَأَنْ يَقُولُوا: مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ شِئْتُمْ».

እንደ የሁዳ ከነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ዘንድ በመምጣት :- «እናንተ የሸርክ ተግባር ትፈፀማላችሁ፤ በአላህና በአንተ በጎ ፈቃድ ትላላችሁ፤ በካዕባም ትምላላችሁ» አላቸው። ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ተከታዮቻቸው መማል ሲፈልጉ «ወረቢል ካዕባ» (በካዕባ ጌታ) በማለት እንዲምሉ፤ «በአላህ ከዚያም በአንተ በጎ ፈቃድ» እንዲሉም አዘዙ። (ነላኢ ዘግበውታል፤ ሶሊኩ ብለውታልም)

ነላኢ ኢብን ግባስን ጠቅሰው ተከታዮቹን ዘገባ አስፍረዋል:-

«أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَا شَاءَ اللهُ وَشِئْتُمْ، فَقَالَ أَجَعَلْتَنِي اللهُ نَدًا؟ مَا شَاءَ اللهُ وَخَدَهُ».

እንደ ሰው ለነቢዩ:- «በአላህ እና በአንተ በጎ ፈቃድ» አላቸው። «ለአላህ ባላንጣ (ኒድ) ታደርገኛለህ? በአላህ በጎ ፈቃድ ብቻ በል» አሉት።

የአዲሽ ወንድም ጡፈይል እንዲህ ሲሉ ማስተላለፋቸውን ኢብን ማጃህ ዘግበዋል:-

رَأَيْتُ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ كَأَنِّي أَتَيْتُ عَلَى نَعْرٍ مِنَ الْيَهُودِ قُلْتُ: إِنَّكُمْ لَأَنْتُمْ الْقَوْمُ لَوْلَا أَنْكُمْ تَقُولُونَ عَزِيرُ ابْنِ اللهِ، قَالُوا وَإِنَّكُمْ لَأَنْتُمْ الْقَوْمُ لَوْلَا أَنْكُمْ تَقُولُونَ مَا شَاءَ اللهُ وَشَاءَ مُحَمَّدٌ. ثُمَّ مَرَرْتُ بِنَعْرٍ مِنَ النَّصَارَى فَقُلْتُ إِنَّكُمْ لَأَنْتُمْ الْقَوْمُ لَوْلَا أَنْكُمْ تَقُولُونَ الْمَسِيحُ ابْنُ اللهِ قَالُوا وَإِنَّكُمْ لَأَنْتُمْ الْقَوْمُ لَوْلَا أَنْكُمْ تَقُولُونَ مَا شَاءَ اللهُ وَشَاءَ مُحَمَّدٌ. فَلَمَّا أَصْبَحْتُ أَخْبَرْتُ بِهَا مَنْ

أخبرت ثم أتيت النبي ﷺ فأخبرته قال هل أخبرت بها أحداً؟
 قلت نعم، قال فحمد الله وأثنى عليه ثم قال: أما بعد: فإن
 طفيلاً رأى رؤياً أخبر بها من أخبر منكم وإنكم قلتُم كلمةً كان
 يَمْنَعُنِي كَذَا وكَذَا أن أنهاكم عنها فلا تقولوا: ما شاء الله وشاء
 مُحَمَّدٌ ولكن قولوا: ما شاء الله وخذوه.

ሀህልሜ ወደ አንድ የየሁዳች ስብስብ የሄድኩ ይመስለኛል።
 «አዝይር የአላህ ልጅ ነው + የማትሉ ቢሆን ኖሮ የአላህ ህዝቦች
 ነበራችሁ።» አልኳቸው። «በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ +
 የማትሉ ቢሆን ኖሮ እናንተም የአላህ ህዝቦች ነበራችሁ» አሉኝ።
 ከዚያም በአንድ የክርስቲያኖች ስብስብ አለፍኩ። «እየሱስ የአላህ
 ልጅ ነው + የሚል እምነት ባይኖራችሁ ኖሮ የአላህ ህዝቦች
 ነበራችሁ» አልኳቸው። «በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ +
 የማትሉ ቢሆን ኖሮ እናንተም የአላህ ህዝቦች ነበራችሁ» አሉኝ።
 ሲነጋ ሀህልሜ ያየሁትን ላገኛኋቸው ሰዎች አጫወትኩ። ከዚያም
 ከመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ዘንድ በመሄድ ይህንን ነገርኳቸው።
 «ለሰዎች አውርተሃልን?» አሉኝ። «አዎ» አልኳቸው። ለአላህ
 ምስጋናና ውዳሴ አቀረቡ። ከዚያም፡- «ጡፈይል አንድ ህልም
 አይቷል። ከመካከላችሁ ለተወሰኑት መናገሩንም አጫውቶኛል።
 የምትሏቸው አባባሎች ነበሩ። እንዳልከለክላችሁ ይህ፣ ይህ ሁኔታ
 ይዞኝ ነበር። በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ + አትበሉ። በአላህ
 በጎ ፈቃድና ፍላጎት ብቻ በሉ» አሉ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሁዳዎች መለስተኛውን ሽርክ ማወቃቸው።
2. የሰዎች የግንዛቤ ችሎት በግላዊ ስሜታቸው ሊታፈን ይችላል።
3. «ለአላህ ባላንጣ አደረከኝን?» የሚለው ነቢያዊ ቃል ከፍተኛ ትኩረትን ይሻል። «የፍጡራን ሁሉ ፈርጥ ሆይ! ከርስዎ ውጭ ሌላ መጠያ የለኝም» የሚለው የአንድ ገጣሚ አባባል ምን ያህል የተወገዘ ነው!
4. ይህ ከትልቁ ሽርክ የሚካተት አይደለም። «እንዳልከለክላችሁ ይህ፣ ይህ ሁኔታ ይዞኝ ነበር» የሚለው የመልዕክተኛው ቃል ይህንን ያመለክታል።
5. ትክክለኛ ህልም የወህይ (ሪዕይ) አንድ ክፍል ነው።
6. ህልም፣ አንዳንድ የሽሪዓው አሕካሞች እንዲደነገጉ ምክንያት ሆኗል።

ምዕራፍ ስርዓ ስምስት ጊዜን መራገም ስላህን ማወክ ነው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ وَقَالُوا مَآ أَلَّيْنَاكَ اللَّهُ إِنَّمَا لَكُمُ الْآلِهَةُ مَا كُنْتُمْ تُعْبُدُونَ ﴿١﴾ وَالَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ زَكَاةً وَسَيُجَنَّبُوهُمُ النَّارَ ﴿٢﴾﴾

«እርሷም (ሀይወት) የቅርብ ተሀይወታችን እንደ ሌላ አይደለችም፡፡ እንምታለን፤ ሀያውም እንሆናለን፡፡ ከጊዜ ግለፍ በስተቀር ሌላ አያጠፋንም፤ አሉ ፡፡ ለነርሱ በዚህ በማለት ምንም ዕውቀት የላቸውም፡፡ እነርሱ የሚጠራጠሩ እንደ ሌላ አይደሉም፡፡» (አል-ፉሙህ :24)

ቡኻሪና ሙስሊም አቡ ሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

« قَالَ اللهُ تَعَالَى: يُؤَذِّنُنِي ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ أَقْلُبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ. »

«አላህ፤ የሰው ልጅ ያውክኛል፡፡ ጊዜን ይሰድባል፡፡ ጊዜ እኔው ነኝ፡፡ ሌሊት ቀንን፤ ቀን ደግሞ ሌሊቱን ተከትለው እንዲመጡ አደርጋለሁ፤ ብሏል፡፡»

በሌላ ዘገባ ደግሞ ፡-

« لَا تَسُبُّوا الدَّهْرَ فَإِنَّ اللهَ هُوَ الدَّهْرُ. »

«ጊዜን አትሳደቡ፤ ጊዜ አላህ ራሱ ነው» የሚል ተወስኗል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ጊዜን መሳደብ የተወገዘ ነው፡፡
2. አላህን እንደማወክ ይቆጠራል፡፡
3. «ጊዜ አላህ ራሱ ነው» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል፡፡
4. ይህ ሐጢአት አስበውት ብቻ ሳይሆን ሳያስቡትም ሊከሰት የሚችል ነው፡፡

ምዕራፍ ስርባ ስድስት

«የዳኞች ሁሉ የበሳይ ዳኛ» በሚሉና መሰሰ

ስያሜዎች መጠራት

ቡኻሪ እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን አቡ ሁረይራ (ረዐ) አስተላልፏል፡-

«إِنَّ أَخْنَعَ اسْمٍ عِنْدَ اللَّهِ رَجُلٌ تَسْمَى مَلِكِ الْأَمْلاِكِ لَا مَالِكَ إِلَّا اللَّهُ»

«ከአላህ ዘንድ እጅግ ርካሽ + የዓለማት ንጉሥ + በሚል ስያሜ የሚጠራ ነው። ከአላህ ሌላ የዓለማት የበሳይ ገዥና ንጉሥ የለም።»

ሱፍያን እንደሚሉት «ሻሃን ሻህ» ተብሎ መሰየምም እንዲሁ የተወገዘ ነው። በሌላ ዘገባ እንደተወሰነው፡-

«أَغْبَطُ رَجُلٍ عَلَى اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَخْبَتُهُ»

«የቂያማ ዕለት ከአላህ ዘንድ እጅግ የተጠላና የተናቀ ሰው የዓለማት ንጉሥ በሚል ስያሜ የሚጠራ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «የንጉሦች ሁሉ ንጉሥ» በሚል ስያሜ መጠራት የተከለከለ ነው።

2. ተመሳሳይ ትርጉም ያላቸው ሌሎች የማዕረግ ስሞችም የተወገዙ ናቸው።

3. ለእንዲህ ዓይነት ጥቃቅን ጉዳዮች አፅንኦት መሰጠቱን ልብ ልንል ያሻል። ሰዎች ስያሜውን የሚጠቀሙት ለተጠሪዎች መለኮታዊ ማዕረግ ለመቸር ባይሆንም።

4. ልዕልናና ክብር የሚገባው አላህ ብቻ ነው።

ምዕራፍ ስርዐ ሰባት
የአባህን ስሞች ስለ ማሳቅና ሰዚሁ
ሲባሲ ስምን ስለመቀየር

አቡ ሹረይህ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

«أَنَّهُ كَانَ يُكْنَىٰ أَبَا الْحَكَمِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَكَمُ وَإِلَيْهِ الْحُكْمُ فَقَالَ إِنَّ قَوْمِي إِذَا اختلفوا في شيء أتوني فَحَكَمْتُ بَيْنَهُمْ فَرَضِي كِلَا الْفَرِيقَيْنِ، فَقَالَ مَا أَحْسَنَ هَذَا. فَمَالَكَ مِنَ الْوَالِدِ؟ قَالَ شُرَيْحٌ وَمُسْلِمٌ وَعَبْدُ اللَّهِ: قَالَ فَمَنْ أَكْبَرُهُمْ؟ قُلْتُ: شُرَيْحٌ، قَالَ: فَأَنْتَ أَبُو شُرَيْحٍ.»

አቡልሐኪም በሚል ስያሜ ነበር የምታወቀው:: ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ):- «ሐኪም አላህ ብቻ ነው! ሐኪም (ብይን) የርሱ ብቻ እንጅ የሌላ የማንም መብት አይደለም::» አሉ:: «ሀዝቦቼ በአንዳች ነገር ሲወዛገቡ ከኔ ዘንድ ይቀርባሉ:: ብይን እሰጣቸዋለሁ:: ሁሉም ወገኖች በምሰጠው ብይን ይስማማሉ::» አልኳቸው:: «ይህ ውብ ነገር ነው:: ልጆች አሉህ?» ሲሉ ጠየቁኝ:: «አዎ! ሦስት ልጆች አሉኝ፤ ሸሪህ፣ ሙስሊምና አብደላህ ይባላሉ::» አልኳቸው:: «አሥስቱ ትልቁ የትኛው ነው?» ሲሉ ጠየቁኝ:: «ሸሪህ» አልኳቸው:: «አሁን በኋላ አቡ ሹረይህ በሚል ስያሜ ነው የምትጠራው» አሉኝ:: (አቡዳውድና ሌሎችም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህን ስሞችና ባህሪያት ማሳቅ:: በማወቅም ይሁን ባለማወቅ ክብራቸውን አለማጉደፍ::
2. ለዚሁ ሲባል ስምን እንኳ መቀየር::
3. የበኩርን ልጅ ለመጠሪያነት (ኩንያ) መጠቀም::

ምዕራፍ ስርዓ ስምንት

በአሳህ፣ በመልዕክተኛው ወይም በቁርስን መቀሰድ

አሳህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴾

«በእርግጥ ብትጠይቃቸው እኛ የምንዘባርቅና የምንጫወት ብቻ ነበርን ይላሉ፤ በአሳህና በአንቀጾቹ፣ በመልዕክተኛውም ታላግጡ ነበራችሁ?» (አል-ተውባህ :65)

ተከታዩ ዘገባ ኢብን ዑመር፣ ሙሐመድ ኢብን ካዕብ፣ ዘይድ ኢብን አስለምና ቀታዳ በጋራ ያስተላለፉት ነው፡-

«أَنَّه قَالَ رَجُلٌ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ مَا رَأَيْنَا مِثْلَ قُرَائِنَا هَؤُلَاءِ أَرْعَبَ بَطُونًا وَلَا أَكْذَبَ الْأُسُنَا وَلَا أَجْبَنَ عِنْدَ اللَّقَاءِ. يَغْنِي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَأَصْحَابَهُ الْقُرَاءُ، فَقَالَ لَهُ عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ كَذَبْتَ وَلَكِنَّكَ مُتَأَفِّقٌ لِأَخْبِرَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَذَهَبَ عَوْفٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لِيُخْبِرَهُ فَوَجَدَ الْقُرْآنَ قَدْ سَبَقَهُ. فَجَاءَ ذَلِكَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ ارْتَحَلَ وَرَكِبَ نَاقَتَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَتَحَدَّثُ حَدِيثَ الرَّكْبِ نَقْطَعُ بِهِ عَنَا الطَّرِيقَ. قَالَ ابْنُ عَمْرٍو: كَأَنِّي أَنْظَرُ إِلَيْهِ مُتَعَلِّقًا بِنَسْعَةِ نَاقَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَنَّ الْحِجَارَةَ تَنكُبُ رِجْلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ. فَيَقُولُ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ﴿أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ. لَا تَعْتَدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾. مَا يَلْعَبْتُ إِلَيْهِ وَمَا يَزِيدُهُ عَلَيْهِ».

የተቡክ ዘመቻ ዕለት ነበር፡፡ አንድ ሰው ፡- «ከነጌህ (ከነቢዩ (ሲ.ዐ.ወ) እና ከሰሃቦቻቸው) የበለጠ ሆዳም፣ ውሽታምና በውጊያ ወቅት ፈሪ አይተን አናውቅም» አለ፡፡ አውፍ ኢብን ማሊክ፡- «ዋሽህ! ሙናፊቅ ነህ፡፡ ያልከውን ለመልዕክተኛው እነግራለሁ»

አለውና ሄደ- ያደመጠውን ሊነግራቸው። ቁርአን ቀድሞን አገኘው። ይህን የተናገረው ሰው ከመልዕክተኛው ዘንድ መጣ። ከግመላቸው ላይ ወጥተው ጉዞ ጀምረዋል። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! የመንገድ መቁረጫ ወሬ ነው፤ እየቀለድንና እየተጫወትን ነበር» አላቸው። የመልዕክተኛው ግመል አንገት የታሰረበት ገመድ ይዞ፤ እግሩ ከመንገድ ላይ ድንጋዮች ጋር እየተላተጠ በሩጫ ሲከተላቸው ይታየዋል።

«እየተጫወትንና እየተቀላለድን ነበር» ሲላቸው በድጋሜ፤ «በአላህ፤ በአንቀጾቹና በመልዕክተኛው ትቀልዳላችሁን ምክንያታችሁን አትደርድሩ። ከእምነታችሁ በኋላ ክፍችኋል» አሉት። ዞረው አልተመለከቱትም። ሌላ ያሉት ነገርም አልነበረም።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው። በእንዲህ ዓይነቶቹ ጉዳዮች የቀለደ ካፈር ነው።
2. የአንቀፁ ትክክለኛ ትርጓሜ ይኸው ነው፤ ድርጊቱ የፈፀመው ሰው ማንም ይሁን ማን።
3. ገንቢ አስተያየት (ነሲሐ) አፍራሽ ከሆነ ትችትና ሐሜት ይለያል።
4. አላህ የሚወደው ይቅር ባይነት በአላህ ጠላቶች ላይ መኖር ካለበት ጥላቻ ተለይቶ ሊታወቅ ይገባል።
5. የተጠቀሱት ምክንያቶች ተቀባይነት የላቸውም። ውድቅ ሊደረጉ የሚገባቸው ሰበቦች አሉ።

ምዕራፍ ስርዓ ዘጠኝ

«ይህን ገንዘብ ያገኘሁት በጉዳቦቹና በእውቀቱ ነው»

ማለት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ وَلَئِنْ أَدْفَنَهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَاءَ مَسْنَهُ لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتُ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْبَىٰ فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴾

«ካገኘኛውም መከራ በኋላ ከኛ የሆነን እዝነት ብናቀምሰው ይህ (በኔ ለሥራዬ የተገባኝ) ነው። ሰዓቲቱም መጭ ናት ብዬ አላሰብም። ወደ ጌታዬም ብመለስ ለኔ ከርሱ ዘንድ መልካሚቱ ገነት በእርግጥ አለኝ፤ ይላል፤ እነዚያንም የካፉትን ሥራዎቻቸውን በእርግጥ እንገራቸዋለን። ከብርቱም ሰቃይ በእርግጥ እናቀምሳቸዋለን።» (አል-ሰድዳህ:50)

ሙጃሂድ ይህን አንቀጽ ሲያብራሩ:- «መልካም ነገር ያገኘሁት በጥረቱ ነው» ማለት እንደሆነ ተናግረዋል።

ኢብን ግብረ ጊዮም:- «መልካም ነገር የተገኘው ከአላህ ሳይሆን ከኔ ነው።» ሲሉ አብራርተውታል።

﴿ قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي ﴾

«ሀብቱን የተሰጠሁት ከኔ ዘንድ ባለው እውቀት ብቻ ነው» (አል-ቶላስ: 78)

የሚለውን የቁርአን አንቀፅ አስመልክቶ ቀታዳ ሲናገሩ:- «በእውቀቱ፣ በጥረቱና ልፋቱ» ብለዋል። ሌሎች ምሁራን ደግሞ:- «ከአላህ በሆነ እውቀት። እኔ ለዚያ እውቀት የተገባሁ ነኝ» ብለውታል። ይህ፣ «ባለኝ ክብር የተሰጠሁት ነው» ከሚለው የቀታዳህ ትርጉም መንፈስ ጋር ይጣጣማል።

ለቡ ሁረይራ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

إِنَّ ثَلَاثَةً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَبْرَصَ وَأَقْرَعَ وَأَعْمَىٰ فَأَرَادَ اللَّهُ أَنْ

يَبْتَلِيَهُمْ فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَكًا فَأَتَى الْأَبْرَصَ فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ
إِلَيْكَ؟ قَالَ لَوْنٌ حَسَنٌ وَجِلْدٌ حَسَنٌ وَيَذْهَبُ عَنِّي الَّذِي قَدْ
قَذَّرْتَنِي النَّاسُ بِهِ قَالَ فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ عَنْهُ قَذْرُهُ فَأُعْطِيَ لَوْنًا حَسَنًا
وَجِلْدًا حَسَنًا. قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ الْإِبِلَ أَوْ
الْبَقَرَ شَكَ إِسْحَاقُ. فَأُعْطِيَ نَاقَةً عَشْرَاءَ، وَقَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ
فِيهَا. قَالَ فَأَتَى الْأَقْرَعَ فَقَالَ: فَأَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ، قَالَ:
شَعْرٌ حَسَنٌ وَيَذْهَبُ عَنِّي الَّذِي قَدْ قَذَّرْتَنِي النَّاسُ بِهِ فَمَسَحَهُ
فَذَهَبَ عَنْهُ وَأُعْطِيَ شَعْرًا حَسَنًا. فَقَالَ أَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟
قَالَ الْبَقَرَ أَوْ الْإِبِلَ. فَأُعْطِيَ بَقْرَةً حَامِلًا قَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِيهَا.
فَأَتَى الْأَعْمَى فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: أَنْ يَرُدَّ اللَّهُ إِلَيَّ
بَصْرِي فَأُبْصِرُ بِهِ النَّاسَ فَمَسَحَهُ فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيْهِ بَصْرَهُ. قَالَ أَيُّ
الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ الْغَنَمَ. فَأُعْطِيَ شَاةً وَالِدًا. فَانْتَجَحَ هَذَانِ
وَوُلِدَ هَذَا فَكَانَ لِهَذَا وَادٍ مِنَ الْإِبِلِ وَلِهَذَا وَادٍ مِنَ الْبَقَرِ وَلِهَذَا
وَادٍ مِنَ الْغَنَمِ. قَالَ: ثُمَّ إِنَّهُ أَتَى الْأَبْرَصَ فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ
فَقَالَ: رَجُلٌ مِسْكِينٌ قَدْ انْقَطَعَتْ بَيَّ الْحَبَالُ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَغَ
لِي الْيَوْمَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ بِكَ. أَسَأَلُكَ بِالَّذِي أَعْطَاكَ اللَّوْنَ الْحَسَنَ
وَالْجِلْدَ الْحَسَنَ وَالْمَالَ بَعِيرًا أَتَبَلَّغُ بِهِ فِي سَفَرِي. فَقَالَ الْحُقُوقُ
كثيرةً. فَقَالَ كَأَنِّي أَعْرِفُكَ أَلَمْ تَكُنْ أَبْرَصَ يَقْذِرُكَ النَّاسُ، فَقِيرًا
فَأَعْطَاكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْمَالَ؟ فَقَالَ: إِنَّمَا وَرِثْتُ هَذَا الْمَالَ كَابِرًا
عَنْ كَابِرٍ. فَقَالَ: إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَصَيِّرْكَ اللَّهُ إِلَى مَا كُنْتَ. وَأَتَى
الْأَقْرَعَ فِي صُورَتِهِ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِهَذَا. وَرَدَّ عَلَيْهِ مَا رَدَّ

عليه هذا. فَقَالَ: إِنَّ كُنْتُ كَاذِبًا فَصَيَّرَكَ اللهُ إِلَى مَا كُنْتُ. قَالَ:
 وَأَتَى الْأَعْمَى فِي صُورَتِهِ فَقَالَ: رَجُلٌ مِسْكِينٌ وَابْنُ سَبِيلٍ، قَدْ
 انْقَطَعَتْ بِي الْجِبَالُ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَاغَ لِي الْيَوْمَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ بِكَ
 أَسْأَلُكَ بِالَّذِي رَدَّ عَلَيْكَ بَصَرَكَ شَاءَ أَتَبْلُغُ بِهَا فِي سَفَرِي. فَقَالَ:
 قَدْ كُنْتُ أَعْمَى فَرَدَّ اللهُ إِلَيَّ بَصَرِي. فَخُذْ مَا شِئْتَ وَدَعْ مَا
 شِئْتَ. فَوَاللَّهِ لَا أَجْهَدُكَ الْيَوْمَ بِشَيْءٍ أَخَذْتَهُ اللهُ. فَقَالَ: أَمْسِكْ
 مَالَكَ فَإِنَّمَا أَتَبَلِّغْتُمْ فَقَدْ رَضِيَ اللهُ عَنْكَ وَسَخَطَ عَلَيَّ صَاحِبِيكَ.

«ከበኒ እስራኤሎች መካከል ሦስት ሰዎች- አንደኛው ለምፃም፣
 ሌላኛው በራ፣ ሦስተኛው ደግሞ እውር አላህ ሲፈትናቸው ፈለገ።
 መላኪካ ላከባቸው። ለምፅ ያለበትን ሰው መጣና፡- «በጣም
 የምትወደው ነገር ምንድን ነው?» ሲል ጠየቀው። «መልካም
 መልካና መልካም ቆዳ። ሰዎች እኔን እንዲጠየቁኝ ምክንያት
 የሆነው በሽታዬም እንዲወገድልኝ» ሲል መለሰ። አበሰው-
 መላኪካው። አስፀያፊው ሁኔታም ተወገደለት። መልካም መልካ
 ተሰጠ። «ከገንዘብ የትኛው ነው ካንተ ዘንድ ይበልጥ ተወዳጅ»
 በማለት ጠየቀው። «ግመል ወይም ላም» መለሰለት። እርጉዝ
 ግመል ተሰጠው። «አላህ ይባርክልህ» ሲልም መረቀው። ወደ
 በራው ሰውዬ በመሄድም፡- «እጅግ የምትወደው ነገር ምንድን
 ነው?» አለው። «መልካም ፀጉር፤ ሰዎች እንዲፀየቁኝ ምክንያት
 የሆነው በራዬም እንዲወገድ» አለ። አበሰው። በራው ተወገደለት።
 ማራኪ ፀጉርም ተሰጠው። «ከገንዘብ የትኛው ነው ካንተ ዘንድ
 ይበልጥ ተወዳጅ» ሲል ጠየቀው። «ላም» አለ። ያረገዘች ላም
 ተሰጠው። «አላህ ይባርክልህ» አለው። ከእውሩም ዘንድ
 በመምጣት፡- «ይበልጥ የምትወደው ነገር ምንድን ነው?» ሲል
 ጠየቀው። «አላህ የዓይኔን ብርሃን መልሶልኝ ሰዎችን መመልከት
 መቻል» በማለት መለሰለት። አበሰው። አላህ የዓይኑን ብርሃን
 መለሰለት። «ከገንዘብ የትኛውን ነው ይበልጥ የምትወደው?»
 ሲልም ጠየቀው። «ፍየል» አለ። ወላድ የሆነች ፍየል ተሰጠው።
 ሁሉም ተራብቡ፣ ተበራከቱ። አንደኛው አንድ ሽለቆ
 ግመል፣ ሌላኛው አንድ ሽለቆ ከብት፣ ሦስተኛው ደግሞ የአንድ
 ሽለቆ ፍየል ባለሀብቶች ሆኑ። በሌላ ወቅት መላኪካው ድሮ

በነበረው መልክና አኳኋን ሆኖ ለምፃም ወደነበረው ሰው መጣና፡- «ችግር የደረሰብኝ መንገደኛ ነኝ። አላህና አንተ ከምትለግሱኝ ችሮታ በስተቀር ጉዞዬን ለመቀጠል የሚያስችለኝ ስንቅ የለኝም። ለመዳረሻዬ የሚሆነኝ ስንቅ ታቀብለኝ ዘንድ መልካም መልክ፣ መልካም ቆዳና ይህን ሁሉ ግመል በለገሰህ አምላክ ስም እማፀንሃለሁ» አለው። «አያሌ ጉዳዮች አሉብኝ፤ ልረዳህ አልችልም» አለው። «የማውቅህ ይመስለኛል። ሰዎች የሚፀየፉህ ለምፃምና ድሃ አልነበርክም? አላህ ጥሩ መልክና ቆዳ እንዲሁም ሀብት ለገሰህ» አለው። «ከአያት ቅድመ አያቶቼ የወረሰኩት ነው» አለ። «ሐሰት ከተናገርክ (አላህ) ድሮ ወደ ነበርክበት ሁኔታ ይመልስህ» አለው። መላጣ ወደነበረው ሰው በጥንቱ መልክና አኳኋን ሆኖ በመምጣትም ለዚያኛው ያለውን አለው። ይህኛውም ያኛው የሰጠውን ዓይነት ምላሽ መለሰለት። «ሐሰት ከተናገርክ ድሮ ወደ ነበርክበት ሁኔታ አላህ ይመልስህ» አለው። በጥንቱ መልክና አኳኋን ሆኖ እውር ከነበረው ሰው ዘንድ መጣና፡- «በጉዞ ላይ እያለሁ ስንቅ የተቋረጠብኝና ችግር የደረሰብኝ መንገደኛ ነኝ። ከአንተና ከአላህ ከማገኘው ችሮታ ውጭ ለመዳረሻዬ የሚሆን ስንቅ የለኝም። ለመዳረሻዬ የሚሆነኝ እንዲት ፍየል ትሰጠኝ ዘንድ የዓይንህን ብርሃን በመለሰህ አምላክ (ስም) እማፀንሃለሁ» አለው። «እውር ነበርኩ፤ አላህ ዓይኔን መለሰልኝ። ያሻህን ውሰድ። በአላህ ይሁንብኝ! ልዑልና ኃያል ለሆነው አላህ ስል ዛሬ የምትሰጠውን ነገር መልስ ብዬ አላስቸግርህም» አለው። «ገንዘብህን ያዝ። እናንተን ለመፈተን ነው የመጣሁት። አላህ በአንተ ረክቶ በሁለቱ ወዳጆቻህ ተቆጥቷል» አለ ።» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ሰጅዳህ 50» ትርጉም።
2. «ይህ ለኔ (በሥራዬ የተገባኝ) ነው» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም።
4. ከላይ የተጠቀሰው ታሪክ እጅግ የሚያስገርምና የሚያስደንቅ አስተምህሮትን ይዟል።

ምዕራፍ ሃምሳ

ከሰባህ ውጭ ያሉ ሃይሳትን ማምስክን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ስሞች የተወገዙ ናቸው

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ فَلَمَّا آتَيْنَاهَا صَبْلًا جَمَلًا لَمْ تُشْرَكَاءَ فِيمَا آتَيْنَاهَا فَتَعَلَىٰ اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾

«መልካምን ልጅ በሰጣቸው ጊዜ በሰጣቸው ልጅ ስም ለርሱ ተጋሪዎችን አደረጉለት። አላህም ከሚያጋሩት ሁሉ ላቀ።» (አል-አፀራፍ:90)

ኢብን ሐቲም እንደሚሉት:- «ዓብዱል መጥቢብ የሚለው ስም ሲቀር ዓብዱ ዓምር፣ ዓብዱ ካዕባስ እና መሰል ከአላህ ውጭ ላሉ ጋይሳት ባሪያ (ዓብድ) መሆንን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ስሞች ውጉዝ እንደሆኑ አጠቃላይ የዑለሞች ስምምነት አለ።» ኢብን ዓባስ ካላይ የተጠቀሰውን የቁርአን አንቀፅ ሲያብራሩ እንዲህ ብለዋል:-

«لَمَّا تَغَشَّاهَا آدَمُ حَمَلَتْ فَاتَاهَا إِبْلِيسُ فَقَالَ: إِنِّي صَاحِبِكُمَا الَّذِي أَخْرَجْتُمَا مِنَ الْجَنَّةِ لِيُطِيعَنِي أَوْ لِأَجْعَلَنَّ لَهُ قَرْنِي إِبِلٍ فَيَخْرُجُ مِنْ بَطْنِكَ فَيَشُقُّهُ وَلَا فَعْلَنَّ وَلَا فَعْلَنَّ يُخَوِّفُهُمَا سَمِيَاءُ عَبْدَ الْحَارِثِ فَأَيُّبَا أَنْ يُطِيعَاهُ فَخَرَجَ مَيِّبًا. ثُمَّ حَمَلَتْ فَاتَاهُمَا فَقَالَ مِثْلَ قَوْلِهِ فَأَيُّبَا أَنْ يُطِيعَاهُ فَخَرَجَ مَيِّبًا. ثُمَّ حَمَلَتْ فَاتَاهُمَا فَذَكَرَ لَهُمَا فَأَذْرَكَهُمَا حُبُّ الْوَالِدِ فَسَمِيَاءُ عَبْدَ الْحَارِثِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ: ﴿جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا﴾.»

አደም ከእርሷ (ከሃዋ) ጋር ግንኙነት ፈፀመ። አረገዘች። ሽይጧን ቀረባቸውና:- «ከጀነት ለመባረር ምክንያት የሆንኳችሁ እኔ ነኝ። የማዛችሁን ትፈፅማላችሁ። ልጃችሁን ዓብዱል ሐሪስ በሚል ስያሜ ጥሩት። ካለበለዚያ ሁለት ባለ ቅርንጫፍ ቀንዶች እንዲኖሩት አደረጋለሁ። ሲወለድ ሆድሽን እየተረተረ ይወጣል። ከዚህ ሌላም ይህን፣ ይህን እፈፅማለሁ።» አላቸው። አልተቀበሉትም። ልጃቸው ሞቶ ተወለደ። ለሁለተኛ ጊዜ

አረገዘች። ሽይጧን በድጋሜ መጣ። በፊት ያለውን ደገመላቸው። ሊቀበሉት ፈቃደኛ አልሆኑም። ልጃቸው ሞቶ ተወለደ። ለሦስተኛ ጊዜ አረገዘች። ሽይጧን ቀረባቸው። ከልጅ ፍቅር የተነሳ ሐሳቡን በመቀበል «ዓብዱል ሐሪሥ» አሉት- ልጃቸውን።

«መልካምን ልጅ በሰጣቸው ጊዜ በሰጣቸው ልጅ ስም ለርሱ ተጋሪዎችን አደረጉ» የሚለው ቁርአናዊ ቃል የሚያመለክተው ይህንን ክስተት ነው። (ኢብን ሐቲም ዘግበውታል)

ኢብን ሐቲም ሶሊሕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት ቀታዳ፡- «ተጋሪዎችን አደረጉለት፤ የሚለው ቃል የሚያመለክተው መታዘዝን እንጂ ማምለክን አይደለም» ብለዋል።

ኢብን ሐቲም እንደዘገቡት ሙጃሂድ፡-

﴿لَيْنًا تَتَّصِلُهَا﴾

«መልካምን ልጅ በሰጠናቸው ጊዜ»

የሚለውን ቁርአናዊ ቃል አስመልክተው ሲናገሩ፡- «ልጃችን ምን አልባትም ሰው ላይሆን ይችላል የሚል ስጋት አደረባቸው።» ብለዋል። ሐሰንን፣ ሰዒድንና ሌሎችንም በመጥቀስ ተመሳሳይ መንፈስ ያለው ዘገባ አስፍረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት ባርነትን የሚገልፁ ስሞች ሁሉ የተወገዙ ናቸው።
2. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 190» ትርጉም።
3. ይህ ሽርክ በስያሜ ብቻ የመጣ ነው። ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት እውነተኛ ባርነት ታስቦ አይደለም።
4. መልካም ልጆችን ከአላህ መለገስ «ሹከር» የሚያስፈልገው ፀጋ ነው።
5. ሰለፎች በመታዘዝ (ጧዐ) የሚመጣን ሽርክ ከአምልኮ (ዒባዳ) ሽርክ ለይተው ተመልክተውታል።

ምዕራፍ ሃምሳ ስንድ ስላህ መልካም ስሞችና ባህርያት ስቡት

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ﴾

«ለአላህ መልካም ስሞች አሉት፤ (ስትፀልዩ)፤ በርዕዎ ጥሩት፤ እነዚያንም ስሞቹን የሚያጣምሙትን ተውዋቸው።»
(አል-አዕራፍ:180)

ኢብን አሊ ሐቲም እንዳስተላለፉት ኢብን ዓብባስ ፡-
«የሚያጣምሙትን» የሚለውን ቁርአናዊ ቃል «የሚያጋሩትን» ሲሉ ተርጉመውታል። አልላት እና ዑዝዛ የሚሉት የጣኦታት ስሞች የቃል መሠረት «ኢላህ» እና «ዓዚዝ» የሚሉት የአላህ ስሞች እንደሆኑም ተናግረዋል።

አዕመሽ ደግሞ፡- «ስሞቹን የሚያጣምሙ» የሚለውን ሐረግ፡- «ከነርሱ ያልሆነውን የሚጨምሩ» ሲሉ እንደተረጎሙት ተመልክቷል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ለአላህ መልካም ስሞችን ማፅደቅ።
2. የአላህ ስሞች መልካም መሆናቸው።
3. በአላህ መልካም ስሞች ዱዓ እንድናደርግ ታዘናል።
4. የአላህን ስሞች የሚያጣምሙ መሐይማንን ችላ ማለት ተገቢ ነው።
5. የ«ኢልሃድ» (ማጣመም) ትርጉም።
6. የአላህን ስሞች ያጣመመ በጥብቅ ተወግዟል።

ምዕራፍ ሃምሳ ሁለት ሰላም ሰላምታ ማቅረብ የተከሰከሰ ነው

ሶሊክ አል ቡኻሪ እንደዘገቡት ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«إِذَا كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصَّلَاةِ قُلْنَا السَّلَامَ عَلَى اللَّهِ مِنْ عِبَادِهِ
 السَّلَامَ عَلَى فُلَانٍ وَفُلَانٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَقُولُوا السَّلَامَ عَلَى
 اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلَامُ».

ከነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር በምንሰግድበት ወቅት «ለአላህ ከባርቹ ሰላምታ፣ ለእገሌ ከእገሌ ሰላምታ» እንል ነበር። «በአላህ ላይ ሰላምታ ይስፈን፣ አትበሉ። አላህ ራሱ ሰላም ነው» አሉን- መልዕክተኛው።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሰላም ትርጓሜ።
2. ሰላም ሰላምታ ነው።
3. ለአላህ ተገቢው አይደለም።
4. ምክንያቱ ተገልጿል።
5. አግባብነት ያለውንና የሌለውን ድርጊት ያውቁ ዘንድ መ-ሕሊሞችን ማስተማር እንደሚገባ።

ምዕራፍ ሃምሳ ሦስት

«ሰላህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትን ሰግሰኝ»

ማሰት የተከሰከሰ ሰሰመሆኑ

ሶሊኩ አል-ቡኻሪ አቡ ሁረይራን በመጥቀስ እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ

شِئْتَ. لِيَعْزِمَ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا مُكْرَهَ لَهُ».

«ከእናንተ አንዳችሁ+አላህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትህን

ሰግሰኝ! ከፈለግክ እዘንልኝ+ አይበል። ጥያቄውን በእርግጠኝነት ያቅርብ። አላህን የሚያስገድደው ኃይል የለም!» ብለዋል። ሙስሊም ደግሞ:-

«وَلِيَعْزِمَ الرَّغْبَةَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَتَعَاطَمُهُ شَيْءٌ أُعْطِيَ».

«ከፍተኛ ጉጉት ይነረው። አላህ ምንም ነገር መስጠት አይቸግረውም።»

የሚል ዘግበዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በዱዓ ወቅት መጠራጠር የተከለከለ ነው።

2. ምክንያቱ ተብራርቷል።

3. «ጥያቄውን በእርግጠኝነት ያቅርብ» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል።

4. በዱዓ ወቅት ከፍተኛ ጉጉት ያስፈልጋል።

5. የዚህም ምክንያት ተወስኗል።

ምዕራፍ 4ምኅ ስራት
«የኔ ስገልጋይ» ወይም «ባሪያዬ» ማለት
የተከሰከሰ ስለመሆኑ

ቡኻሪ አቡሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ أَطْعِمَ رِيكَ وَصِيءَ رِيكَ. وَلَيَقُلْ سَيِّدِي وَمَوْلَايَ، وَلَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ: عَبْدِي وَأَمْتِي وَلَيَقُلْ: فَتَايَ وَفَتَاتِي وَعَلَامِي.»

«ከግንቱ አንዳችሁ ለአገልጋዩ :- ለጌታህ ምግብ አቅርብ! ለጌታህ መብራት አቅርብ! አገልጋዩ! ባሪያዬ! አይበል። አገልጋዩ፣ አለቃዬም (ሰይዲ)፣ አስተዳዳሪዬ (መውላዬ) ይበል። አለቃው ደግሞ አገልጋዮቹን፣ አንተ ወጣት ልጅ፣ ቆንጆት፣ በማለት ይጥራ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አገልጋዩ፣ ባሪያዬ ማለት የተከሰከለ ነው።
2. አንድ አገልጋይ አለቃውን «ጌታዬ» በማለት መጥራቱ የተከሰከለ ነው። አለቃውም «ለጌታህ ምግብ አቅርብ» ማለቱ ተወግዷል።
3. አለቃው አገልጋዮቹን «ወጣት፣ ቆንጆት» በማለት እንዲጠራ ታዟል።
4. አገልጋዩ አለቃውን ማለት የሚገባው «አለቃዬ፣ አስተዳዳሪዬ» እንደሆነ ትምህርት ተሰጥቷል።
5. ማስተላለፍ የተፈለገው መልዕክት ግልፅ ነው። የተውሂድ ጉዳይ ከፍተኛ ትኩረት ሊሰጠው ይገባል። በቃላት ደረጃ እንኳ ቢሆን።

ምዕራፍ ሃምሳ ስምስት
በአላህ ስም የጠየቀ ተቀባይነት ሲያገኝ
ስንደሚገባው

ኢብን ዑመር እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

مَنْ سَأَلَ بِاللَّهِ فَاغْطَوْهُ، وَمَنْ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ فَأَعِيذُوهُ، وَمَنْ دَعَاكُمْ فَأَجِيبُوهُ وَمَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافِئُوهُ. فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَا تَكْفِئُونَهُ فَادْعُوا لَهُ حَتَّى تُرَوَّأَ أَلَيْكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ.

«በአላህ ስም የጠየቀን ስጡት! በአላህ ስም ጥበቃ ለከጀለ ጥበቃችሁን አትንፈጉት። ጥሪ ላቀረበላችሁም ጥሪውን ተቀበሉ። መልካም ውለታ ለዋለላችሁ ውለታውን መልሱ። ውለታውን የምትመለሱበት መንገድ ብታጡ እንኳ ዱዓ አድርጉለት! ዱዓችሁ ውለታውን የሚመጥን መሆኑ እስኪሰማችሁ ድረስ።» (አቡ ዳዊድና ነሳኢ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ ስም ጥበቃን ለከጀለ ጥበቃን አለመንፈግ።
2. በአላህ ስም ሰጠየቀ መስጠት።
3. የሰዎችን ግብዣ (ጥሪ) መቀበል።
4. መልካም ለዋለ ሰው ውለታውን መመለስ።
5. ውለታን ለመመለስ አቅሙ ለሌለው ሰው ዱዓ ራሱ ውለታን መክፈል ነው።
6. «ዱዓችሁ ውለታውን መመጠኑ እስኪሰማችሁ ድረስ» የሚለው ሀረግ ልዩ ትኩረት ያሻል።

ምዕራፍ ሃምሳ ስድስት
በአላህ ፊት (ክብር) የሚጠየቀው
ጅነት ብቻ ስሰመሆኑ

ጳቢር (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«لَا يُنَالُ بِوَجْهِ اللَّهِ إِلَّا الْجَنَّةُ» .

«በአላህ ፊት (ወጅህ) ከጅነት ውጭ ሌላ ነገር አይጠየቅም፡፡» (አቡ ዳወድ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ ክብር (ወጅህ) መጠየቅ የሚገባው ነገር እጅግ የላቀ ሊሆን ይገባል፡፡
2. «ፊት» ከአላህ ባህሪያት አንዱ ነው፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ሰባተ ቁጥት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿يَقُولُونَ لَوْ كَان لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هُنَا﴾

«ከነገሩ ለኛ እንዳች በነበረን ኖሮ እዚህ ባልተገደልን ነበር+ ይላሉ::» (አል-ዒምራን :154)

﴿الَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَتِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا﴾

«እነዚያ ከትግል የቀሩ ሲሆኑ ለወንድሞቻቸው በታዘዙን ኖሮ ባልተገደሉ ነበር ያሉ ናቸው::» (አል-ዒምራን :168)

ቡኻሪ እንዳሰፈሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) ተከታዩን መናገራቸውን አቡ ሁረይራ (ረዐ) አስተላልፏል:-

«اٰخِرُصَّ عَلَىٰ مَا يَنْفَعُكَ وَاسْتَعِزَّ بِاللّٰهِ وَلَا تَعْجَزَنَّ وَاِنْ اَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ اٰتٰنِي فَعَلْتُ كَذَا وَكَذَا لَكَانَ كَذَا وَكَذَا وَلٰكِنْ قُلْ: قَدَّرَ اللّٰهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَاِنْ لَوْ تَفَتَّحَ عَمَلُ الشَّيْطٰنِ.»

«የሚጠቅምህን ነገር በትጋት ከጆል! የአላህን እገዛ ጠይቅ! አትሰነፍ ፤ እንዳች ነገር ሲያገኝህ+ ይህን ፈፅሜ ቢሆን ኖሮ ይህ በሆነ ነበር+ እያልክ አትቆጭ:: ይልቁንም+ አላህ የወሰነው ሆኗል:: የከጀለው ተፈፅሟል+ በል :: ቁጭት የሸይጧንን ተግባር ከፋች ናትና::»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አል ዒምራን ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሱት ሁለት አንቀጾች ትርጉም::
2. ቁጭት በጥብቅ የተወገዘ ነው::
3. ምክንያቱም ተጠቅሷል:: ለሸይጧን ተግባር በር ከፋች ነው::
4. መልዕክተኛው ችግር በደረሰብን ወቅት ምን ማለት እንደሚገባን አስትምረውናል::
5. ጠቃሚን ነገር በትጋት መፈለግና ለዚህም የአላህን እርዳታ መጠየቅ ተገቢ ነው::
6. የዚህ ተቃራኒ የሆነው ባህሪ (ሰንፍና) ተወግዷል::

ምዕራፍ ሃምሳ ስምንት ንፋስን መሳደብ ስለ መከሰከሱ

አብይ ኢብን ካዕብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«لَا تَسُبُّوا الرِّيحَ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مَا تَكْرَهُونَ فَقُولُوا: اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ
مِنْ خَيْرِ هَذِهِ الرِّيحِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَخَيْرِ مَا أَمْرَتْ بِهِ. وَنَعُوذُ بِكَ
مِنْ شَرِّ هَذِهِ الرِّيحِ وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أَمْرَتْ بِهِ.»

«ንፋስን አትሳደቡ፤ የምትጠሉት ነገር ሲገጥማችሁ፡- አላህ ሆይ! ከዚህ ንፋስ፣ ካመጣውና ከታዘዘበት መልካም ነገር እንጠይቅሁለን። ከንፋሱ፣ ከሚያመጣውና ከታዘዘበት መጥፎ ነገር ትጠብቀን ዘንድ እንማፀንሃለን፤ ባሉ።» (ቴርሚዚ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ንፋስን መሳደብ ውግዝ መሆኑ።
2. አንድ ሰው የሚጠላው ነገር ሲገጥመው ማለት የሚገባው ትክክለኛ ነገር።
3. ንፋስ በመለከታዊ ትዕዛዝ (መመሪያ) ሥር መሆኑ።
4. በመልካምም፣ በመጥፎም ሊታዘዝ እንደሚችል።

ምዕራፍ ሃምሳ ዘጠኝ
ሰባህን በክፍ መጠርጠር ስለመከሰከሱ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ يٰظَنُّوٓا۟ بِاللهِ عِبرَ الْحَقِّ ظَنُّ الْبَهِيمِ يَقُولُوٓنَ هَلْ لَنَا مِنَ الْاٰمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ اِنَّ
 الْاٰمْرَ كُلَّهُ لِلّٰهِ يُخَفُّوْنَ فِيْ اَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُوْنَ لَكَ يَقُولُوْنَ لَوْ كَانْ لَنَا مِنَ الْاٰمْرِ
 شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هٰهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِيْ بُيُوٓتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِيْنَ كَتَبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلَ اِلَّا
 مَضٰجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللهُ مَا فِيْ صُدُوْرِكُمْ وَلِيُمَخِّصَ مَا فِيْ قُلُوْبِكُمْ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ
 بِذٰتِ الصُّدُوْرِ ﴾

«ከዚያም ከጭንቅ በኋላ ፀጥታን፣ ከእናንተ ከፊሎችን የሚሸፍንን እንቅልፍ፣ በእናንተ ላይ አወረደ፣ ከፊሎችን ነፍሶቻቸው በእርግጥ አሳሰቧቸው። እውነት ያልሆነን የመሐይምነት መጠራጠር በአላህ ላይ ይጠራጠራሉ። ከነገሩ ለኛ ምንም ያለንም ይላሉ። ነገሩ ሁሉ ለአላህ ነው በላቸው። ለእናንተ የማይገለጹትን በነፍሶቻቸው ውስጥ ይደብቃሉ፣ ከነገሩ ለኛ አንዳች በነበረን ኖሮ፣ እዚህ ባልተገደልን ነበር፣ ይላሉ። በቤታችሁ ውስጥ በሽናችሁም ኖሮ እነዚያ በነርሱ ላይ መገደል የተፃፈባቸው ወደ መውደቂያቸው በወጡ ነበር በላቸው፣ አላህ(ፍርዱን ሊፈጽምና) በደረቶቻችሁም ውስጥ ያለውን ሊፈትን በልቦቻችሁም ውስጥ ያለውን ነገር ሊገልጽ (ይህን ስራ)፣ አላህም በደረቶች ውስጥ ያለን ሁሉ አዋቂ ነው» (አል-ጌምራን :154)

﴿ الظَّالِمَاتِ بِاللّٰهِ ظَنُّ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ ذٰمِرَةٌ السَّوْءِ ﴾

«በአላህ ከቶ ጥርጣሬን ተጠራጣሪዎቹን በነሱ ላይ ከቶ ከባቢ አለባቸው።»(አል-ፈትሕ :6)

ኢብንል ቀይም የመጀመሪያውን አንቀፅ ሲያብራሩ እንዲህ ብለዋል፡-

«ይህ ከአንቀፁ ላይ የተጠቀሰው መጠራጠር፣ አላህ መልዕክተኛውን አይረዳም፣ ተልዕኳቸው ይከስማል የሚል ዓይነት

ጥርጣሬ እንደነበር ተነግሯል። መልዕክተኛው የገጠማቸው ችግርና መከራ በአላህ እቅድና ኘላን፣ እንዲሁም በጥበቡ የተከሰተ አይደለም የሚል ነበርም ተብሏል። የአላህን ጥበብ፣ እቅድና ኘላን (ቀደር) መካድ። የመልዕክተኛው ዲን ከሌሎች ዲኖች ሁሉ የበላይ ይሆናል። የሚለውን መለኮታዊ ቃል ኪዳን አለመቀበል እንደሆነም ተገልጿል። በአል ፈትህ ምዕራፍ ላይ የተገለፀውና ሙናፊቶችና ሙሽሪኮች እንደፈፀሙት የተወሳው መጥፎ ጥርጣሬ ይኸው ነው። መጥፎ የተባለበት ምክንያት ለአላህ የማይገባው በመሆኑ ነው። ጥበቡን ያከሰሳል። የቃል ኪዳኑን እውነተኛነት ያረክሳል።

«ባጢል በሐቅ ላይ ዘለዓለማዊ የበላይነትን ይጎናፀፋል የሚል እምነት፤ በዚህ ፍጥረተ ዓለም ውስጥ የሚከሰቱ ክስተቶች በአላህ እቅድና ኘላን መፈፀማቸውን መካድ፤ እቅድና ኘላኑ ከፍተኛ ጥበብ ያዘለ መሆኑን አለመቀበልና ክስተቶቹ የሚፈፀሙት ያለ ጥበብ ነው፤ የሚል እምነት የነዚያ የካዱት ሰዎች ጥርጣሬ ነው። ከፍተኛ የእሳት ቅጣት ይጠብቃቸዋል።

«አብዛኛዎቹ ሰዎች ከግላዊ ህይወታቸው ጋር በተያያዘና አላህ በሌሎች ላይ እንዲከሰት በሚፈቅደው ሁኔታ መጥፎ ጥርጣሬ አላቸው። አላህን፣ ስሞቹንና ባህሪያቱን በጥልቅ የተረዳ፣ በመለኮታዊ ጥበብ ያመነ ካልሆነ ማንም ውሳኔዎቹን በፀጋ መቀበል፣ በእርካታ ማስተናገድ ይከብደዋል። ብልሆች ይህንን ጥበብ የላቀ ትኩረይ ይቸሩታል። በአላህ ላይ ላደረገቸው ክፉ ጥርጣሬ ሁሌም ተውበት ያደርጋሉ። ምህረቱን ይለምናሉ።

«የሰዎችን ሁኔታ ረጋ ብለህ ብታስተውል፤ በጥልቅ ብትመረምር በአላህ እቅድና ኘላን ሲማረሩ ብዙ ጊዜ ይገጥሙሃል። ይህ መሆን ነበረበት፤ ያ መከሰት አልነበረበትም ሲሉ ታደምጣለህ። አንተስ ከእንዲህ ዓይነቱ ግድፈት የፀዳህ ነህ? ራስህን ፈትሽ። የፀዳህ ከሆንክ ዕድለኛ ነህ። ካልሆንክ ግን ለስኬት መብቃትህን እጠራጠራለሁ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ዒምራን 154» ትርጉም
2. የአንቀፅ «አል ፈትህ 6» ትርጉም
3. ከእንዲህ ዓይነት ግድፈት ሊድን የሚችለው የአላህን ማንነት በጥልቅ የተረዳ፣ መልካም ስሞቹንና ባህሪያቱን በትክክል ያወቀ ብቻ ነው።

ምዕራፍ ስድሳ

የሰላህን ሰቀድና ንባን (ቀደር) መካድ

አ.ብን ዐ.መር እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«وَالَّذِي نَفْسُ ابْنِ عُمَرَ بِيَدِهِ لَوْ كَانَ لِأَحَدِهِمْ مِثْلُ أَحَدٍ ذَهَبًا ثُمَّ أَنْفَقَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا قَبِلَهُ اللَّهُ مِنْهُ حَتَّى يُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ» ثم استدل بقول النبي ﷺ: «الإيمان أن تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره وشره».

«የአ.ብን ዐ.መር ነፍስ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላላሁ! ከናንተ ለአንዳችሁ የአሁኑን ተራራ የሚያክል ወርቅ በኖረውና በአላህ መንግድ በመጸውተው በቀደር እስካላመነ ድረስ አላህ አይቀበለውም::» ለዚህ አባባላቸው:- «አ.ሚን በአላህ፣ በመላእክቶች፣ በመጽሐፍት፣ በመልዕክተኞችና በቀጣዩ ዓለም መኖር፣ እንዲሁም በቀደር- መልካምም ይሁን ክፉ- ማመንህ ነው::» በማለት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ያሰሙትን ንግግር በዋቢነት አቀረቡ::

ዐ.ባዳት አ.ብን ሲሚት ለልጃቸው ተከታዩን ምክር መለገሳቸውን መሰለገም ዘግበዋል:-

«أَنَّهُ قَالَ لِإِنِّي يَا بَنِيَّ! إِنَّكَ لَنْ تَجِدَ طَعْمَ الْإِيمَانِ حَتَّى تَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ وَمَا أَخْطَاكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ أَكْتُبْ فَقَالَ رَبِّ! مَاذَا أَكْتُبُ؟ قَالَ: أَكْتُبْ مَقَادِيرَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ. يَا بَنِيَّ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: مَنْ مَاتَ عَلَى غَيْرِ هَذَا فَلَيْسَ مِنِّي».

ልጅ ሆይ! ያገኘህ ነገር ሊበትህ፣ የሳተህ ደግሞ ሊያገኝህ እንደማይችል እስካላመንክ ድረስ የአ.ሚንን ለዛ አታጣጥምም:: የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ አድምጧለሁ:-

«አላህ በመጀመሪያ የፈጠረው ብዕርን ነው:: ጻፍ አለው:: ጌታዬ ሆይ! የምፅፈው ምንድን ነው? አለ:: እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ ያለውን የእያንዳንዱን ነገር ልኬታ (መቃዳር) ክተብ፣ ሲል

አዘዘው።» ልጄ ሆይ! የአላህ መልዕክተኛ፡- «በዚህ እምነት ሳይፀና የሞተ ሰው ከኔ ውጭ ነው።» ሲሉም አድምጫለሁ።

በሌላ የአህመድ ዘገባ ደግሞ፡-

«أَنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللهُ تَعَالَى الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ أَكْتُبْ فَجَرَى فِي تِلْكَ السَّاعَةِ بِمَا هُوَ كَاتِبٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

«ልዑል የሆነው አላህ መጀመሪያ የፈጠረው ብዕርን ነው። «ክተብ» ሲል አዘዘው። ከዚያን ዕለት አንስቶ እስከ ዕለተ ቁያማ ድረስ የሚከናወኑ ክስተቶች ያንዱ የተፃፉ ናቸው።»

በኢብን ወሐብ ዘገባ መሠረት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«فَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ أَحْرَقَهُ اللهُ بِالنَّارِ».

«በቀደር- መልካም ይሁን ክፉ ያላመነ አላህ በአሳት ያቃጥለዋል።» በለዋል።

በሙስኒድና ሱኒን ላይ እንደተወሰነው ኢብን ጃሊምይ ተከታዩን ዘገባ አስተላልፈዋል፡-

«أَتَيْتُ أَبِيَّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي شَيْءٌ مِنْ الْقَدْرِ فَحَدَّثَنِي بِشَيْءٍ لَعَلَّ اللهُ يُذْهِبُهُ مِنْ قَلْبِي. فَقَالَ لَوْ أَنْقَمْتَ مِثْلَ أَحَدٍ ذَهَبًا مَا قَبِلَهُ اللهُ مِنْكَ حَتَّى تُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ وَتَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ وَمَا أَخْطَاكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ وَلَوْ مَتَّ عَلَى غَيْرِ هَذَا لَكُنْتَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَالَ فَأَتَيْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ مَسْعُودٍ وَحَدَيْتُهُ بِنِ الْيَمَانِ وَزَيْدَ بْنِ ثَابِتٍ فَكُلُّهُمْ حَدَّثَنِي بِمِثْلِ ذَلِكَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ».

ከአብይ ኢብን ካዕብ ዘንድ በመሄድ «ቀደርን አስመልክቶ ልቦናዬ ውስጥ ችግር አለብኝ። አንዳች ነገር ይንገሩኝ። ምን አልባትም አላህ ከልቦናዬ ውስጥ ያለውን ችግር ያስወገድልኝ ይሆናል» አልኳቸው። «የአሁድን ተራራ የሚያክል ወርቅ ብትመፀውት እንኳ በቀደር እስካላመንክ ድረስ ምፅዋትህ ተቀባይነት የለውም። ያገኘህ ነገር ሊሰትህ፣ የሳተህ ደግሞ ሊያገኘህ እንደማይችል አምኘህ እስካልተቀበልክ ድረስ። እኔው ራሴ ልቤ በዚህ እምነት ላይ ሳይፀና ብሞት የአሳት ሰው እሆን ነበር።» አሉ።

አብደላህ ኢብን መስዑድ፣ ሁዛይፈት ኢብንል የማን እና ዘይድ ኢብን ሳቢትን አገኘኋቸው። ሁሉም ነብዩን (ሶ.ዐ.ወ) ዋቢ በማድረግ ተመሳሳይ መልዕክት ነገሩኝ። (ሐኪም ሶሐኢ ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውቷል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በቀደር የማመን ግዴታነት።
2. በቀደር የማመን ትክክለኛ ትርጓሜ።
3. በቀደር ያላመነ መልካም ሥራዎቹ ተቀባይነት የላቸውም።
4. አንድ ሰው በቀደር እስካላመነ ድረስ የኢማንን ለዛ አያጣጥምም።
5. አላህ መጀመሪያ ያስገኘው ፍጡር ተወስቷል።
6. ከዚያን ዕለት እንስቶ እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ የሚከሰቱ ሁኔታዎች በሙሉ በአላህ እቅድና ኘላን መሠረት የሚፈፀሙ ናቸው።
7. በቀደር የማያምን ሰው ከርላቸው መንገድ ውጭ መሆኑን ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተናግረዋል።
8. አንዳች የሚያምታታ ነገር ሲፈጠርባቸው አላማዎችን በመጠየቅ ለማስወገድ መጣር የሰለፎች ልምድ ነበር።
9. አላሞች የሰጡት ምላሽ ረሱል (ሶ.ዐ.ወ) በጉዳዩ ላይ የሰጡት ብይን ብቻ በመሆኑ አጥጋቢ ነበር።

ግዕዝ ስድሳ ስንድ ሳንባዎን የሚጠብቃቸው ስስከራ ቅጣት

አቡ-ሁ-ረይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«قال الله تعالى: وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقْ كَخَلْقِي فَلْيَخْلُقُوا ذُرَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا حَبَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا شَعِيرَةً.»

«አላህ እንዲህ ብሏል:- የኔን ፍጡራን አስመስሎ ለመፍጠር ከሚሞክር የበለጠ ግፊኛ ማንው? (ከቻለ) አቶም፣ የጉመንዘር ቅንጣት ወይም ገብስ ይፍጠር:»

ዓኢሻ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهَتُونَ بِخَلْقِ اللَّهِ»

«የቂያማ ዕለት ከማንም በከፋ ሁኔታ ቅጣት የሚጠብቃቸው ከአላህ ጋር በፈጣሪነት የሚፎካከሩ ናቸው:» ብለዋል።

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ኢብን አባሰ ማስተላለፋቸውን ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበዋል:-

«كُلُّ مُصَوِّرٍ فِي النَّارِ يُجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ صُورَةٍ صَوَّرَهَا نَفْسٌ يُعَذَّبُ بِهَا فِي جَهَنَّمَ.»

«አያንዳንዱ ሰዓሊ የአላት ቅጣት ይጠብቀዋል። በሰራው በአያንዳንዱ ስዕል ልክ ጀህንም ውስጥ የሚቀጣበት ነፍስ ይበጅለታል።»

ኢብን ዓባዕን በመጥቀስ ቡኻሪና ሙስሊም:-

«مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فِي الدُّنْيَا كَلَّفَ أَنْ يَنْفَعَهَا فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بِنَافِعٍ.»

«በዚህች አለም ውስጥ አንዲት ስዕል የላለ የቂያማ ዕለት ፍህ እንዲያገባበት ይገደዳል፤ አይላካለትም» መባሉን ዘግበዋል።

አቡ ሂያጅ ተከታዩን ማለታቸውን ሙስሊም ዘግበዋል:-

«أَلَا أُبَعِّثُكَ عَلَى مَا بَعَّثَنِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَلَّا تَدَعَ صُورَةَ الْإِنْسَانِ طَمَسْتَهَا، وَلَا قَبْرًا مُشْرِفًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ»

አሊ፡ «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዳከናወን ያዘዙኝን ተግባር ልዘዝህን? የምታገኛቸውን ስዕሎች በሙሉ አጥፋ፤ ከፍ ብሎ የታነፀ ቀብርም ካገኘህ አስተካክል» አሉ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዓሊያን በጥብቅ ተወግዘዋል።
2. የዚህም ምክንያቱ ከአላህ ጋር ሊኖር የሚገባው አደብ መጣሱ እንደሆነ «አላህን ከሚፎካከር የበለጠ ግፊኛ የለም» የሚለው የዘገባው ቃል ያመለክታል።
3. አላህ የሚሻውን የማድረግ ችሎታ እንዳለውና ፍጡራን ግን ቅንጣት እንደማይፈጥሩ «ከቻለ አቶም፣ የእህል ዘር ወይም የገብስ ፍሬ ይፍጠር» በሚለው ነቢያዊ ቃል ተመልክቷል።
4. ሰዓሊያን የከፋ ቅጣት ይጠብቃቸዋል።
5. አላህ፣ በሳሏቸው ስዕሎች ልክ ነፍስ በመፍጠር ጀህንም ውስጥ ይቀጣቸዋል።
6. ሩህ እንዲያገቡም ያስገድዳቸዋል።
7. ስዕሎችን ማጥፋትና መሰባበር እንደሚገባ።

ምዕራፍ ስድሳ ሁለት መሐሳን ማብዛት ስለ መከሰከሱ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَاحْفَظُوا آيَاتِنَا﴾

«መሐሳዎቻችሁን ጠብቁ» (አል- ማኢዳን :89)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት አቡ ሁረይራ (ረዐ) አስተላልፈዋል፡-

«الْحَلْفُ مَنْفَقَةٌ لِّلسَّلْعَةِ مَمْحَقَةٌ لِّلْكَسْبِ»

«መሐላ ሸቀጥን ሊያስወድድ ቢችልም በረካን ግን ያብሳል፡፡» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ስልማን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«ثَلَاثَةٌ لَا يَكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: أَشْنِمِطُ زَانٍ، وَعَائِلٌ مُسْتَكْبِرٌ، وَرَجُلٌ جَعَلَ اللَّهُ بِضَاعَتَهُ لَا يَشْتَرِي إِلَّا بِبَيْمِنِهِ وَلَا يَبِيعُ إِلَّا بِبَيْمِنِهِ.»

«አላህ የቂያማ ዕለት ለሦስት ሰዎች ምህረትን አይለግስም፤ አያፀድቃቸውምም፡፡ እጅግ አሳማሚ ቅጣት ይጠብቃቸዋል፡፡ እነሱም የአዛውንት ሴሰኛ፣ ኩራተኛ የቅርብ ዘመድና ሸቀጡን በመሃላ እንጅ የማይሸጥ፣ በመሃላ እንጅ የማይገዛ ነጋዴ ናቸው፡፡» (ጦበራኒ ዘግበውታል)

ኢምራን ኢብን ሁሳይን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«خَيْرَ أُمَّتِي قَرْيَتِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ فَلَا أَدْرِي أَذْكَرَ بَعْدَ قَرْنِهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا؟ ثُمَّ إِنَّ بَعْدَكُمْ قَوْمًا يَشْهَدُونَ وَلَا يَسْتَشْهَدُونَ وَلَا يَحْوُونَ وَلَا يُؤْتَمُونَ وَيَنْذُرُونَ وَلَا يُؤْفُونَ وَيُظْهَرُ فِيهِمُ السَّمَنُ»

«ከተከታዮቼ በላጩ አኔ የምገንበት ትውልድ ነው፡፡ ከዚያም የሚቀጥለው፣ ከዚያም የሚቀጥለው፣ (ከርሳቸው ትውልድ በኋላ ሁለት ትውልዶችን ብቻ ያውሱ ወይም ሦስትኛ

ይጨምሩ አላስታውስም።) በመቀጠልም ሳይጠየቁ ምስክርነት የሚሰጡ፣ ፈፀሞ ሊታመኑ የማይችሉ፣ የሚሳሉ ግን ስለታቸውን የማይሞሉና ሰውነታቸው የገዘፈ ትውልዶች ከናንተ በኋላ ይመጣሉ።» (ቡኻሪ)

ኢብን መስዑድ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ»

«ከትውልድ ሁሉ በላጩ እኔ የምገኝበት ትውልድ ነው፤ ከዚያም ሚቀጥለው፣ ከዚያም የሚቀጥለው፣ በመቀጠልም ምስክርነታቸው መሰላቸውን፣ መሰላቸው ምስክርነታቸውን የሚቀድም ሰዎች ያሉበት ትውልድ ይመጣል።»

ኢብራሂም እንዲህ ብለዋል፡-

«ሀፃናት እያለን በችኮላ ምስክርነትን ስንሰጥ ወላጆቻችን ይገርፉን ነበር።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. መሐላን መጠበቅ አስፈላጊ መሆኑ ተጠቅሷል።
2. መሐላ የሸቀጥን ዋጋ ከፍ የሚያደርግበት አጋጣሚ እንደሚኖር ተወስኗል።
3. በመሐላ ካልሆነ የማይሸጥና የማይገዛ ነጋዴ በጥብቅ ተወግዷል።
4. ብዙም አስፈላጊ ባልሆነ ድርጊት የከበደ ወንጀል መፈፀም።
5. ሳይጠየቁ መሐላ የሚደረድሩ ሰዎች በጥብቅ ተወግዘዋል።
6. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የመጀመሪያዎቹን ሦስት ወይም አራት ትውልዶች መልካምነት መስክረዋል። ቀጣዮቹ ትውልዶች ምን ዓይነት ሊሆኑ እንደሚችሉም ተንብደዋል።
7. ለምስክርነት ሳይጠሩ የሚመሰክሩ ሰዎች ተወግዘዋል።
8. ሰለፎች በምስክርነትና በመሐላ ሰብብ ልጆቻቸውን ይቀጡ እንደነበር ተመልክተዋል።

ምዕራፍ ስድሳ ሦስት
ስለ ስላህና መዕዕከተኛው የጥበቃ
ቃዕ ኪዳን (ዚመህ)

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَفْضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَيْفَالَىٰ إِنَّ اللَّهَ بِعَلَمِ مَا تَفْعَلُونَ﴾

«ቃል ኪዳንም በገባችሁ ጊዜ በአላህ ቃል ኪዳን መሉ! መሐላዎቻችሁንም ካጠናከራችኋቸው በኋላ አታፍርሱ።» (ሐል-ነሐል:19)

ቡረደዳህ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَمَرَ أَمِيرًا عَلَىٰ جَيْشٍ أَوْ سَرِيَّةٍ أَوْ صَاهُ بِتَقْوَى اللَّهِ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا. فَقَالَ اغْزُوا بِسْمِ اللَّهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ. اغْزُوا وَلَا تَغْلُوا وَلَا تَغْدِرُوا وَلَا تُمَثِّلُوا وَلَا تَقْتُلُوا وَلِيدًا. وَإِذَا لَقِيتَ عَدُوَّكَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَادْعُهُمْ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ أَوْ خِلَالَ فَايْتَهُنَّ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ.

ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ فَإِنْ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى التَّحَوُّلِ مِنْ دَارِهِمْ إِلَى دَارِ الْمُهَاجِرِينَ وَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ إِنْ فَعَلُوا ذَلِكَ فَلَهُمْ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُهَاجِرِينَ، فَإِنْ أَبَوْا أَنْ يَتَحَوَّلُوا مِنْهَا فَاخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ يَكُونُونَ كَأَغْرَابِ الْمُسْلِمِينَ يَجْرِي عَلَيْهِمْ حُكْمُ اللَّهِ تَعَالَى وَلَا يَكُونُ لَهُمْ فِي الْغَنِيمَةِ وَالْفَيْءِ شَيْءٌ إِلَّا أَنْ يُجَاهِدُوا مَعَ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَاسْأَلْهُمْ الْجِزْيَةَ فَإِنْ هُمْ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ فَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَاسْتَعِنَ بِاللَّهِ وَقَاتِلْهُمْ، وَإِذَا حَاصَرْتَ

أَهْلَ حِصْنٍ فَأَرَادُوكَ أَنْ تَجْعَلَ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ فَلَا تَجْعَلْ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ وَلَكِنْ اجْعَلْ لَهُمْ ذِمَّتَكَ وَذِمَّةَ أَصْحَابِكَ فَإِنَّكُمْ إِنْ تُخْفِرُوا ذِمَّتَكُمْ وَذِمَّةَ أَصْحَابِكُمْ أَهْوَىٰ مِنْ أَنْ تُخْفِرُوا ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ، وَإِذَا حَاصِرْتَ أَهْلَ حِصْنٍ فَأَرَادُوكَ أَنْ تُنَزِّلَهُمْ عَلَىٰ حُكْمِ اللَّهِ فَلَا تُنَزِّلَهُمْ وَلَكِنْ أَنْزِلْهُمْ عَلَىٰ حُكْمِكَ فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي أَتُصِيبُ فِيهِمْ حُكْمَ اللَّهِ أَمْ لَا».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ለአንድ ጦር አበጋዝ በሚሾሙበት ወቅት አላህን እንዲፈራና በስሩ ያሉ ሙስሊሞችን በመልካም ሁኔታ እንዲይዝ ይመክሩት ነበር። እንዲሁም ይሉት ነበር፡- «በአላህ ስም ዝመቱ! በአላህ መንገድ። አላህን የካደን ሁሉ ተዋጉ። የገንዘብ ምርኮዎችን አግባብ ባልሆነ ሁኔታ ለግል ጥቅማችሁ አታውሉ። የገባችሁትን ቃል አታፍርሱ። የሰዎችን አካል የመቆራረጥ አረመኔያዊ ተግባር አትፈፀሙ። ሀፃናትን አትግደሉ።

«ሙሽሪክ ጠላትህን በምታገኝበት ወቅት ሦስት ምርጫዎችን አቅርብለት። ከሦስቱ አንዱን ከተቀበለህ ከግድያ ታቀብ። ወደ ኢስላም ጥሪ አቅርብላቸው። ከተቀበሉህ መልካም ሆነ። ያሉበትን አገር ጥለው ወደ መዲና እንዲሰደዱ ጠይቃቸው። ይህን ካደረጉ ሙሐጅሮች ያላቸው መብት እንደሚኖራቸው፣ በነርሱ ላይ የሚፀናው ግዴታ እንደሚፀናባቸው ንገራቸው። ለመሰደድ ፈቃደኛ ካልሆኑ እንደበደዋን ሙስሊሞች ተቆጥረው የአላህ ህግ እንደሚፀናባቸው፣ ከምርኮ ገንዘብ- ከሙስሊሞች ጋር አብረው እስካል ዘመቱ ድረስ- ቅንጣት እንደማይደርሳቸው ግለፅላቸው። አሻፈረን ካሉ ግብር (ጂ.ዲ.ዘ.ያ) ጠይቃቸው። ከተቀበሉህ ተቀበል። ከውጊያውም ታቀብ። አሻፈረን ካሉ በአላህ በመታገዝ ተዋጋቸው። አንድን አካባቢ ከከበብክና ነዋሪዎቹ የአላህንና የመልዕክተኛውን የጥበቃ ቃል ኪዳን (ዚ.መ.ህ) ከጠየቁህ አትቀበላቸው። የአንተንና የባልደረቦችህን ዚማህ ብቻ ስጣቸው። ቃል ኪዳናችሁን ብታፈርሱ እንኳ በአላህና በመልዕክተኛው ስም የሰጣችሁትን ቃል ከማፍረስ የአንተንና የባልደረቦችህን ማፍረስ ይቀላል። የአላህን ውሳኔ ከጠየቁህ አትቀበል። የራስህን ውሳኔ ብቻ ስጣቸው። አንተ የምትሰጠው ብይን ከአላህ ፍላጎት ጋር መጣጣሙን የምታውቅበት ምንም መንገድ የለም።» (ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህና በመልዕክተኛ «ዚመሀ» እና በሙስሊሞች «ዚመሀ» መካከል ያለው ልዩነት።
2. ከሁለት ጎጂ ሁኔታዎች ቀለል ያለውን መምረጥ።
3. «በአላህ ስም፣ በአላህ መንገድ ዝመቱ» የሚለው ነብያዊ ትዕዛዝ።
4. «በአላህ የካደን ሁሉ ተዋጉ» የሚል ትዕዛዝ መስጠታቸው።
5. «በአላህ ታገዝና ተፋለማቸው» በማለት የሰጡት ትዕዛዝ።
6. በአላህ «ሁክም» (ብይን) እና በዑለሞች «ሁክም» መካከል ያለው ልዩነት።
7. ሶሃቦች አስፈላጊ በሆነ ወቅት ብይን ይሰጣሉ። የሚሰጡት ብይን ግን ከአላህ ፍላጎት ጋር ሊጣጣም ወይም ላይጣጣም ይችላል።

ምዕራፍ ሰድሳ ስራተ ከስላህ መብት ጋር የተያያዘ መሐሳ

ጁንዳብ ኢብን ዐብደላህ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«قَالَ رَجُلٌ وَاللهِ لَا يَغْفِرُ اللهُ لِفُلَانٍ. فَقَالَ اللهُ تَعَالَى مَنْ ذَا الَّذِي يَتَأَلَّى عَلَيَّ أَنْ لَا أَغْفِرَ لِفُلَانٍ؟ إِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُ وَأَخْطَطُ عَمَلَكَ.»

«አንድ ሰው:- በአላህ ይሁንብኝ እገሌን አላህ አይምረውም። ሲል ተናገረ። አላህም:- እገሌን እንደማልምረው በመሐላ ያፀደቀ ማን ነው? ለርሱ ምህረት ለግሼ ያንተን ተግባር ዋጋ ቢስ አድርጌዋለሁ። አለ።» (መ-ሰሊ.ም)

ተናጋሪው አላህን በእጅጉ የሚያመልክ ሰው ነበር።
አቡ ሁረይራ እንዲህ ማለታቸው ተወስኗል:-

«تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَوْبَقَّتْ دُنْيَاهُ وَآخِرَتَهُ.»

«ዱንያውንም አሼራውንም ያጠፋች ንግግር ተናገረ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ ላይ መማል በጥብቅ የተወገዘ ነው።
2. እሳት ለእያንዳንዳችን እጅግ ቅርብ ናት።
3. ጆነትም እንዲሁ ቅርባችን ናት።
4. የምንናገራትን እያንዳንዷን ንግግር አላህ ይከታተላል፤ ይቆጣጠራል።

5. አንድ ሰው ባልጠበቀው ሁኔታ ምህረትን የሚጎናፀፍበት አጋጣሚ ይከሰታል።

ምዕራፍ ስድሳ ስምስት ስላህ ወደ ፍጡራት ባማላጅነት (ሸፍዐ) አይላክም

ጁቦይር ኢብን ሙጥላም (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-
 «جاء أعرابيُّ إلى النبيِّ ﷺ فقال يا رسولَ الله! نُهِكْتَ الأنفُسُ
 وجاعَ العِيَالُ وهلَكَ الأموالُ فاستسقى لنا ربَّكَ فَإِنَّا نَسْتَشْفَعُ
 باللهِ عَلَيْكَ وبِكَ عَلَى اللهِ، فقالَ النبيُّ ﷺ سُبْحَانَ اللهِ سُبْحَانَ
 اللهِ فَمَا زَالَ يُسَبِّحُ حَتَّى عُرِفَ ذَلِكَ فِي وُجُوهِ أَصْحَابِهِ ثُمَّ قَالَ
 وَيَنَحَّكَ أَتَذِرِي مَا اللهُ! إِنَّ شَانَ اللهُ أَعْظَمُ مِنْ ذَلِكَ إِنَّهُ لَا
 يُسْتَشْفَعُ باللهِ عَلَى أَحَدٍ».

አንድ በደዊን ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዘንድ መጣና፡- «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ ! ሰዎች እያለቁ ነው። ቤተሰብ ተርቧል። ንብረቶቻችን ወድመዋል። ዝናብን ይለግሰን ዘንድ አላህን ይማፀኑልን። አላህን ወደርሰዎ፣ እርሰዎን ደግሞ ወደ አላህ በአማላጅነት ልከናል» አላቸው። «ሱብሐነላህ!» አሉ መልዕክተኛው (ሰ.ዐ.ወ)፤ በመደጋገም ባልደረቦቻቸው ስሜታቸውን እስኪጋሩ ድረስ። በመቀጠልም ፡- «ወዮልህ! የአላህን ማንነት በትክክል ታውቃለህ? አላህ አንተ ከምታስበው በላይ ነው። አላህ ወደ ማንም በአማላጅነት አይላክም።» አሉት። (አቡዳውድ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አላህን ወደ ማንም በአማላጅነት መላክ በጥብቅ ተወግዟል።
2. የመልዕክተኛው የቁጣ ስሜት ከባልደረቦቻቸው ላይም ተንፀባርቋል።
3. የእርሳቸውን ወደ አላህ በአማላጅነት መላክ አልተቃወሙም።
4. «ሱብሐነላህ» የሚለው ቃል ትርጓሜ።
5. ሙስሊሞች ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ) ዝናብ ያገኙ ዘንድ አላህን እንዲማፀኑላቸው ይጠይቋቸው ነበር።

ምዕራፍ ስድሳ ስድስት

ነብዩ (ሱ.ዐ.ወ) ስተውሂድ ጥብቅና መቅማቸውና የሸርክን መንገዶች ሁሉ መዘጋታቸው

አብደላህ አብን ሸኪረህ (ረዐ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

«انطلقتُ فِي وَفْدِ بَنِي عَامِرٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْنَا أَنْتَ سَيِّدُنَا فَقَالَ السَّيِّدُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، قُلْنَا وَأَفْضَلُنَا فَضْلًا وَأَعْظَمُنَا طَوْلًا فَقَالَ قُولُوا بِقَوْلِكُمْ أَوْ بَعْضَ قَوْلِكُمْ وَلَا يَسْتَجِرِبْنِكُمُ الشَّيْطَانُ».

ከበኒ ዓሚር ልዑክ ጋር ወደ አላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ)

ዘንድ ሄድን። «እርሰዎ አለቃችን (ሰይድ) ነዎት» አልናቸው። «ሰይድ አላህ ነው፤ ልዑል የሆነው ጌታ» አሉን። «ከሁላችንም እጅግ የላቁ፣ ቃልዎም እጅግ የከበረ» ስንል አሞካሸናቸው። «የመጣችሁበትን ጉዳይ ብቻ ተናገሩ!» ሸይጧን መንገድ እንዳያስታችሁ» አሉን። (አቡ ዳውድ ዘግበውታል)

እነሰ (ረዐ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

«أَنَّ نَاسًا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا خَيْرِنَا وَابْنَ خَيْرِنَا وَسَيِّدَنَا وَابْنَ سَيِّدِنَا، فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ! قُولُوا بِقَوْلِكُمْ وَلَا يَسْتَهْوِيَنَّكُمْ الشَّيْطَانُ، أَنَا مُحَمَّدٌ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ مَا أَحِبُّ أَنْ تَرْفَعُونِي فَوْقَ مَنْزِلَتِي الَّتِي أَنْزَلَنِي اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ».

ሰዎች :- «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! በላጫችን፣ የበላጫችን ልጅ፣ አለቃችን፣ የአለቃችን ልጅ» ባሏቸው ጊዜ:- «እናንተ ሰዎች ሆይ! ሸይጧን በሰሜታችሁ አይጫወት። እኔ የአላህ ባሪያ መሐመድ ነኝ፤ የአላህ መልዕክተኛ። አላህ ከለገሰኝ ደረጃ በላይ ከፍ እንድታደርጉኝ አልሻም» አሉ። (ነሳኢ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ነቢዩ ሰዎችን ከግነት አስጠንቅቀዋል።
2. «አለቃችን» በሚል የማዕረግ ስም የተጠራ ሰው ማለት ያለበት ትክክለኛ ቃል።

3. «ሸይጧን መንገድ እንዳያስታችሁ» የሚለው ነቢያዊ ምክርና ማስጠንቀቂያ። ምንም እንኳ እነርሱ የተናገሩት ሐቅ ቢሆንም።
4. «አላህ ከሰጠኝ ደረጃ በላይ ከፍ እንድታደርጉኝ አልሻም» ማለታቸው።

ምዕራፍ ስድሳ ሰባት በሰባህ ተገቢውን ክብር ስጠውም

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ
مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ ۗ سُبْحٰنَهُمْ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾

«አላህንም በትንሳኤ ቀን ምድር በሞላ ጭብጡ ስትሆን፤ ሰማያትም በሐይል የሚጠቀሱ ሲሆን ክርሱ ጋር ሌላን በማጋራታቸው ተገቢ ክቡሩን አላከበሩትም» (አል-ዙመር : 67)
ኢብን መስዑድ (ረዕ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

﴿ قَالَ جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْأَخْبَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ
إِنَّا نَجِدُ أَنَّ اللَّهَ يَجْعَلُ السَّمَاوَاتِ عَلَى إصْبَعٍ وَالْأَرْضِينَ عَلَى
إصْبَعٍ وَالشَّجَرَ عَلَى إصْبَعٍ وَسَائِرَ الْخَلْقِ عَلَى إصْبَعٍ فَيَقُولُ أَنَا
الْمَلِكُ فَضَحِكَ النَّبِيُّ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ تَصْدِيقًا لِقَوْلِ الْحَبْرِ .
ثُمَّ قَرَأَ ﴾ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ ۗ ﴿

ከቀሳውስት አንዱ ከአላህ መልዕክተኛ ዘንድ በመምጣት፡-
«ሙሐመድ ሆይ! አላህ ሰማያትን በአንድ ጣቱ፤ ምድሮችንም በአንድ ጣቱ፤ ዛፎችን በአንድ ጣቱና ሌሎችንም ፍጡራን በአንድ ጣቱ አድርጎ፤ የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ እኔ ነኝ፤ እንደሚል ከቅዱስ መጽሐፋችን ውስጥ አግኝተናል» አላቸው፡፡ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፈገገ በማለት የአባባሉን ትክክለኝነት አፀደቁ፡፡ ከዚያም ፡-
«አላህንም የትንሳኤ ቀን ምድር ሙሉ ጭብጡ ስትሆን ክርሱ ጋር ሌላን በማጋራት ተገቢውን ክብር አላከበሩትም» የሚለውን የቁርአን አንቀፅ አነበቡ፡፡

ከሙስሊም ዘገባ ላይ ደግሞ፡-

«وَالجِبَالِ وَالشَّجَرَ عَلَى إصْبَعٍ ۗ ثُمَّ يَهْرُغُنَّ فَيَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا اللَّهُ» .

ተራሮችንና ዛፎችን በአንድ ጣቱ ይይዛል፡፡ ከዚያም ይወዘውዛቸዋል፡፡ «እኔ የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ ነኝ፡፡ እኔ አላህ ነኝ፡፡» ይላልም፤ የሚል ተወስኗል፡፡

በቡኻሪ ዘገባ ላይ እንደተወሰደ:-

«يَجْعَلُ السَّمَوَاتِ عَلَىٰ إضْبِيعِ وَالْمَاءِ وَالْثَرَىٰ عَلَىٰ إضْبِيعٍ وَسَائِرِ
الْخَلْقِ عَلَىٰ إضْبِيعٍ.»

«ሰማያትን በአንድ ጣቱ፣ ውሃዎችንና አፈሮችን በአንድ ጣቱ፣ ሌሎችን ፍጡራን ደግሞ በአንድ ጣቱ ይይዛል።»

ሙስሊም ኢብን ዑመርን (ፈዕ) ጠቅሰው መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት :-

«يَطْوِي اللهُ السَّمَوَاتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يَأْخُذُهُنَّ بِيَدِهِ الْيُمْنَىٰ ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ الْجَبَّارُونَ؟ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُونَ؟ ثُمَّ يَطْوِي الْأَرْضِينَ السَّبْعَ ثُمَّ يَأْخُذُهُنَّ بِشِمَالِهِ ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ، أَيْنَ الْجَبَّارُونَ؟ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُونَ؟»

አላህ የቂያማ ዕለት ሰማያትን ይጠቀልላል። ከዚያም በቀኝ እጁ ይይዛቸዋል። እንዲህም ይላል:- «የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ እኔ ነኝ። አምባገነኖች የት አሉ። ተዕቢተኞች የት አሉ።» ከዚያም ሰባቱን መሬቶች በመጠቅለል በግራ እጁ ይይዛል። «የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ እኔ ነኝ። አምባገነኖች የት አሉ። ተዕቢተኞች የት አሉ።» በማለት ይጠይቃል።

ኢብን ግባስ (ፈዕ) እንዳስተላለፉት:-

«مَا السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُونَ السَّبْعُ فِي كَفِّ الرَّحْمَنِ إِلَّا كَحَزْدَلَةٍ فِي يَدِ أَحَدِكُمْ.»

«ሰባቱ ሰማያት ከኩርስይ አንፃር ሲታዩ ከአንድ ጋሻ መሬት ላይ የወደቁ ሰባት ዲርሃሞችን ያክል ናቸው።» መባሉ ተወስኗል።

ኢብን ወሕብን ጠቅሰው ዩኑስ አጫውተውኛል በማለት ኢብን ጀርሪ እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ዕ.ወ) ተከታዩን ማለታቸውን ኢብን ዘይድ አባታቸውን ዋቢ በማድረግ አስተላልፈዋል።

«مَا السَّمَوَاتُ السَّبْعُ فِي الْكُرْسِيِّ إِلَّا كَدَرَاهِمَ سَبْعَةِ أَلْفَيْتِ فِي تَرْسٍ.»

«ሰባቱ ሰማያት ከኩርስይ አንፃር ሲታዩ ከአንድ ጋሻ መሬት ላይ የወደቁ ሰባት ዲርሃሞችን ያክል ናቸው።»

የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫሉሁ በማለት እቡ ዘር (ጊዐ) አስተላልፏል፡-

«مَا الْكُرْسِيُّ فِي الْعَرْشِ إِلَّا كَحَلَقَةِ مِنْ حَدِيدٍ أَلْقَيْتَ بَيْنَ ظَهْرِي

فَلَاةٍ مِنَ الْأَرْضِ».

«ኩርሲይ ከአርሽ አንጻር ሲታይ ከሰፊ ሜዳ ላይ የወደቀችን የጣት ቀለበት ያክል ነው፡፡»

ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«بَيْنَ السَّمَاءِ الدُّنْيَا وَالتِّي تَلِيهَا خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ كُلِّ سَمَاءٍ

خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَالْكُرْسِيِّ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ،

وَبَيْنَ الْكُرْسِيِّ وَالْمَاءِ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَالْعَرْشِ فَوْقَ الْمَاءِ وَاللَّهُ

فَوْقَ الْعَرْشِ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْ أَعْمَالِكُمْ».

«በታችኛውና በሚቀጥለው ሰማይ፣ እንዲሁም በሰማያት መካከል የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት ይገኛል፡፡ በሰባተኛው ሰማይና በኩርሲይ መካከል የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት አለ፡፡ በኩርሲይና በውሃው መካከልም የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት አለ፡፡ ዓርሽ ከውሃው በላይ ነው፡፡ አላህ ደግሞ ከአርሽ በላይ ነው፡፡ ከተግባራችሁ መካከል ከአላህ ቁጥጥር ውጭ የሆነ አንድም ተግባር የለም፡፡» (ኢብን መሐድይ)

መስዑድይ አሲምን ጠቅሰው ተመሳሳይ ዘገባ አስተላልፏል፡፡ አል ሐፊዝ ዘሕበይም ዘግበውታል፡፡ «ሌሎች ሰነዶችም አሉት፡፡» ብለዋል፡፡

ዓብባስ ኢብን አብዱል ሙጦሊብ እንዲህ ሲሉ አስተላልፏል፡-

«هَلْ تَذَرُونَ كَمْ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ؟ قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ.

قَالَ: بَيْنَهُمَا مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ وَمِنْ كُلِّ سَمَاءٍ إِلَى سَمَاءٍ

مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ، وَكَثُفُ كُلِّ سَمَاءٍ مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ،

وَبَيْنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَالْعَرْشِ بَحْرٌ بَيْنَ أَسْفَلِهِ وَأَعْلَاهُ كَمَا بَيْنَ

السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَاللَّهُ تَعَالَى فَوْقَ ذَلِكَ وَلَيْسَ يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ

مِنْ أَعْمَالِ بَنِي آدَمَ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «በሰማይና በምድር መካከል ያለው ርቀት ምን ያህል እንደሆነ ታውቃላችሁ?» ሲሉ ጠየቁ፡- «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ፡፡» አልናቸው፡፡ «በመካከላቸው ለ500 ዓመታት የሚያስኬድ ርቀት አለ፡፡ በሰማይት መካከል ያለው ርቀትም እንዲሁ 500 ዓመታት ያስኬዳል፡፡ የእያንዳንዱ ሰማይ ውፍረት 500 ዓመታት የሚያስኬድ ነው፡፡ በሰባተኛው ሰማይና በዓርሽ መካከል ባህር አለ፡፡ ጥልቀቱ ከሰማይ እስከ ምድር ያለውን ርቀት ይሸፍናል፡፡ አላህ ከዚያ በላይ ነው፡፡ ከአደም ልጆች ከንውኖች ለርሱ ሰው ሆነ አንድም የለም፡፡» አሉን፡፡ (አቡ ዳውድና ሌሎችም) ጠቃሚ ነጥቦች

1. «በትንሳኤ ቀን ምድር በሞላ ጭብጡ ስትሆን» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም፡፡
2. እንኳህና መሰል የዕውቀት መስኮች በነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ዘመን ከነበሩ የሁዶች ዘንድ ይታወቁ ነበር፡፡ አልደበቁቸውም፡፡ ሊበርዟቸውም አልሞከሩም፡፡
3. ቂሱ ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የሚያውቀውን በነገራቸው ጊዜ ያንን በማፅደቅ የቁርአን እንቅፅ ወረደ፡፡
4. ቂሱ ይህንን ታላቅ ዕውነታ በነገራቸው ጊዜ ከልባቸው መሳቃቸው ተወስቷል፡፡
5. አላህ እጆች እንዳሉት ተገልጿል፡፡ በዕለተ ተንሳኤ ሰማይትን በቀኝ እጁ፣ ምድርን ደግሞ በግራ እጁ ይይዛል፡፡
6. የአላህ እጅ «ግራ» ተብሎ ተገልጿል፡፡
7. እምባንናችና ኩራተኞች ተዘክረዋል፡፡
8. «ከእንዳችሁ መጻፍ ላይ ያረፈች የጎመን ዘር ቅንጣት» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል፡፡
9. ከሰማይት አንጻር የኩርስይ ግዝፈት፡፡
10. ከኩርስይ አንጻር የዓርሽ ግዝፈት፡፡
11. ዓርሽ ከኩርስይና ከውሃው የተለየ ራሱን የቻለ አካል መሆኑ፡፡
12. በሰማይት መካከል ያለው ርቀት፡፡
13. በሰባተኛው ሰማይና በኩርስይ መካከል ያለው ርቀት፡፡
14. በኩርስይና በውሃው መካከል ያለው ርቀት፡፡
15. ዓርሽ ከውሃው በላይ መሆኑ፡፡
16. አላህ ከዓርሽ በላይ መሆኑ፡፡
17. በሰማይና በምድር መካከል ያለው ርቀት፡፡
18. የእያንዳንዱ ሰማይ ውፍረት እምስት መቶ ዓመታት ያክል መሆኑ፡፡

19. ከሰማያት በላይ ያለው ባህር ጥልቀቱ አምስት መቶ
ዓመታት ያክል አንደሆነ።

የዓለማት ጌታ ለሆነው አላህ ምስጋናና ውዳሴ ይገባው።
በነብዩ ሙሐመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ የአላህ
አዝነትና በረከት ይሰፈን።

ተፈጸመ

كتاب التوحيد

الذي هو حق الله على العبيد

تأليف

شيخ الإسلام محمد بن عبد الوهاب

ترجمة ونشر

مؤسسة الهلال للنشر والاعلام

الطبعة الأولى: صفر ١٤١٩ هـ

الطبعة الثانية: شعبان ١٤١٩ هـ

ص . ب . : ١٦٠٢٣٩ اديس ابابا

حقوق الطبع محفوظة

كتاب التوحيد الذي هو حق الله على العبيد

تأليف شيخ الإسلام
محمد بن عبد الوهاب

اللغة الأمهرية (إثيوبيا)

طبع على نفقة إدارة أوقاف

صالح بن عبد العزيز الراجحي

غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين

www.rajhiawqaf.org